

Inzicht in mogelijkheden
14 Twentse gemeenten

Uitwerking scenario's financiering

Huis van Herstel Twente

NATUURLIJK
INCLUSIEF

HUIS VAN
HERSTEL
Twente

Inhoud

Managementsamenvatting	3
1. Inleiding	7
2. Onderbouwing financiering Huis van Herstel Twente	9
2.1 Verward/onbegrepen gedrag	9
2.2 Preventie in de gezinnen/bij achterblijvers	10
2.3 Mogelijkheden aansluiten bij brede Twentse behoefte	12
2.4 Besparing kosten veiligheid	12
2.5 Waarom juist nú?	13
2.6 Wat kost het als we het niet doen?	13
3. Inleiding in de scenario's	15
3.1 Scenario 1 - 'Gebruik maken budget Beschermd Wonen'	15
3.1.1 Financiële haalbaarheid	16
3.1.2 Relevantie	16
3.1.3 Impact op de samenleving	17
3.2 Scenario 2 – Regionale middelen Arbeidsmarktregio	17
3.2.1 Financiële haalbaarheid	18
3.2.2 Relevantie	18
3.2.3 Impact op de samenleving	18
3.3 Scenario 3 - combinatie Regionale middelen	19
3.3.1 Financiële haalbaarheid	20
3.3.2 Relevantie	20
3.3.3 Impact op de samenleving	20
3.4 Aanvullende mogelijkheden	20
3.4.1 Scenario 4a - Inkoop	21
3.4.2 Scenario 4b - Re-integratie instrumenten	21
3.4.3 Scenario 4c - Veiligheid	22
3.4.4 Scenario 4d – Van der Staaij gelden	22
3.4.5 Scenario 4e - Wederkerigheid	22
4. Conclusie en aanbeveling	23

Managementsamenvatting

De pilot Huis van Herstel is in 2019 gestart vanuit het Rijksprogramma Koers en Kansen en zal eind 2025 stoppen. **Kiezen de Twentse gemeenten voor de voortgang van het Huis van Herstel vanaf 2026, dan betalen zij de extra kosten (bovenop de BBA-norm) voor de specifieke aanpak van het Huis van Herstel.** Dat betekent dat de Twentse gemeenten medio 2025 zullen moeten beslissen of zij met het Huis van Herstel verder gaan en vanaf 2026 financieel verantwoordelijk willen zijn. Het gaat om de financiering van de methode Huis van Herstel, inclusief de randvoorwaarden om dit uit te kunnen voeren en bedraagt maximaal € 356.960,-. Zonder deze aanvullende financiering houdt het Huis van Herstel op te bestaan en wordt de locatie een reguliere Beperkt Beveiligde Afdeling.

Een aantal feiten op een rij:

- Anders dan het Huis van Herstel is er **geen aanpak die de overgang van detentie naar de samenleving** door (ex-)gedetineerden met complexe problematiek bevordert of zelfs maar ondersteunt. De BBA is voor gedetineerden zonder te veel problemen.
- Door tijdens de **laatste fase van detentie** aan de slag te gaan met gedetineerden met complexe problematiek (waarvan een groot deel met een licht verstandelijke beperking en/of psychiatrische problemen) wordt **voorkomen dat er grote problemen ontstaan** wanneer zij vrijkomen. Ook wordt de kans op recidive kleiner.
- De aanpak van het Huis van Herstel **ondersteunt de nazorg** van (ex-)gedetineerden en kleinere gemeenten kunnen hierdoor meer inzet op die nazorg plegen **zonder daar extra capaciteit** voor in te zetten.
- Het was **nooit een taak van het Ministerie van Justitie en Veiligheid** om voor het Huis van Herstel te betalen. Ze verzorgden binnen het programma Koers en Kansen ruimte voor pilots. Het is daarom bijzonder dat het ministerie de pilot verlengde zodat de Twentse gemeenten tijd kregen om een beslissing te nemen.
- De **DJI betaalt al mee**. Zij betaalt de locatie, de facilitaire zaken, de beveiliging en de basis medewerkers die samengaan met een BBA. Dat is bijzonder, want ze kunnen, vanwege de gemaakte afspraken, maar heel weinig BBA'ers plaatsen.
- De **kosten voor gemeenten** zijn voor de specifiek benodigde medewerkers, de psycholoog en de **methode Huis van Herstel**.
- Er is een **proces voor de toeleiding** naar het Huis van Herstel waarbij in de eerste plaats **gedetineerden komen die al in Twente zouden uitstromen en ook uit Twente afkomstig zijn** – we noemen ze de Twentse gedetineerden. In de tweede plaats worden Twentse gedetineerden geplaatst met een BBA-indicatie en pas als er dan nog plek over is worden landelijke gedetineerden met een BBA-indicatie geplaatst. Omdat er maar vier BBA's in Nederland zijn, is deze Twentse voorrang bijzonder.
- De kosten voor het Huis van Herstel vanaf 2026 zijn **maximaal € 356.960,- per jaar**. De financiële baten voor gemeenten zijn **€ 444.410,-**; waarvan **€ 257.758,- per jaar** ten gunste van de **Wmo** en **€ 186.652,- per jaar** ten gunste van de **Participatiewet**.

Zoals in de rapportage van het Impactonderzoek (zie bijlage 1) te lezen is, laten deze resultaten zien dat het aannemelijk is dat door de aanpak van het Huis van Herstel risicofactoren voor recidive worden verminderd en beschermende factoren worden vergroot. Hiermee worden de kansen voor deelnemers op een succesvolle terugkeer naar de maatschappij vergroot. **Ook de financiële impact is te meten: afhankelijk van het aantal deelnemers er een algemene besparing kan worden bereikt tussen de € 542.515,- en € 1.115.617,- per jaar.** Specifiek voor gemeenten betekent dit, bij een deelnemersaantal van 20, een besparing van € 444.410,- per jaar; waarvan € 257.758,- per jaar ten gunste van de Wmo en € 186.652,- per jaar ten gunste van de Participatiewet.

Het Huis van Herstel is de schakel om gedetineerden met complexe problematiek na hun detentie goed te laten landen in de samenleving.

Ondanks de relatief korte operationele looptijd levert het Huis van Herstel nu al enige jaren besparingen op die meer dan kostendekkend zijn. In dit geval gaan de kosten dus niet voor de baten uit. **De Twentse gemeenten hebben al twee jaar bespaard, onder meer op de Wmo.** Dit zijn alleen nog maar de baten die we kunnen meten, er zijn ook besparingen die we aannemelijk kunnen maken. Verder kunnen we het Huis van Herstel benutten om meer grip te krijgen op aanvullende doelgroepen waardoor de besparingen Twente breed merkbaar zijn.

Stel dat de Twentse gemeenten beslissen het Huis van Herstel niet de financieren – wat gebeurt er dan? In de eerste plaats komt er direct een stop op de instroom en een plan gemaakt voor de uitstroom en afbouw van het Huis van Herstel. De locatie zal verder gaan als een reguliere BBA en hier is voor de doelgroep van het Huis van Herstel geen plek. Immers, **dit is de enige voorziening in heel Nederland waar gedetineerden met complexe problematiek worden geholpen met hun re-integratie in de samenleving** in plaats van met de blauwe zak op straat te worden gezet.

Zonder het Huis van Herstel:

- blijven ex-gedetineerden met onbegrepen gedrag uitstromen met de focus op overleven. Hierdoor vallen zij makkelijk terug in oude patronen en is de kans op overlast en recidive groot;
- **kost het de samenleving tussen de € 542.515,- en de € 1.115.617,- per jaar meer¹;**
- **kost het de gemeenten minimaal € 444.410,- per jaar meer**, waarvan 58% voor de Wmo en 42% voor de Participatiewet;
- is er geen georganiseerde preventie in Twentse gezinnen waar een ouder in detentie zit;
- stopt de potentieel landelijke ontwikkeling hier.

Kortom: Stoppen met het Huis van Herstel zorgt voor meer problemen, meer kosten en minder perspectief.

¹ Onderzoek rapportage Impactonderzoek Huis van Herstel

Tijdens een diner pensant op 27 november 2024 zijn de resultaten van het onderzoek gepresenteerd en diverse mogelijkheden van financiering besproken. Uit de gesprekken die tijdens het diner pensant zijn gevoerd werden diverse opties aangedragen om te verkennen. In dit rapport zijn drie hoofdscenario's en drie aanvullende scenario's uitgewerkt. Elk scenario is getoetst op financiële haalbaarheid, relevantie op inhoud en impact op de samenleving.

Scenario 1 gaat uit van het gebruiken van een deel van het jaarlijkse overschot Beschermd Wonen voor de financiering van het Huis van Herstel.

Van de maximaal € 356.960,- die het Huis van Herstel per jaar kost zal in dit scenario door de regio Enschede € 230.000,- per jaar worden betaald en door de regio Almelo € 126.960,- per jaar. Binnen deze twee regio's gebruikt elke afzonderlijke gemeente een deel van het overschot van de regionale middelen Beschermd Wonen voor de cofinanciering van het Huis van Herstel.

Scenario 1 - Regionale middelen Beschermd Wonen

FINANCIEEL HAALBAAR
MITS IN COMBINATIE

RELEVANT

IMPACT HOOG

Scenario 2 gaat uit van het jaarlijks gebruiken van een deel van het vrijgekomen bedrag uit de Regionale Arbeidsmarktmiddelen voor de financiering van het Huis van Herstel.

De maximaal € 356.960,- die het Huis van Herstel per jaar kost zal in dit scenario door de Twentse gemeente gezamenlijk worden betaald, door een deel van de vrijgekomen regionale middelen Arbeidsmarkt voor de cofinanciering van het Huis van Herstel te gebruiken.

Scenario 2 - Regionale middelen Arbeidsmarkt

FINANCIEEL HAALBAAR
MITS IN COMBINATIE

RELEVANT

IMPACT
BOVENGEMIDDELD

Scenario 3 gaat uit van het gebruiken van een deel van het jaarlijkse overschot **Beschermd Wonen** in combinatie met een deel van het vrijgekomen budget **Arbeidsmarktmiddelen** voor de financiering van het **Huis van Herstel**.

Scenario 3 - Combinatie van regionale middelen

FINANCIEEL
HAALBAAR

RELEVANT

IMPACT HOOG

De financiering van het Huis van Herstel is goed te realiseren door het benutten van deze regionale middelen. Toch kan het interessant zijn aanvullende mogelijkheden te verkennen. In dit rapport worden vermeld: inkoop, re-integratie, veiligheid, van der Staaïj gelden en wederkerigheid.

Ook al gaat het om regionale middelen, advies is om de middelen eerst naar de individuele gemeenten (terug) te laten vloeien zodat de gezamenlijke gemeenten vanuit een gedeeld commitment bij kunnen dragen aan de financiering van het Huis van Herstel. Gezamenlijk eigenaarschap betekent ook gezamenlijk belang en daarom is het advies om, wanneer besloten wordt het Huis van Herstel te financieren, nogmaals een verkenning te laten plaatsvinden van de behoeften van de Twentse gemeenten en de mogelijkheden binnen het Huis van Herstel. Passend is om deze verkenning te beleggen bij de Themagroep Doorzorg (Ex)detentie.

Tot slot is het van belang afspraken te maken over deelname aan overleggen, een monitoring in te richten waarmee de Twentse gemeenten een sturingsinstrument in handen hebben en het delen van informatie.

1. Inleiding

Bijna 70% van de criminaliteit ontstaat doordat daders in herhaling vallen, met veel slachtoffers, overlast en maatschappelijk leed tot gevolg. Het terugdringen van recidive onder (ex-) gedetineerde inwoners is echter een complexe opdracht die niet uitvoerbaar is door één enkele partij. Dit was de aanleiding voor de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), de drie reclasseringsorganisaties (3RO) en de Twentse gemeenten Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden om in 2019 de handen ineen te slaan en een netwerkorganisatie op te zetten: het Huis van Herstel.

De pilot Huis van Herstel is in 2019 gestart vanuit het Rijksprogramma Koers en Kansen en zal eind 2025 stoppen. **Kiezen de Twentse gemeenten voor de voortgang van het Huis van Herstel vanaf 2026, dan betalen zij de extra kosten (bovenop BBA-norm) voor de specifieke aanpak van het Huis van Herstel.** Dat betekent dat de Twentse gemeenten medio 2025 zullen moeten beslissen of zij met het Huis van Herstel verder gaan en vanaf 2026 financieel verantwoordelijk willen zijn.

Met die tijdlijn in het achterhoofd werd in 2024 werd een impactonderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke kosten en baten van het Huis van Herstel. Specifiek was de onderzoeksvraag: In hoeverre leveren de extra financiële kosten die gepaard gaan met de voorziening het Huis van Herstel de beoogde, positieve maatschappelijke impact op voor de Twentse gemeenten? Aanvullend op het inzichtelijk maken van de maatschappelijke impact, is ook de financiële impact op recidive en bestaanszekerheid berekend. Deze werden in oktober aan beleidsmakers en in december aan bestuurders van de Twentse gemeenten gepresenteerd.

De 14 Twentse gemeenten staan voor de keuze om al dan niet vanaf 2026 de extra financiering van het Huis van Herstel op zich te nemen. **Het gaat om de financiering van de methode Huis van Herstel, inclusief de randvoorwaarden dit uit te kunnen voeren en bedraagt maximaal € 356.960,-².** Zonder deze aanvullende financiering stopt het Huis van Herstel te bestaan en wordt de locatie een reguliere Beperkt Beveiligde Afdeling. Om hierin een goede keuze te maken is Natuurlijk Inclusief® gevraagd scenario's voor financieringsmogelijkheden te beschrijven en onderbouwen voor wanneer de 14 Twentse gemeenten ervoor kiezen met het Huis van Herstel door te gaan én scenario's uit te werken voor als de gemeenten besluiten Huis van Herstel niet te financieren. En om de uitkomsten en vragen uit het diner pensant op 27 november 2024 hierin mee te nemen.

In dit rapport worden een aantal mogelijke financiële scenario's uitgewerkt die de Twentse gemeente kunnen ondersteunen in het gesprek over en de beslissing in de financiering van het Huis van Herstel vanaf 2026.

² Bron: Tweede doorkijk financiering Huis van Herstel Twente door Twentse gemeenten per 2026 dd. 21-01-2025

Omdat niet alle betrokkenen evenveel op de hoogte zijn van de voorwaarden die betrekking hebben op deze keuze, zetten we een aantal feiten op een rij.

Een aantal feiten op een rij:

- Anders dan het Huis van Herstel is er **geen aanpak die de overgang van detentie naar de samenleving** door (ex-)gedetineerden met complexe problematiek bevordert of zelfs maar ondersteunt. De BBA is voor gedetineerden zonder te veel problemen.
- Door tijdens de **laatste fase van detentie** aan de slag te gaan met gedetineerden met complexe problematiek (waarvan een groot deel met een licht verstandelijke beperking en/of psychiatrische problemen) wordt **voorkomen dat er grote problemen ontstaan** wanneer zij vrijkomen. Ook wordt de kans op recidive kleiner.
- De aanpak van het Huis van Herstel **ondersteunt de nazorg** van (ex-)gedetineerden en kleinere gemeenten kunnen hierdoor meer inzet op die nazorg plegen **zonder daar extra capaciteit** voor in te zetten.
- Het was **nooit een taak van het Ministerie van Justitie en Veiligheid** om voor het Huis van Herstel te betalen. Ze verzorgden binnen het programma Koers en Kansen ruimte voor pilots. Het is daarom bijzonder dat het ministerie de pilot verlengde zodat de Twentse gemeenten tijd kregen om een beslissing te nemen.
- De **DJI betaalt al mee**. Zij betaalt de locatie, de facilitaire zaken, de beveiliging en de basis medewerkers die samengaan met een BBA. Dat is bijzonder, want ze kunnen maar heel weinig BBA'ers plaatsen.
- De **kosten voor gemeenten** zijn voor de specifiek benodigde medewerkers, de psycholoog en de **methode Huis van Herstel**.
- Er is een **proces voor de toeleiding** naar het Huis van Herstel waarbij in de eerste plaats **gedetineerden komen die al in Twente zouden uitstromen en uit Twente komen** – we noemen ze de Twentse gedetineerden. In de tweede plaats worden Twentse gedetineerden geplaatst met een BBA-indicatie en pas als er dan nog plek over is worden landelijke gedetineerden met een BBA-indicatie geplaatst. Omdat er maar vier BBA's in Nederland zijn, is deze Twentse voorrang bijzonder.
- De kosten voor het Huis van Herstel vanaf 2026 zijn **maximaal € 356.960,- per jaar**. De financiële baten voor gemeenten zijn **€ 444.410,-**; waarvan **€ 257.758,- per jaar** ten gunste van de **Wmo** en **€ 86.652,- per jaar** ten gunste van de **Participatiewet**.

2. Onderbouwing financiering Huis van Herstel Twente

Zoals in de rapportage van het Impactonderzoek (zie bijlage 1) te lezen is, laten deze resultaten zien dat het aannemelijk is dat door de aanpak van het Huis van Herstel risicofactoren voor recidive worden verminderd en beschermende factoren worden vergroot. Hiermee worden de kansen voor deelnemers op een succesvolle terugkeer naar de maatschappij vergroot. **Ook de financiële impact is te meten: afhankelijk van het aantal deelnemers er een algemene besparing kan worden bereikt tussen de € 542.515,- en de € 1.115.617,- per jaar.**

Specifiek voor gemeenten betekent dit, bij een deelnemersaantal van 20, een besparing van € 444.410,- per jaar; waarvan € 257.758 per jaar ten gunste van de Wmo en € 191.096,- per jaar ten gunste van de Participatiewet. Zoals terecht tijdens het diner pensant op 27 november 2024 door gemeenten wordt opgemerkt, is de besparing op de Wmo onvoldoende om, in tijden van bezuinigingen, de kosten uit dit budget te verantwoorden.

Echter, er zijn twee primaire redenen die het interessant maken de mogelijkheden voor financiering toch te bespreken. Ten eerste hoeft de financiering van het Huis van Herstel niet alleen vanuit de Wmo bekostigd te worden en is dit zelfs onwenselijk vanwege de relevantie van deze voorziening voor andere terreinen zoals de Participatiewet en de kwetsbaarheid wanneer het op één budget rust. Ten tweede zijn dit enkel de financiële baten uit het impactonderzoek die we met redelijke zekerheid konden berekenen. Daarnaast zijn er aanvullende baten die misschien (nog) niet in cijfers uit te drukken zijn, maar wel aannemelijk te maken zijn.

Dat we niet alle maatschappelijke baten kunnen kapitaliseren komt enerzijds door de korte onderzoeksperiode, maar ook omdat van bepaalde maatschappelijke effecten door gemeenten geen aantallen worden bijgehouden. Wat ons rest is aannemelijk te maken dat die baten er zijn en wat hun relevantie en impact is.

2.1 Verward/ onbegrepen gedrag

In juli 2024 bracht de Tweede Kamer het eindrapport van de parlementaire verkenning naar verward/ onbegrepen gedrag en veiligheid³. Aanleiding was het feit dat er de afgelopen jaren een aantal ernstige incidenten plaatsvonden waar verwarde personen bij betrokken waren. Ook was er een toename van het aantal meldingen van overlast van personen met verward/ onbegrepen gedrag bij de politie. In tien jaar tijd zijn die meldingen van 80.000 naar 140.000 meldingen per jaar gegaan. Inmiddels is deze problematiek niet uit onze samenleving weg te denken. Extra problematisch is dat slechts 35% van deze groep bekend is bij de GGZ.

Onbegrepen gedrag raakt dus verschillende maatschappelijke- en systeemproblemen in de brede zin van het woord. De bestaanszekerheid staat voor veel groepen mensen onder druk. Ook neemt de ongelijkheid toe. Bijna alle betrokken organisaties zien deze problematiek als domein overstijgend.

³ Bron: https://www.eerstekamer.nl/overig/20240704/verward_onbegrepen_gedrag_en/meta

Ze geven aan dat het tekort aan geschikte woon- en verblijfplekken voor mensen met complexe problemen een belangrijke oorzaak is. Er wonen nu veel mensen met onbegrepen gedrag zelfstandig die dat eigenlijk niet kunnen. Verder zien we dat er in de samenleving weinig tolerantie en acceptatie is voor medemensen met onbegrepen gedrag of anderzijds complexe problematiek die samengaat met overlast.

Wanneer het Huis van Herstel stopt met bestaan, staan mensen met complexe problematiek na hun detentieperiode met een blauwe zak op straat – letterlijk. Een aantal zaken moeten vervolgens worden opgestart; waaronder ID-kaart, inkomen, zorg, armoede in kaart brengen en hulp. De gemeentelijk coördinatoren nazorg detentie ondersteunen hierin. Toch zijn een aantal zaken niet vanzelfsprekend:

- Huisvesting: Als ex-gedetineerden geen huisvesting hebben (al dan niet doordat ze het door detentie kwijtraakten), trekken ze in bij familie, het oude netwerk of leven ze op straat.
- Schulden: Als ex-gedetineerden vóór detentie onder bewindvoering stonden moet dit na detentie weer worden opgestart.
- Zorg: Als ex-gedetineerden vóór detentie hulp en begeleiding hadden, dan moet dat na detentie opnieuw worden opgestart.
- Zorg: Als ex-gedetineerden afhankelijk zijn van gedrag beïnvloedende medicatie om (passend) te kunnen functioneren, dan moeten ze eerst op zoek naar een huisarts die ze dit wil voorschrijven en komt het vaker voor dat dit niet lukt.

Dat opnieuw opstarten van zaken is dus heel belangrijk. Echter, het is niet het eerste waar de ex-gedetineerde zelf aan denkt. Hij moet overleven en daar hoort onderdak en inkomen bij. Voor ieder mens is het in tijden van overleven het gemakkelijkst en meest natuurlijke om terug te vallen in oude patronen. De oude patronen van ex-gedetineerden zorgen dikwijls voor overlast en onveiligheid.

Het Huis van Herstel is de schakel om gedetineerden met complexe problematiek na hun detentie goed te laten landen in de samenleving.

2.2 Preventie in de gezinnen/ bij achterblijvers

In 2016 bracht de Kinderombudsman, in samenwerking met Exodus, een rapport uit over kinderen met een ouder in detentie naar aanleiding van zijn kinderrechtentour⁴. Zes onderdelen worden omschreven vanaf de aanhouding tot aan het verlov of vrijkomen van de gedetineerde ouder. Kinderen geven bij de Kinderombudsman aan hoe zij deze onderdelen ervaren en wat ze graag zouden willen. In het kader van het Huis van Herstel zoomen we in op de onderdelen: 'Contact met je ouder tijdens detentie' en 'Verlov, vrijkomen en toekomst'.

⁴ Bron: <https://www.kinderombudsman.nl/nieuws/kinderen-met-ouder-in-detentie-willen-betere-informatie-zorg-en-ondersteuning>

Contact met je ouder tijdens detentie

De kinderen die deelnamen aan dit onderzoek geven aan dat het contact met hun ouder in detentie ingewikkeld is. Voor dit tussentijds contact hebben ze zich te houden aan de data en tijden die de PI aangeeft. Tegelijk hebben ze ook een leven dat doorgaat en dikwijls moeten ze kiezen tussen bellen met hun ouder of een activiteit met hun vrienden. Zelfs wanneer ze wel op het telefoontje wachten, kan een toiletbezoek betekenen dat ze net die mogelijkheid missen. Ook missen ze de afwezige ouder bij belangrijke gebeurtenissen zoals een voorstelling op school, een verjaardag of een tien-minutengesprek. De kinderen geven aan vaker telefonisch of appcontact met de ouder te willen hebben, betrokkenheid van de ouder in detentie bij belangrijke gebeurtenissen en meer communicatie over wat er met de ouder gebeurt.

Verlof, vrijkomen en toekomst

De kinderen leven toe naar het verlof, maar in de praktijk kan het tegenvallen. Zowel de ouder als de kinderen moeten wennen aan elkaar. Ook vergeet de gedetineerde ouder soms dat het leven zonder (in ons geval) hem door is gegaan. Het oppakken van de oude rollen en patronen is dan niet mogelijk of gaat schuren. Kinderen willen graag toewerken naar het vrijkomen van de ouder en er niet mee worden verrast."

In de aanbevelingen van het rapport staat vermeld dat de gemeente een rol kan spelen wanneer er sprake is van emotionele problemen bij de kinderen uit het gezin van een gedetineerde. Ook Twentse wijkteams geven aan dat zij regelmatig betrokken zijn bij een achterblijvend gezin. Beiden gaat uit van inspringen bij problemen (curatief). **Maar wat als we nu kunnen voorkomen dat (een deel van) die problemen ontstaan (preventief)?**

Precies dat zien we in het Huis van Herstel gebeuren. Binnen het Huis van Herstel wordt veel aandacht besteed aan het systeem rondom de gedetineerde, waaronder het gezin. Door professionals wordt aangegeven dat het herstellen van de relatie met familie en naasten tijd kost en fasering essentieel is. Ook de deelnemers zelf geven aan dat het langzaam opbouwen van het contact met familie en naasten belangrijk is: *"Alleen verlof werkt vaak helemaal niet. Je moet het opbouwen. Ik had nooit gedacht dat het een probleem zou zijn. (...) Personeel geeft me ook adviezen om hiermee om te gaan. We hebben het langzaam opgebouwd en nu ben ik thuis weer helemaal gewend."*

De systeemgerichte aanpak binnen het Huis van Herstel lijkt in sommige situaties ook nog verder door te werken bij naasten. Zo geeft een van de deelnemers aan dat niet alleen het contact met zijn dochter is hersteld, maar ook dat zijn dochter minder hulp en ondersteuning nodig heeft: *"Zonder het Huis van Herstel was het niet goed gekomen. Was ik mijn dochter kwijt geweest. In de PI kon ik alleen videobellen en heb je bepaalde bezoekenregelingen. Daar kon mijn kind niet mee overweg en zij kampte met veel stress. Bij het Huis van Herstel mag zij komen wanneer ze wil, heb ik direct contact met haar en ervaart ze veel minder stress."*⁵

⁵ Bron: Tweede doorkijk financiering Huis van Herstel Twente door Twentse gemeenten per 2026 dd. 21-01-2025

Dit leidt tot het verstevigen van het achterblijvend gezin, het terugdringen van problemen bij jeugdigen en het verminderen van criminaliteit, waardoor een veiligere samenleving ontstaat. Het vraagt een langer en diepgaander onderzoek om de daadwerkelijke impact te meten en deze om te zetten in euro's. Voor nu kunnen we het aannemelijk maken dat de aanpak van het Huis van Herstel een positieve impact heeft op het verminderen van jeugdzorg en het terugdringen criminaliteit.

2.3 Mogelijkheden aansluiten bij brede Twentse behoefte

In 2022 is er een verkenning gedaan door Huis van Herstel onder de Twentse gemeenten, de 3RO en de DJI (zie bijlage 2). Hoofddoelstelling voor de verkenning was een effectieve aanpak voor Twentse (ex-)gedetineerde burgers met complexe problematiek door nog beter aan te sluiten bij de behoeften van de netwerkpartners naar voren. Uit de verkenning kwam toen al de behoefte van de netwerkpartners om de doelgroepen binnen het Huis van Herstel uit te breiden waardoor het Huis van Herstel regionaal een bredere functie heeft binnen het zorg- en veiligheidslandschap en hierdoor Twente breed bijdraagt aan de zorg- en veiligheidsagenda. Er werd onder meer gesproken over de doelgroep forensische zorg.

De indicaties voor Beschermd Wonen worden niet lager door tussenkomst van het Huis van Herstel, er worden zelfs meer indicaties afgegeven. Echter, deze betreffen vooral de landelijke Forensische Zorg indicaties. Enerzijds betekent dit dat de **tussenkomst van het Huis van Herstel de kosten voor Beschermd Wonen verlaagt**, daar de financieringsstroom via justitie loopt. Anderzijds geeft dit **gemeenten de kans op meer grip op de forensische zorg**. Gemeenten hebben hier wel belang bij omdat die cliënten in Twente uitstromen en dan vaak een beroep doen op Twentse Wmo-voorzieningen. Uit onderzoek dat onderzoeksbureau Significant heeft uitgevoerd in opdracht van het ministerie van VWS (2024)⁶, blijkt dat de overgang tussen de forensische zorg naar de WMO-zorg vaak te groot is. Gemeenten geven in dit verband aan dat zij eerder betrokken willen worden bij de re-integratie om beter voorbereid te zijn op het moment van overdracht. De deelnemers van het Huis van Herstel zijn al inwoners van Twente (geweest) en krijgen op alle leefgebieden steun en behandeling waardoor ze na uitstroom de samenleving minder kosten.

Door het Ministerie van Justitie en Veiligheid is het voorstel (zie bijlage 2) n.a.v. de verkenning toentertijd om politieke redenen afgewezen. **'Wie betaalt, bepaalt'**, gaat hier zeker op. Grip op verschillende doelgroepen is één van de vele mogelijkheden die het Huis van Herstel biedt.

2.4 Besparing kosten veiligheid

Uit het impactonderzoek naar het Huis van Herstel is gebleken dat met overlast en recidive, naast door justitie, ook inzet wordt gepleegd door professionals in het zorg en veiligheidsdomein van gemeenten. Ook de bestuurders zijn regelmatig betrokken bij zaken als Damocles of bij (mediagevoelige) escalaties. Op dit moment is het niet mogelijk een exacte berekening te maken van deze kosten; immers de uren per jaar en de uurtarieven zijn van niet alle gemeenten bekend. We kunnen wel aannemelijk maken dat deze kosten er zijn, waardoor een besparing bij het voorkomen van deze kosten ook aannemelijk is.

⁶ Bron: <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-05aa027115252f1211bc53cdeccf72a1c4f3b84b/pdf25>

2.5 Waarom juist nú?

Doordat er forse bezuinigingen aankomen, zijn gemeenten voorzichtig met het investeren in nieuwe projecten. Goed om op te merken dat het Huis van Herstel niet nieuw is, haar pilot periode al heeft gehad en de resultaten tot nu toe zijn onderzocht. Er is heel goed een businesscase te maken waarbij de baten met name interessant zijn.

Ondanks de relatief korte operationele looptijd levert het Huis van Herstel nu al enige jaren besparingen op die meer dan kostendekkend zijn. In dit geval gaan de kosten dus niet voor de baten uit. **De Twentse gemeenten hebben al twee jaar bespaard, onder meer op de Wmo.** Dit zijn alleen nog maar de baten die we kunnen meten, er zijn ook besparingen die we aannemelijk kunnen maken. Verder kunnen we het Huis van Herstel benutten om meer grip te krijgen op aanvullende doelgroepen waardoor de besparingen Twente breed merkbaar zijn.

Een andere reden die het investeren in tijden van bezuinigingen rechtvaardigt, is de **positieve impact op de samenleving**. Hiervoor verwijzen we naar de methode van Partners in Perspectief⁷. Zij stelt dat perspectief de basis is van alle groei en dat het heel logisch is dat gemeenten werken aan het perspectief van hun inwoners. Dat perspectief staat vaak onder druk wanneer inwoners te maken hebben met chronische stress. Die langdurige stress zorgt voor een overlevingsmodus in de hersenen waardoor de inwoners die dit betreft minder grip hebben op hun cognitieve vermogens, weerstand vertonen en onhandig gedrag laten zien.

Door een stress-sensitief beleid (en een stress-sensitieve benadering) is het mogelijk bij te dragen aan dat perspectief én de gemeentelijke doelen te behalen – de maatschappelijke doelen én de financiële doelen. Werken vanuit perspectief is goed voor de mens en de munt, aldus Partners in Perspectief. Die chronische stress treft heel veel verschillende inwoners, waaronder ex-gedetineerden, hun partners en hun kinderen. **Op gezinsniveau wegstijgen van het ontbreken van perspectief zorgt voor meer (en duurdere) problemen in de toekomst.** Met andere woorden; als we het niet voor de ex-gedetineerden doen, dan toch zeker voor de kinderen die met een ouder in detentie opgroeien?

2.6 Wat kost het als we het niet doen?

Stel dat de Twentse gemeenten beslissen het Huis van Herstel niet de financieren – wat gebeurt er dan? In de eerste plaats komt er direct een stop op de instroom en wordt een plan gemaakt voor de uitstroom en afbouw van het Huis van Herstel. De locatie zal verder gaan als een reguliere BBA en hier is voor de doelgroep van het Huis van Herstel geen plek. Immers, **dit is de enige voorziening in heel Nederland waar gedetineerden met complexe problematiek worden geholpen met hun re-integratie in de samenleving** in plaats van met de blauwe zak op straat te worden gezet.

⁷Perspectief! De noodzaak van stress-sensitief werken binnen gemeenten

Zonder het Huis van Herstel:

- blijven ex-gedetineerden met onbegrepen gedrag uitstromen met de focus op overleven. Hierdoor vallen zij makkelijk terug in oude patronen en is de kans op overlast en recidive groot;
- **kost het de samenleving tussen de € 542.515,- en de € 1.115.617,- per jaar meer⁸;**
- **kost het de gemeenten minimaal € 444.410,- per jaar meer**, waarvan 58% voor de Wmo en 42% voor de Participatiewet;
- is er geen georganiseerde preventie in Twentse gezinnen waar een ouder in detentie zit;
- stopt de potentieel landelijke ontwikkeling hier.

Kortom: Stoppen met het Huis van Herstel zorgt voor meer problemen, meer kosten en minder perspectief.

⁸Onderzoek rapportage Impactonderzoek Huis van Herstel

3. Inleiding in de scenario's

Naar aanleiding van het Impactonderzoek naar het Huis van Herstel werd, tijdens een diner pensant op 27 november, een presentatie gegeven over de uitkomsten van het onderzoek. Ook werd er gesproken over mogelijke scenario's in de bekostiging van het Huis van Herstel, daar de gemeenten moeten beslissen of ze dit vanaf 2026 op zich willen nemen. De verdeelsleutels 'Kosten omslaan naar inwonersaantal', 'Inwonersaantal plus een correctie van aantal deelnemers' en 'Kosten omslaan naar gebruiker' werden om verschillende redenen als niet wenselijk gezien.

Het zou moeilijk zijn een eerlijke verdeling te maken die, met oog op het ravijnjaar, als haalbaar wordt gezien. Uit de gesprekken die tijdens het diner pensant zijn gevoerd werden diverse opties aangedragen om te verkennen. Natuurlijk Inclusief® werd gevraagd deze financieringsmogelijkheden te toetsen en uit te werken om zo tot een aantal scenario's te komen voor de financiering van het Huis van Herstel. In dit hoofdstuk staan drie hoofdscenario's en drie aanvullende scenario's beschreven. Elk scenario is getoetst op financiële haalbaarheid, relevantie op inhoud en impact op de samenleving.

3.1 Scenario 1 - 'Gebruik maken budget Beschermd Wonen'

Omdat de doelgroep van het Huis van Herstel veel kenmerken heeft die ook vaak bij cliënten met een beschermd wonen-indicatie spelen, is onder andere de suggestie gedaan om te kijken naar de inzet van Beschermd Wonen middelen. Veel deelnemers hebben namelijk GGZ-, verslavings- en/of LVB-problematiek. Dit betekent echter niet één op één dat een deelnemer na detentie een Beschermd Wonen-indicatie nodig heeft.

Wel is het zo dat zij zich na reguliere detentie (dus zonder tussenkomst van het Huis van Herstel) mogelijk bij de lokale gemeenten zouden melden voor een BW-indicatie. **Door tussenkomst van het Huis van Herstel worden zij echter voornamelijk aangemeld via forensische zorg**, indien beschermd wonen nodig is. Dat betekent dat niet centrumgemeenten Almelo of Enschede verantwoordelijk is voor de financiering van een BW-plek, maar dat deze **financiering via justitie loopt**.

De 14 Twentse gemeenten kennen wat betreft de regionale taak Beschermd Wonen twee regio's: regio Almelo en regio Enschede. Beide centrumgemeenten ontvangen voor 'hun' regio een decentralisatie uitkering voor de uitvoering van de gemeentelijke taak Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. Al enige jaren houden de regio's een overschot over van dit budget dat, naar rato, weer naar de regiogemeenten terugvloeit. Voor 2025 gaat dit in de regio Almelo om de gemeenten Hellendoorn, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden en Almelo. Bij de regio Enschede gaat dit om de gemeenten Hof van Twente, Oldenzaal, Hengelo, Losser, Borne, Haaksbergen, Dinkelland en Enschede.

Scenario 1 gaat uit van het gebruiken van een deel van het jaarlijkse overschot Beschermd Wonen voor de financiering van het Huis van Herstel.

Van de maximaal € 356.960,- die het Huis van Herstel per jaar kost zal in dit scenario door de regio Enschede € 230.000,- per jaar worden betaald en door de regio Almelo € 126.960,- per jaar. Binnen deze twee regio's wordt een deel van het overschot van de regionale middelen Beschermd Wonen voor de cofinanciering van het Huis van Herstel gebruikt

.

Bij het volledig uit dit budget financieren van het Huis van Herstel is de verdeelsleutel:

- Almelo € 59.798,-
- Borne € 4.623,-
- Dinkelland € 1.656,-
- Enschede € 142.646,-
- Haaksbergen € 6.256,-
- Hellendoorn € 20.314,-
- Hengelo € 51.129,-
- Hof van Twente € 4.232,-
- Losser € 6.325,-
- Oldenzaal € 13.133,-
- Rijssen-Holten € 15.235,-
- Tubbergen € 8.252,-
- Twenterand € 13.458,-
- Wierden € 9.903,-

3.1.1 Financiële haalbaarheid

Er kan niet met zekerheid gezegd worden of en hoeveel budget er in 2026 en daarna wordt overgehouden van de regionale middelen Beschermd Wonen. Echter, het is op dit moment aannemelijk dat die overschotten er zullen zijn. Een deel van de overschotten zullen gebruikt worden om de bezuinigingen op te vangen, een deel is beschikbaar. Scenario 1 is financieel haalbaar, mits gecombineerd met een ander scenario. De financiële druk van het Huis van Herstel op enkel een dergelijk budget wordt als kwetsbaar gezien; mede in het licht van de mogelijke doordecentralisatie van Beschermd Wonen.

3.1.2 Relevantie

Het impactonderzoek naar het Huis van herstel toont aan dat er, dankzij de werkwijze van het Huis van Herstel, een besparing plaatsvindt op de Wmo. Die besparing is groter dan de kosten van het Huis van Herstel. Daarnaast is in deze rapportage aannemelijk gemaakt dat er nog meer besparingen op dit vlak zijn; zoals op het vlak van lokale Wmo, preventie op het gebied van jeugd- en gezinsproblematiek en de grip op forensische zorg wat een positief effect met zich meebrengt naar o.a. Beschermd Wonen. Hiermee is de relevantie van dit scenario aangetoond.

3.1.3 Impact op de samenleving

Doordat een groot deel van de baten die het Huis van Herstel oplevert ten gunste van de Wmo zijn, is de impact op de samenleving in financiële zin groot. Daarnaast wordt er bijgedragen aan het voorkomen en tegengaan van problemen bij mensen met complexe problematiek en/of onbegrepen gedrag en wordt de veiligheid in algemene zin in Twente vergroot.

Scenario 1 – Regionale middelen Beschermd Wonen

3.2 Scenario 2 – Regionale middelen Arbeidsmarktregio

Een ander scenario dat tijdens het diner pensant werd besproken, is het inzetten van de regionale arbeidsmarktmiddelen. Hier vindt een gelukkige samenloop van omstandigheden plaats. Op 18 december is tijdens het portefeuilleoverleg arbeidsmarktregio besloten om een aantal zaken waar gemeenten eerder een factuur voor ontvingen te financieren vanuit de regionale arbeidsmarktmiddelen.

Concreet gaat dit om de gezamenlijke inzet op SROI (€ 210.919,-), het grensinformatiepunt (€ 67.438,-) en de regionale coördinatie inburgering en werkbudget (€ 81.347,-). Het gevolg van deze beslissing is dat er € 365.000,- in de Twentse regio vrijkomt die, op basis van een verdeelsleutel n.a.v. inwonersaantal, terugvloeit naar de Twentse gemeenten. Het staat de gemeenten vrij hoe dit bedrag (in het kader van arbeidsmarkt) te oormerken.

Scenario 2 gaat uit van het jaarlijks gebruiken van een deel van het vrijgekomen bedrag uit de Regionale Arbeidsmarktmiddelen voor de financiering van het Huis van Herstel.

De maximaal € 356.960,- die het Huis van Herstel per jaar kost zal in dit scenario door de Twentse gemeente gezamenlijk worden betaald. Elke afzonderlijke gemeente gebruikt dan een deel van de vrijgekomen regionale middelen Arbeidsmarkt voor de cofinanciering van het Huis van Herstel.

Bij het volledig uit dit budget financieren van het Huis van Herstel is de verdeelsleutel:

Almelo	€ 41.323,-
Borne	€ 13.374,-
Dinkelland	€ 15.033,-
Enschede	€ 90.256,-
Haaksbergen	€ 13.691,-
Hellendoorn	€ 20.303,-
Hengelo	€ 45.797,-
Hof van Twente	€ 19.799,-
Losser	€ 12.933,-
Oldenzaal	€ 17.913,-
Rijssen-Holten	€ 21.587,-
Tubbergen	€ 12.044,-
Twenterand	€ 19.041,-
Wierden	€ 13.865,-

3.2.1 Financiële haalbaarheid

Dit tweede scenario kent een grote mate van financiële haalbaarheid omdat het recent vrijgekomen middelen betreft die nog geen nieuwe bestemming hebben.

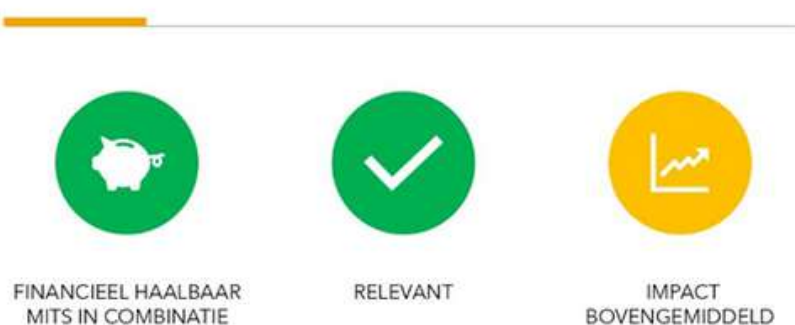
3.2.2 Relevantie

Doordat het Huis van Herstel een positieve maatschappelijke en financiële bijdrage levert in het begeleiden van (ex-)gedetineerden richting de arbeidsmarkt, kan hier door de gemeenten op worden bespaard.

3.2.3 Impact op de samenleving

In de periode 2023 t/m heden zijn 19 deelnemers van het Huis van Herstel uitgestroomd naar betaald werk, 1 deelnemer naar een leerwerktraject en 14 deelnemers naar (arbeidsmatige) dagbesteding omdat dit op dat moment het hoogst haalbare was. Hierdoor is tussen de € 18.480,- en € 40.040,- op uitkeringen bespaard. Maatschappelijk gezien zijn beiden even relevant omdat een zinvolle (arbeidsmatige) dagbesteding bijdraagt aan het voorkomen van recidive, overlast en andere problemen. Financieel is met name de uitstroom naar werk relevant.

Scenario 2 - Regionale middelen Arbeidsmarkt

3.3 Scenario 3 - combinatie Regionale middelen

Een scenario waar uitgegaan wordt van financiering vanuit één budget brengt natuurlijk kwetsbaarheden met zich mee. Daarom wordt in dit scenario de combinatie van de voorgaande scenario's uitgewerkt.

Scenario 3 gaat uit van het gebruiken van een deel van het jaarlijkse overschot Beschermd Wonen in combinatie met een deel van het vrijgekomen budget Arbeidsmarktmiddelen voor de financiering van het Huis van Herstel.

De baten van het Huis van Herstel zitten zowel aan de kant van de Wmo als aan de kant van de Participatiewet en arbeidsmarkt. Beiden regionale budgetten zijn daarom legitiem om te gebruiken voor de financiering van het Huis van Herstel. Bovendien is in het impactonderzoek aangetoond dat de baten vooruitlopen op de kosten. Kiezen de Twentse gemeenten voor de financiering (en daarmee het eigenaarschap) van het Huis van Herstel, dan is dit scenario het meest stabiele scenario.

Er zal gesproken moeten worden over een juiste verdeelsleutel. In dit scenario gaan we uit van gebruik van een derde van het Beschermd Wonen overschot (€ 118.986,-) en twee derde van de Arbeidsmarktmiddelen (€ 237.973,-), waarbij het deel voor Beschermd Wonen wordt verdeeld in een derde door regio Almelo (€39.662) en twee derde door regio Enschede (€ 79.324,-). De reden voor de verhouding tussen de twee 'potjes' is dat het arbeidsmarkt budget financieel de meest stabiele factor is. De berekening van de kosten per gemeente komt op de volgende manier tot stand:

- De bijdrage uit de regionale middelen Beschermd Wonen wordt over de gemeenten verdeeld volgens de huidige verdeelsleutel die in de regio's Enschede en Almelo worden gehanteerd.
- De bijdrage uit de regionale Arbeidsmarktmiddelen worden verdeeld op basis van inwonersaantal (zoals bij die middelen nu ook gebeurt).

Bij het financieren van het Huis van Herstel uit een combinatie van middelen is dit de verdeling onder gemeenten:

Almelo	€ 47.038,-
Borne	€ 11.112,-
Dinkelland	€ 10.089,-
Enschede	€ 108.697,-
Haaksbergen	€ 11.675,-
Hellendoorn	€ 20.624,-
Hengelo	€ 48.569,-
Hof van Twente	€ 15.737,-
Losser	€ 11.699,-
Oldenzaal	€ 16.427,-
Rijssen-Holten	€ 19.037,-
Tubbergen	€ 9.717,-
Twenterand	€ 16.102,-
Wierden	€ 12.611,-

Wanneer sec gekeken wordt naar de verdeelsleutels bij de eerste twee scenario's, kan het overkomen alsof met name de kleinere gemeenten bij scenario 1 het beste af zijn. Toch heeft het de aanbeveling, met oog op de komende bezuinigingen én de mogelijke doordecentralisatie Beschermd Wonen, niet alleen van deze middelen afhankelijk te zijn bij de financiering van het Huis van Herstel. Bovendien is de bekostiging uit de vrijgekomen Arbeidsmarktmiddelen een exercitie die weinig 'pijn doet' aangezien er nog geen beslag op deze middelen is gelegd.

3.3.1 Financiële haalbaarheid

Een deel van het overschot van de regionale middelen Beschermd Wonen kan worden aangewend voor de financiering van het Huis van Herstel. Echter, vanwege de aankomende bezuinigingen brengt dit een kwetsbaarheid met zich mee. Van die kwetsbaarheid is bij het vrijgekomen bedrag uit de regionale Arbeidsmarktmiddelen geen sprake. Dit bedrag is recent vrijgekomen en heeft nog geen nieuwe bestemming. Een deel hiervan te gebruiken voor de financiering van het Huis van Herstel is qua financiële haalbaarheid goed te verdedigen, maar de impact maakt een combinatie ook wenselijk.

3.3.2 Relevantie

De resultaten van de aanpak van het Huis van Herstel sluit aan bij zowel de arbeidsmarkt als de Wmo en brengen bij allebei besparingen op, daarom zijn beide regionale 'potjes' passend.

3.3.3 Impact op de samenleving

Zoals in het impactonderzoek naar het Huis van Herstel is gebleken, draagt de werkwijze van het Huis van Herstel bij aan een brede impact op de samenleving. Vanwege de aansluiting op de Wmo en de Participatiewet en arbeidsmarkt is de impact op de samenleving groot.

Scenario 3 – Combinatie van regionale middelen

FINANCIEEL
HAALBAAR

RELEVANT

IMPACT HOOG

3.4 Aanvullende mogelijkheden

De financiering van het Huis van Herstel is goed te realiseren door het benutten van de in dit hoofdstuk genoemde regionale middelen. Toch kan het interessant zijn aanvullende mogelijkheden te verkennen. Zouden de gemeenten dit niet doen om financiële redenen, dan wel om de inhoudelijke aansluiting bij de aanpak van het Huis van Herstel en het betrekken van verschillende stakeholders.

3.4.1 Scenario 4a - Inkoop

Wanneer het Huis van Herstel beschikt over een keurmerk zoals Code Sociale Ondernemingen, Social Enterprise of PSO Nederland, kunnen leveranciers van gemeenten, als onderdeel van een Europese Aanbesteding, bij het Huis van Herstel sociaal inkopen. Mogelijk kan er onderzocht worden of een bijdrage aan de financiering van het Huis van Herstel als mogelijke invulling van een SROI-verplichting (Social Return on Investment) opgenomen kan worden in de bouwblokken die gehanteerd worden.

3.4.2 Scenario 4b - Re-integratie instrumenten

Uit onderzoek blijkt dat 45% van de gedetineerden in Nederland een licht verstandelijke beperking heeft. Ongeveer 25% heeft bij binnenkomst in detentie last van psychische klachten. Vaak gaat dit om depressie, angst en psychotische klachten. Ongeveer 60% van deze groep heeft een combinatie van psychische stoornissen en/of persoonlijkheidsstoornissen tegelijkertijd. Onder psychische kwetsbaarheid verstaan we alle psychische problematiek die een negatieve invloed heeft op het functioneren in het dagelijks leven. Niet altijd gaat dit samen met een diagnose vanuit de DSM (zoals een persoonlijkheidsstoornis), wel is er vaak betrokkenheid vanuit de GGZ, al dan niet voorafgaand aan detentie.

Mensen met een psychische kwetsbaarheid hebben op tal van leefgebieden uitdagingen, zo ook op het gebied van werk en inkomen. De psychische problemen hebben een negatieve invloed op de re-integratie van ex-gedetineerden en daarmee ook de kans op recidive. Voor deze groep is regulier werk, met volledige werkweek en het zelfstandig verdienen van het Wettelijk Minimum Loon (WML) niet altijd haalbaar, of alleen met de inzet van specifieke voorzieningen en begeleiding. Met andere woorden, de re-integratie van ex-gedetineerden met een psychische kwetsbaarheid vraagt een aanbod dat aansluit bij de (on)mogelijkheden van diens arbeidsbeperking.

Natuurlijk Inclusief® maakte voor de Themagroep Doorzorg (Ex)Detentie inzichtelijk dat wanneer we bovenstaande criteria vergelijken met de analyses van de aard, omvang, ernst en samenhang van de problematiek van gedetineerden in Nederland, het een redelijke aanname is dat gedetineerden en ex-gedetineerden met een licht verstandelijke beperking (lvb) en/of psychische kwetsbaarheid al in het Doelgroepregister zitten of voor een indicatie in aanmerking komen.

Re-integratie in het kader van de Wet Banenafpraak betekent dat er specifieke banen voor deze doelgroep worden gecreëerd en dat de werkgevers ontlast worden bij het aannemen van iemand met een arbeidsbeperking. Net als bij de re-integratie van ex-gedetineerden is de uitvoering van de Wet Banenafpraak bij gemeenten belegd. Echter, de re-integratie van ex-gedetineerden wordt in de regel belegd bij coördinatoren nazorg detentie, die naast re-integratie ook met de ex-gedetineerde werken aan andere leefgebieden zoals wonen en zorg. De re-integratie van kandidaten in het kader van de Wet Banenafpraak wordt meestal begeleid door gespecialiseerde werkcoaches en/of jobcoaches van gemeenten die nauw samenwerken met de Werkgevers Service Punten (WSP's) in de regio. De samenwerking tussen deze functionarissen is niet vanzelfsprekend gezien er vanuit verschillende wetten en budgetten wordt gewerkt. Daarom is het passend hier een verbinding te maken.

3.4.3 Scenario 4c - Veiligheid

Bij terugkerende overlast en recidive vraagt dit inzet van veiligheidsprofessionals binnen gemeenten. Het gaat dan om de inzet van coördinatoren nazorg detentie (schaal 9), procesmanagers (schaal 10), beleidsadviseurs veiligheid (schaal 11) en zelfs de inzet van de burgemeester. Om iets over de gemiddelde inzet te kunnen zeggen, maken we gebruik van één van de persona's als gebruikt in het impactonderzoek naar het Huis van Herstel: Patrick (zie bijlage 3). Als we de gemiddelde kosten van deze professionals en burgemeester nemen van wanneer een casus als 'Patrick' niet via het Huis van Herstel instroomt, dan komen we op een bedrag van om en de nabij € 2.200,- per casus. Deze kosten worden door de verzamelde gemeenten op veiligheid bespaard wanneer er wel sprake is van een Huis van Herstel. Zo zal er casuïstiek zijn die vergelijkbaar is met persona 'Patrick', maar ook casuïstiek die meer kosten met zich meebrengt (minder kosten is niet aannemelijk).

Een voorstel kan zijn om vanuit de afdeling of het team veiligheid binnen de 14 Twentse gemeenten een geste te doen richting de bekostiging van het Huis van Herstel in de vorm van gezamenlijke betrokkenheid bij de sturing op het Huis van Herstel. Denk hierbij aan wisselende deelname in de kerngroep (ambtelijk) en stuurgroep (bestuurlijk) Huis van Herstel en/of aanverwante overleggen (Themagroep Doorzorg (Ex-)detentie – Zorg, Veiligheid en Straf).

3.4.4 Scenario 4d – Van der Staaïj gelden

Door verschillende gemeenten is interesse getoond in het onderzoeken van de mogelijkheden van een bredere inzet van de zogeheten 'van der Staaïj gelden' (officieel de Bijdrageregeling begeleiden van ex-gedetineerden voor wonen en werken). Deze middelen worden door Enschede en Almelo apart aangevraagd. De gemeente Enschede vraagt deze gelden namens alle Twentse gemeenten aan, behalve Almelo, en bekostigt hiermee de Tactus nazorgmodule voor ex-gedetineerden met een afhankelijkheid van middelen, met een cofinanciering in de vorm van een coördinator nazorg detentie. Deze module is voor ex-gedetineerden uit heel Twente (behalve Almelo) beschikbaar, maar wordt in de praktijk vooral gebruikt door ex-gedetineerden in Enschede.

De gemeente Almelo gebruikt het bedrag voor de nazorg ex-gedetineerden in haar gemeente. De Themagroep Doorzorg (Ex-)detentie geeft studenten van de Hogeschool Saxion de opdracht het gebruik van deze gelden en de eventuele alternatieven te onderzoeken. Hierbij moet worden opgemerkt dat die gelden alleen onvoldoende zijn voor de financiering van het Huis van Herstel.

3.4.5 Scenario 4e - Wederkerigheid

Het laatste aanvullende scenario betreft een niet-financieel scenario. De Participatiewet gaat uit van een wederkerigheidsrelatie tussen de gemeente en haar inwoners. Van inwoners die een uitkering ontvangen wordt verwacht dat zij participeren naar vermogen. Het is daarom passend om, bij financiering van een speciale aanpak voor gedetineerden met complexe problematiek vanuit arbeidsmarktmiddelen, een wederkerigheid van die (ex-)gedetineerden te verlangen. Daarom is het voorstel als gemeenten de (ex-)gedetineerde (oud)deelnemers van het Huis van herstel te vragen hun ervaringsdeskundigheid in te zetten t.b.v. preventie en voorkomen van recidive in alle 14 Twentse gemeenten. Het Huis van Herstel wordt gevraagd hierin faciliterend en ondersteunend te zijn en met de gemeenten in gesprek te gaan over diens behoeften hieromtrent.

4. Conclusie en aanbeveling

Uit zowel het Impactonderzoek Huis van Herstel als de verkenning van mogelijke financieringsscenario's blijkt **de brede impact die het Huis van Herstel heeft op de samenleving**. Al enige jaren levert deze voorziening omvangrijke besparingen op en daarnaast is het aannemelijk dat er nog meer baten zijn die nu nog niet berekend kunnen worden. De maatschappelijke impact is zelfs nog groter en beslaat het brede sociaal domein als ook veiligheid en wonen. Verder draagt de aanpak van het Huis van Herstel bij aan landelijke ontwikkelingen (en wensen) op het gebied van personen met onbegrepen gedrag, forensische zorg en gezinnen waarbij een ouder in detentie zit.

De keuze om het Huis van Herstel niet te financieren brengt hoge kosten met zich mee die nu bespaard worden. Daarnaast verdwijnt dan de enige locatie in Nederland die een **brug slaat tussen detentie en de samenleving voor (ex-)gedetineerden met complexe problematiek**. Zowel vanuit financieel oogpunt als vanuit die van impact lijkt stoppen met het Huis van Herstel onwenselijk. Het advies is daarom dan ook om wel tot financiering over te gaan en dan wel met alle 14 Twentse gemeenten.

Indien de 14 Twentse gemeenten besluiten het Huis van Herstel vanaf 2026 te financieren, zijn er een aantal scenario's van bekostiging mogelijk. Zo kan het verwachte overschot op de regionale middelen Beschermd Wonen uit de regio's Almelo en Enschede voor een deel worden gebruikt voor de financiering (scenario 1). Ook kan een recent vrijgekomen budget uit de Arbeidsmarktregio Twente voor dit doel worden aangewend (scenario 2). Scenario 3 betreft een combinatie van deze twee middelen. De aanbeveling is hiervan uit te gaan. **De combinatie zorgt voor een betere spreiding van kosten en een sterke argumentatie op het gebied van relevantie en impact op de samenleving.**

In 2019 ondertekenden de 14 Twentse gemeenten het convenant Huis van Herstel. Het is dan ook niet meer dan passend dat ook alle 14 Twentse gemeenten hun **gezamenlijk commitment uitspreken** door ieder een bedrag te reserveren voor de gezamenlijke financiering van het Huis van Herstel. Gezamenlijk eigenaarschap betekent ook gezamenlijk belang en daarom is het advies, wanneer de gemeenten beslissen het Huis van Herstel vanaf 2026 te financieren, nogmaals een **verkenning te laten plaatsvinden** van de behoeften van de Twentse gemeenten en de mogelijkheden binnen het Huis van Herstel. Passend is om deze verkenning te beleggen bij de Themagroep Doorzorg (Ex)detentie.

Tot slot is het van belang, wanneer de Twentse gemeenten besluiten het Huis van Herstel te financieren, afspraken te maken over deelname aan overleggen, om een monitoring in te richten waarmee de Twentse gemeenten een sturingsinstrument in handen hebben en het delen van informatie. Het advies is een financiering af te spreken van twee jaar, met optie tot verlenging. Een dergelijke periode biedt voldoende zekerheid aan het gespecialiseerde personeel en genoeg tijd om de resultaten te beoordelen. Wat die resultaten moeten zijn worden, bovenop de huidige KPI's, opgenomen in de monitor.

Bijlage 1

Oktober 2024

Rapportage

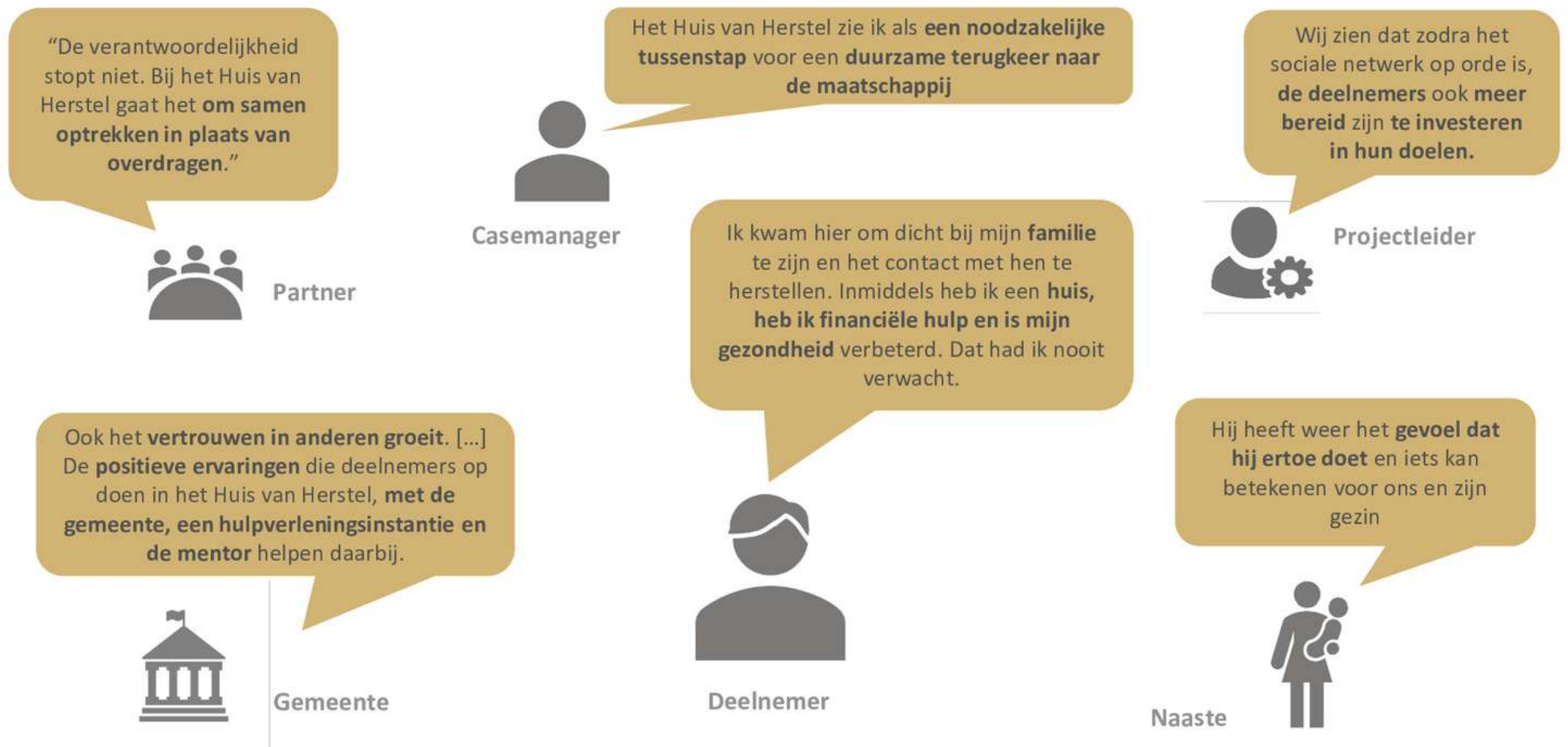
IMPACTONDERZOEK

Huis van Herstel

NATUURLIJK
INCLUSIEF

Impactonderzoek Huis van Herstel

Ervaren positieve effecten, gerelateerd aan...

Deelnemers

- Beschikken over meer motivatie, meer zelfvertrouwen, meer vertrouwen in instanties, meer realiteitsbesef en meer vertrouwen in hun terugkeer in de samenleving.
- Kunnen beter hun behoeften en wensen uiten, beter om hulp kunnen vragen, beter reflecteren op (gevolgen van) hun gedrag.
- Weten beter hoe zij op het rechte pad kunnen blijven.
- Zorgen uiteindelijk voor minder overlast en onrust in de maatschappij.

Bestaanszekerheid

- De aanpak Huis van Herstel draagt bij aan:
- Meer continuïteit van hulp en zorg; meer grip op verslavingsproblematiek; meer kans op passende huisvesting; meer inzicht in financiële situatie; meer kans op passend werk en een zinvolle dagbesteding.
 - Groter bewustzijn over de negatieve en positieve invloed van het sociale netwerk.
 - Verbetering contact met naasten.
 - Een groter gevoel van zingeving.

Professioneel netwerk

- Meer vertrouwen vanuit deelnemers in professionals;
- Verbetering van de onderlinge samenwerking tussen direct betrokken professionals en partners;
- Verschillende partners zijn eerder en meer betrokken;
- Meer sprake van een integrale netwerkaanpak.

Mogelijke financiële impact

De financiële impact zal naar verwachting hoger uitvallen dan de verwachte investering van de Twentse gemeenten van maximaal €456.739,-. In het meest waarschijnlijke scenario zullen de maatschappelijke baten bijna twee keer hoger zijn dan de maximale investering voor de specifieke aanpak van het Huis van Herstel. Voor gemeenten zullen de specifieke gemeentelijke baten naar verwachting ook boven deze investering uitkomen.

Heb aandacht voor:

- ☐ Communicatie en het creëren van draagvlak bij alle Twentse gemeenten;
- ☐ Continue monitoring en evaluatie en in beeld brengen van sturingsmechanismen;
- ☐ Projectmanagement vanuit gemeenten t.b.v. versterken relaties;
- ☐ Scenario's voor bekostiging: de verdeelsleutel om kosten te spreiden over Twentse gemeenten.

Managementrapportage

In 2019 is de Pilot Huis van Herstel in Twente gestart vanuit het Rijksprogramma Koers en Kansen. Binnen deze pilot stond de wens centraal om vroegtijdig, trajectmatig, methodisch, in samenwerking met andere professionals en samen met de gedetineerde inwoner te werken aan een succesvolle terugkeer van de gedetineerde naar de samenleving. 'Huis van Herstel' richt zich op mannen in de laatste fase van hun detentie, met een maximum van 18 maanden. Het Huis van Herstel moet anders zijn dan de Beperkt Beveiligde Afdeling (BBA) omdat het ruimte biedt aan een groep gedetineerden die meestal niet in aanmerking komt voor speciale programma's. De groep met problemen op meerdere leefgebieden en hen die, deels vanwege deze problematiek, niet altijd voorbeeldig gedrag in detentie laten zien.

De ambitie van het Huis van Herstel is om partners vroegtijdig in een netwerkvorm te betrekken, zodat er geen gaten vallen in de hulpverlening en een brede, gezamenlijke verantwoordelijkheid ontstaat voor een doelgroep die doorgaans moeilijk re-integreert en makkelijk recidiveert. Het uiteindelijke doel van de pilot is dan ook het verminderen van recidive en het voorkomen van allerlei maatschappelijke-, zorg- en veiligheidskosten door succesvolle re-integratie van deze doelgroep.

De financiële bijdrage vanuit het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) voor de pilot zal eind 2025 stoppen. Indien de Twentse gemeenten wensen dat de specifieke aanpak wordt voortgezet, dan zullen zij zorg moeten dragen voor de extra kosten (bovenop BBA-norm) voor deze aanpak. Om inzichtelijk te maken in hoeverre de aanpak Huis van Herstel haar toegevoegde waarde aannemelijk maakt, is de wens vanuit verschillende Twentse gemeenten dan ook om gedurende de pilot (medio 2024) een impactonderzoek uit te voeren om de ervaren maatschappelijke en mogelijke financiële impact inzichtelijk te maken.

Door de korte operationele looptijd van de pilot van het Huis van Herstel en de, in eerste instantie, beperkte aantallen van deelnemers kunnen er geen harde uitspraken worden gedaan over de daadwerkelijke, gerealiseerde impact. Wel kan er middels een meer kwalitatieve en interactieve onderzoeksstrategie inzicht worden gegeven in de ervaren en de beoogde impact. Het expliciteren van professionele praktijkkennis en professionele ervaringen staat daarbij centraal. Daarnaast is door gebruik te maken van persona's (gebaseerd op feitelijke casuïstiek) en het kapitaliseren van de ervaren effecten op gebied van bestaanszekerheid en recidive, inzichtelijk gemaakt wat de mogelijke financiële impact van het Huis van Herstel is op langere termijn. Deze rapportage presenteert de bevindingen van het impactonderzoek.

Uit het impactonderzoek komt naar voren dat betrokkenen inhoudelijk zeer enthousiast zijn over de aanpak en de eerste effecten. Professionals en partners direct betrokken bij de aanpak van het Huis van Herstel ervaren dat door de aanpak de onderlinge samenwerking is verbeterd; er meer verschillende partners vroegtijdig worden betrokken en er sprake is van een meer integrale netwerkaanpak. Deze vroegtijdige en meer integrale aanpak werpt volgens hen ook de vruchten af op het niveau van de deelnemers.

Betrokkenen ervaren dat (oud-)deelnemers door de aanpak van het Huis van Herstel beschikken over meer motivatie, meer zelfvertrouwen, meer vertrouwen in instanties, meer realiteitsbesef en meer vertrouwen in hun terugkeer in de samenleving. Ook komt uit het onderzoek naar voren dat door de aanpak van het Huis van Herstel (oud-)deelnemers beter hun behoeften en wensen kunnen uiten, beter om hulp kunnen en durven te vragen, beter kunnen reflecteren op (gevolgen van) hun gedrag, beter weten hoe zij op het rechte pad kunnen blijven. Daardoor zorgen ze uiteindelijk voor minder overlast en onrust in de maatschappij.

Naast bovenstaande effecten zijn er ook positieve effecten te zien gerelateerd aan de bestaanszekerheid van deelnemers. Zo heeft het merendeel van de betrokkenen de ervaring dat binnen het Huis van Herstel gericht wordt gewerkt aan passende zorg en ondersteuning, huisvesting en de financiële situatie van deelnemers. De specifieke aanpak van het Huis van Herstel draagt volgens hen bij aan meer continuïteit van hulp en zorg; meer grip op verslavingsproblematiek; een soepelere overgang van buiten naar binnen en vice versa; meer kans op passende huisvesting; meer inzicht bij deelnemers in hun financiële situatie; meer kans op passend werk en een zinvolle dagbesteding en tot slot een groter gevoel van zingeving bij deelnemers. Daarnaast blijkt uit dit onderzoek ook dat het sociale netwerk rondom (oud-)deelnemers wordt versterkt, zo is bij de meeste (oud-)deelnemers het contact met hun naasten verbeterd en zijn zij zich meer bewust van de negatieve en positieve invloed van hun sociale netwerk.

Hoewel het aannemelijk is dat de aanpak van het Huis van Herstel op termijn bijdraagt aan positief maatschappelijke effecten, is het de vraag of er ook sprake is van een positieve financiële impact op (lange) termijn. Dat wil zeggen: in hoeverre staan de kosten voor de specifieke aanpak in verhouding met de baten (wanneer de aanpak succesvol is en recidive wordt voorkomen). Voor het berekenen van deze financiële impact is daarom gebruik gemaakt van drie persona's (Soufiane, Patrick en Joris). Dit zijn fictieve personen gebaseerd op feitelijke informatie en kennis over de doelgroep binnen het Huis van Herstel.

- Soufiane^[1] is in detentie geraakt vanwege de distributie van verdovende middelen, het plegen van inbraken en mishandeling. Soufiane is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van weerbaarheid, verdovende middelen, sociaal netwerk, financiën en werk of dagbesteding. Ook heeft Soufiane, net als 45% van de Nederlandse gedetineerden, een licht verstandelijke beperking^[2].
- Volgens de berekeningen zullen deelnemers zoals Soufiane ook bij een succesvolle aanpak € 87.770,- kosten per jaar. Van dit bedrag zal ruim dertigduizend euro (€ 30.024,-) door de gemeente worden betaald. Deze kosten worden sowieso door de gemeente gemaakt bij een inwoner zoals Soufiane, ongeacht of hij direct vanuit de PI uitstroomt of dit vanuit het Huis van Herstel doet.
- Indien een deelnemer zoals Soufiane niet recidiveert (geen inbraken, geen mishandeling, geen bedreiging, geen politie inzet, geen plaats in het huis van bewaring, geen detentie) én de aanpak vanuit het Huis van Herstel succesvol is waardoor schuldhelpverlening en maatschappelijke opvang niet nodig is, dan zijn de algemene baten na een jaar € 123.213,-. Gekeken naar de gemeentelijke baten (hetgeen wat niet ingezet hoeft te worden door een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel) leveren deelnemers zoals Soufiane een besparing van € 38.000,- op.
- Patrick^[3] zit in detentie vanwege het bedrijfsmatig telen van cannabis. Hij is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van psychosociale interacties, zelfzorg, weerbaarheid, zelfinzicht, verdovende middelen, sociaal netwerk, financiën en dagbesteding. Ook heeft Patrick, net als ongeveer 25% van de gedetineerden in Nederland, een psychische kwetsbaarheid^[4].
- Volgens de berekeningen zullen deelnemers zoals Patrick ook bij een succesvolle aanpak € 96.425,- per jaar kosten. Hiervan komt bijna zestigduizend euro (€ 58.679,-) voor de rekening van de gemeente. Daarvan worden de grootste kosten gemaakt onder de Wmo (Beschermd Wonen, Dagbesteding Volwassenen).
- Indien de aanpak van het Huis van Herstel succesvol is én een deelnemer zoals Patrick niet recidiveert dan vinden een aantal kosten niet plaats en levert dit de samenleving een algemene besparing op van € 88.813,- per jaar. Gekeken naar de gemeentelijke baten (hetgeen wat niet ingezet hoeft te worden door een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel) leveren deelnemers zoals Patrick een besparing van € 3.630,- op.
- Joris^[5] zit in detentie vanwege beroving met geweld en ernstige mishandeling. Hij is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van agressie, gezin, sociaal netwerk, financiën en werk.
- Volgens de berekeningen zullen deelnemers zoals Joris, na uitstroom detentie, per jaar € 20.592,- kosten. Hiervan komt bijna achttienduizend euro (€ 17.926,-) voor de rekening van de gemeente.
- Een jaar geen recidive van deelnemers zoals Joris zorgt voor een algemene besparing van € 84.143,- voor de samenleving. Gekeken naar de gemeentelijke baten besparen deelnemers zoals Joris de gemeenten € 17.996,- per jaar.

Volgens de laatste doorkijk vanuit het programmamanagement Huis van Herstel is de gevraagde investering vanuit de Twentse gemeenten minimaal € 389.055,- en maximaal € 456.739^[6],-. Om te onderzoeken of de gevraagde investering in verhouding staat tot de baten is in dit onderzoek de populatie van mogelijke deelnemers aan het Huis van Herstel verdeeld over de drie type persona's. Daarbij is gekeken naar de percentages die gerelateerd zijn aan het delict én de persoonskenmerken (zoals LVB en psychische problematiek).

[1] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 1

[2] Psychosociale criminogene factoren en neurobiologische kenmerken van mannelijke gedetineerden in Nederland, WODC, 2019

[3] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 2

[4] Zie: <https://ap.lc/okCID>

[5] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 3

[6] Eerste doorkijk financiering Huis van Herstel Twente per 2026 door de Twentse gemeenten (Programmamanagement Huis van Herstel, 1 augustus 2024)

Hieruit kwam de volgende verdeling naar voren: Joris representeert 51 procent van de populatie van het Huis van Herstel, Soufiane 36 procent en Patrick 13 procent. Het percentage van de populatie is vervolgens vermenigvuldigd met de totale besparingen per persona waar zij representant van zijn.

Daarbij is het volgende in beeld gebracht:

1. De besparingen bij verschillende percentages aan recidive én
2. De totale besparingen en de gemeentelijke besparingen bij verschillende deelnemersaantallen (een worst-case scenario van 14 deelnemers, een realistisch scenario van 20 deelnemers en een ideaal scenario met een volledige bezetting van 29 deelnemers).

Hieruit komt naar voren dat:

- Afhankelijk van het aantal deelnemers, per jaar een algemene besparing kan worden bereikt tussen € 542.515,- en € 1.115.617,-.
- Wanneer er gekeken wordt naar de mate van recidive er op gemeentelijk niveau een besparing kan worden gemaakt tussen € 316.383,- en € 678.980,- per jaar.
- Wanneer de mate van recidive buiten beschouwing wordt gelaten en alleen gekeken wordt naar de effecten van de aanpak van het Huis van Herstel op bestaanszekerheid, dan wordt er op gemeentelijk niveau een besparing bereikt tussen € 314.672,- en € 646.540,- per jaar.
- Bij 14 deelnemers van de doelgroep van het Huis van Herstel de minimale baten voor gemeenten € 314.672,- zijn. Dit is 80% van de minimaal gevraagde investering en bijna 70% van de maximale gevraagde investering van gemeenten.
- Bij 20 deelnemers de minimale baten voor gemeenten 12% meer opleveren dan de minimale investering en goed zijn voor 97% van de maximale investering.
- Bij een volledige bezetting (29 deelnemers) de minimale baten voor gemeenten 66% meer opleveren dan de minimale investering en 41% meer opleveren van het maximaal door gemeenten te betalen bedrag.

Het impactonderzoek laat zien dat - ervanuit gaande dat de doelgroep binnen het Huis van Herstel gemiddeld genomen overeenkomt met de verdeling van de persona's - de maatschappelijke baten in het meest waarschijnlijke scenario (het realistische scenario) bijna twee keer zo hoog zijn als de maximale investering voor de specifieke aanpak van het Huis van Herstel. Ook specifiek voor gemeenten zullen de baten naar verwachting iets boven de vermoedelijk gevraagde investering uitkomen. De algehele conclusie is daarom dat het aannemelijk is dat het Huis van Herstel naast een positieve maatschappelijke impact ook een positieve financiële impact heeft, waarbij de financiële impact naar verwachting hoger gaat uitvallen dan de verwachte investering van de Twentse gemeenten.

Aandachtspunten voor het vervolg:

Ten tijde van het impactonderzoek kwamen ook punten naar voren die aandacht behoeven om te komen tot een gedegen besluit over het continueren van het Huis van Herstel, te weten:

- Zet actief in op communicatie en draagvlak bij alle Twentse gemeenten en zorg voor een continue monitoring en evaluatie om hen te blijven voeden met de resultaten, effecten en mogelijke sturingsmechanismen (zoals sturen op aantallen deelnemers).
- Versterk het programmamanagement vanuit gemeenten en zet in op het versterken van onderlinge relaties tussen het ministerie van JenV, DJI en de betrokken Twentse gemeenten.
- Werk mogelijke scenario's uit voor de bekostiging van het Huis van Herstel: de verdeelsleutel om kosten voor de specifieke aanpak te spreiden over de Twentse gemeenten. Onderzoek daarbij ook of, en zo ja hoe, het Huis van Herstel – los van de aanpak - een bredere functie kan hebben in de regio t.a.v. de door- en nazorg van ex-gedetineerden.

Inhoudsopgave

- **1. Introductie** **8**
 - 1.1 Aanleiding 8
 - 1.2 Doel en scope van het impactonderzoek 8
 - 1.3 Leeswijzer 9
- **2. Onderzoeksopzet** **10**
 - 2.1 Onderzoeksstrategie 10
 - 2.2 Centrale onderzoeksvraag en onderliggende onderzoeksaanpak 11
 - 2.3 Dataverzameling 11
 - Documentanalyse 11
 - Semigestructureerde interviews en focusgroepen 11
- **3. Bevindingen** **14**
 - 3.1 Het verloop van de pilot 14
 - 3.2 De ervaren toegevoegde waarde en maatschappelijke impact 15
 - 3.2.1 De ervaren toegevoegde waarde 17
 - 3.2.2 De ervaren effecten gerelateerd aan de deelnemers zelf 17
 - 3.2.3 De ervaren effecten aan bestaanszekerheid van de deelnemers 19
 - 3.2.4 De ervaren effecten gerelateerd aan het professionele- en het sociale netwerk 21
 - 3.3 Uitdagingen, wensen en behoeften voor de toekomst 23
 - 3.4 De mogelijke financiële impact 25
 - 3.4.1 Kosten en baten bij deelnemers zoals Soufiane 27
 - 3.4.2 Kosten en baten bij deelnemers zoals Patrick 30
 - 3.4.3 Kosten en baten bij deelnemers zoals Joris 33
 - 3.4.4 Prognose voor de toekomst 36
 - Het worst-case scenario 37
 - Het realistische scenario 38
 - Het ideale scenario 38
 - Gemeentelijke baten ten opzichte van de investering 39
- **4. Conclusie** **40**
 - Aandachtspunten voor het vervolg 41
- Bijlage 1 42
- Bijlage 2 43
- Bijlage 3 45
- Bijlage 4 47
- Bijlage 5 50
- Bijlage 6 51
- Bijlage 7 52
- Bijlage 8 53

1. Introductie

1.1 Aanleiding

Bijna 70% van de criminaliteit ontstaat doordat daders in herhaling vallen, met veel slachtoffers, overlast en maatschappelijk leed tot gevolg. Het terugdringen van recidive onder (ex-) gedetineerde inwoners is echter een complexe opdracht die niet uitvoerbaar is door één enkele partij. Dit was de aanleiding voor de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), de drie reclasseringsorganisaties (3RO) en de Twentse gemeenten Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holtten, Tubbergen, Twenterand en Wierden om in 209 de handen ineen te slaan en een netwerkorganisatie op te zetten: het Huis van Herstel. Allen vanuit dezelfde ambitie; minder recidive en een veiligere samenleving met minder criminaliteit, minder slachtoffers en minder maatschappelijke overlast. Binnen het Huis van Herstel is de wens om vroegtijdig, trajectmatig, methodisch, in samenwerking met andere professionals en samen met de gedetineerde inwoner te werken aan een succesvolle terugkeer van de gedetineerde naar de samenleving. Herstel, continuïteit van zorg en begeleiding op maat staan daarbij centraal, met als doel een delict vrije toekomst en daarmee minder maatschappelijke kosten.

De pilot Huis van Herstel is in 2019 gestart vanuit het Rijksprogramma Koers en Kansen en zal eind 2025 stoppen. Kiezen de Twentse gemeenten voor de voortgang van het Huis van Herstel vanaf 2026, dan betalen zij de extra kosten (bovenop BBA-norm) voor de specifieke aanpak van het Huis van Herstel. Dat betekent dat de Twentse gemeenten medio 2025 zullen moeten beslissen of zij met het Huis van Herstel verder gaan en vanaf 2026 financieel verantwoordelijk willen zijn. Om inzichtelijk te maken in hoeverre de voorziening Huis van Herstel haar toegevoegde waarde aannemelijk maakt, is de wens vanuit verschillende Twentse gemeenten om gedurende de pilot (medio 2024) een impactonderzoek uit te voeren om de ervaren maatschappelijke en mogelijk financiële impact inzichtelijk te maken. Immers, de deelnemende gemeenten moeten in het eerste kwartaal van 2025 al hun voorstellen aanleveren voor de voorjaarsnota. Dit document bevat de uitkomsten van dit impactonderzoek.

1.2 Doelen en scope van het impactonderzoek

Het **doel** van dit impactonderzoek is tweeledig. Het eerste doel van dit onderzoek is om uitspraken te doen over de ervaren maatschappelijke impact van de werkwijze van het Huis van Herstel. Het tweede doel is om inzichtelijk te maken wat de mogelijke financiële impact is voor gemeenten, zodat zij – met het oog op de besluitvorming in 2025 – een gefundeerde beslissing kunnen nemen over het vervolg van het Huis van Herstel.

Dit onderzoek gaat alleen over de hulpverlening die wordt geboden aan de ‘Huis van Herstel’ doelgroep – zie criteria in figuur 1. Het evalueren van de werkwijze van het Huis van Herstel valt buiten de **scope** van dit onderzoek. Dit staat centraal binnen het actieonderzoek dat reeds gaande is en loopt tot en met 2026 vanuit de Hogeschool Rotterdam. Wel zijn binnen het impactonderzoek inzichten vanuit het actieonderzoek t.a.v. de ervaren maatschappelijke impact meegenomen in de analyse.

Doelgroepomschrijving

De doelgroep ‘Huis van Herstel’ bestaat uit mannen in de laatste fase van hun detentie, met een maximum van 18 maanden. Zij hebben meerdere lichte of zware problemen, die vaak met elkaar samenhangen, die worden gezien als crimogene factoren. De doelgroep heeft ondersteuning nodig bij het op orde krijgen van één of meer van deze gebieden:

- *Onderdak (ontbreken van huisvesting/onwenselijke woonsituatie)*
- *Financiën (schulden/geen inkomen/gebrek aan overzicht financiële situatie)*
- *Werk en inkomen (ontbreken van werk/opleiding/zinnvolle dagbesteding)*
- *Sociaal netwerk (verbroken familierelaties/contactherstel kinderen of (ex)partner wenselijk/ondersteunend sociaal netwerk opbouwen/contacten met een negatieve invloed op herstel verbreken)*
- *Middelengebruik (middelenmisbruik/verslavingsproblematiek/gokken)*
- *Psychosociaal functioneren (zorg voor emotioneel welzijn of voor psychische/psychiatrische problematiek wenselijk)*
- *(Vermoeden van) een Licht Verstandelijke Beperking*

Daarnaast heeft de deelnemer zichzelf aangemeld en is hij gemotiveerd om actief aan het herstel en zijn re-integratie te werken. Hij komt uit de regio Twente en stroomt hier ook uit, of heeft, voorafgaand aan het selectieproces, toestemming vanuit een Twentse gemeente om zich daar te vestigen.

Figuur 1: Doelgroepomschrijving

Binnen dit onderzoek is inzichtelijk gemaakt of met de aanpak van het Huis van Herstel de beoogde, positieve maatschappelijke effecten worden bereikt én of dit in verhouding staat tot de extra kosten die gemeenten betalen voor deze voorziening. Daarbij is – indien relevant – een vergelijking gemaakt met het nul alternatief (als er geen voorziening zoals Huis van Herstel is). Het nul alternatief is in dit geval de situatie waar gedetineerden met problemen op meerdere gebieden geen aparte en/of extra hulp ontvangen al dan niet op een aparte, fysieke (BBA) locatie en uitstromen uit de reguliere PI.

1.3 Leeswijzer

In deze rapportage wordt allereerst de onderzoeksopzet uiteengezet (hoofdstuk 2). De bevindingen worden beschreven in hoofdstuk 3 waarbij achtereenvolgens wordt ingezoomd op het verloop van de pilot (3.1), de ervaren maatschappelijke impact (3.2), de uitdagingen wensen en behoeften voor de toekomst (3.3) en de mogelijke financiële impact (3.4). In hoofdstuk 4 wordt de conclusie gepresenteerd gevolgd door enkele concrete aandachtspunten voor het vervolg.

2. Onderzoeksopzet

2.1 Onderzoeksstrategie

Binnen dit impactonderzoek is een **kwantitatieve, interactieve onderzoeksstrategie** gehanteerd. **Kwalitatief onderzoek** zien wij als cruciaal om te komen tot uitspraken over hoe en waarom iets werkt. Deze vorm van onderzoek is sterk in het beschrijven van processen en het bieden van beredeneerde verklaringen (Silverman, 2001). Daarnaast is het geschikt om na te gaan hoe mensen zelf de sociale werkelijkheid interpreteren, beleven en verwoorden (Corbin & Strauss, 2008; Wester & Peters, 2004). Om tot uitspraken te komen over effecten is volgens ons enkel kwantitatief meten niet voldoende. Immers de meetbare gegevens zeggen niets over het waarom en de redenen voor gedrag/beslissingen.

Het vragen naar ervaringen is daarom belangrijk om gerichtere input te krijgen over beleving, kennis en resultaten van acties. Dit impactonderzoek heeft dan ook een **interactieve opzet** gekend. Dit houdt in dat betrokkenen die direct belang hebben bij de pilot – zoals de professionals die werkzaam zijn binnen het Huis van Herstel – intensief betrokken zijn bij het onderzoek (Owen, 2020). Het expliciteren van professionele praktijkkennis en professionele ervaringen stond daarbij op de voorgrond om zo uitspraken te kunnen doen over de werkzame elementen en de impact (Taveccio & Gerrebrands, 2012; Omlo et.al., 2013). Daarnaast hebben we (een deel van) de effecten gekapitaliseerd.

2.2 Centrale onderzoeksvraag en onderliggende onderzoeksaanpak

Binnen dit impactonderzoek staat de volgende vraag centraal:

In hoeverre leveren de extra financiële kosten die gepaard gaan met de voorziening het Huis van Herstel de beoogde, positieve maatschappelijke impact op voor de Twentse gemeenten?

Voor het beantwoorden van deze centrale onderzoeksvraag is een onderscheid gemaakt tussen de ervaren maatschappelijke impact en de mogelijke financiële impact op (lange) termijn. Het inzichtelijk maken van de **maatschappelijke impact** gaat over de waarde die de pilot bijdraagt aan de maatschappij. Om deze ervaren maatschappelijke impact inzichtelijk te maken is gekeken naar de direct beoogde effecten (de outcome) vanuit de pilot van het Huis van Herstel op verschillende gebieden (zie ook Figuur 2).

Maatschappelijke impact

- Beoogde effecten gerelateerd aan deelnemers zelf, zoals meer motivatie, regie, en vertrouwen.
- Beoogde effecten gerelateerd aan bestaanszekerheid van deelnemers, zoals huisvesting, werk/dagbesteding; zorg; inkomen.
- Beoogde effecten gerelateerd aan professionele- en sociale netwerk, zoals samenwerking tussen deelnemers, professionals en partners en de relatie tussen deelnemers en naasten (sociaal netwerk).

Figuur 2: Maatschappelijke impact

Vervolgens zijn ervaringen omtrent deze beoogde effecten uitgevraagd bij verschillende actoren die zicht hebben op deze effecten. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen verschillende perspectieven: 1) Het perspectief van de gedetineerde en zijn naasten; 2) Het perspectief van uitvoerende professionals welke direct werkzaam zijn binnen het Huis van Herstel, denk aan casemanagers, reclasseringswerkers, psychologen; 3) Het perspectief van partners welke meer indirect betrokken zijn bij de voorziening van het Huis van Herstel. Denk aan gemeenten, politie, woningbouwcorporaties, zorginstanties; en 4) Het perspectief van de samenleving. Dit perspectief is indirect uitgevraagd via de professionals en partners.

Een deel van de maatschappelijke effecten vanuit de pilot Huis van Herstel kan worden **gekapitaliseerd**. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de mate van recidive en hiermee het voorkomen van (de kosten gerelateerd aan) nieuw delict gedrag. Wanneer aannemelijk is gemaakt dat gedetineerden die uitstromen uit het Huis van Herstel minder snel recidiveren, kan dit effect worden vertaald naar een concrete financiële besparing t.o.v. het nul scenario. Zo zal er bijvoorbeeld geen politie inzet nodig zijn (€ 1.772,- per delict), is uithuiszetting (na bv. overtreding Wet Damocles) niet nodig (€ 1000,- - €1.500,-) en hierdoor kan verblijf in de maatschappelijk opvang worden voorkomen (€ 12.000,- per jaar). De besparing die 'geen recidive' oplevert wordt vergeleken met de financiering van de aanpak van het Huis van Herstel.

Bij het **berekenen van de financiële impact** van een voorziening als het Huis van Herstel is een overzicht met kostenplaatsen samengesteld. In dit overzicht staan relevante kosten; in dit geval maatschappelijke- en zorgkosten en kosten voor justitie en veiligheid. Om het begrip ‘maatschappelijke kosten’ te kaderen volgen we in dit onderzoek de definitie die in de Verkenning Maatschappelijke Prijslijst van het Verwey-Jonker Instituut (2022) wordt gehanteerd: *“De prijs die een gemeente betaalt voor professionele inzet (tarief).”* Deze prijs wordt namelijk, via de gemeente, door de maatschappij betaald en van hieruit is het mogelijk de (gemiddelde) kosten van een interventie per huishouden, de (gemiddelde) kosten van alle hulpverlening in een gezin in een bepaalde periode en de kosten van een ‘gebeurtenis’ die zorg, ondersteuning of maatregelen tot gevolg kan hebben (zoals een uithuisplaatsing, huisuitzetting, het plegen van een delict). Niet alle maatschappelijk-, zorg- en veiligheidskosten worden door de gemeente betaald. Daarom is de maatschappelijke prijslijst aangevuld met overige, relevante zorgkosten en kosten die gemaakt worden in het kader van veiligheid en detentie.^[7]

Dit impactonderzoek maakt niet alleen inzichtelijk wat de mogelijke kosten gerelateerd aan de financiering voor de voorziening van het Huis van Herstel zijn, maar maakt ook inzichtelijk wat de mogelijke baten zijn. Met andere woorden: wat is de invloed van de detentievorm (in dit geval Huis van Herstel) op de kosten die na terugkeer in de samenleving worden gemaakt?

Bij het inzichtelijk maken van de financiële impact van het Huis van Herstel zijn verschillende stappen gevolgd. In de eerste plaats zijn de relevante kostenplaatsen geïdentificeerd. De kostenplaatsen hebben betrekking op alle kosten (of baten) die worden gemaakt (of bespaard) in het kader van gemeentelijke wetgeving, zorg of justitie en veiligheid. Voor deze kostenraming is gebruik gemaakt van de leidraad voor maatschappelijke kostenbatenanalyse (Romijn, G. & Renes, G., 2013). De maatschappelijke- en zorgkosten alsmede de kosten voor justitie en veiligheid zijn in samenwerking met het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) vergeleken met de gemiddelde cijfers die bekend zijn (zie bijlagen 4 en 5). Hierbij kan gedacht worden aan maatschappelijke kosten zoals een uitkering, aan zorgkosten zoals beschermd wonen en kosten voor justitie en veiligheid zoals die voortkomen vanuit recidive.

Vervolgens is gebruik gemaakt van persona’s om de baten op algemeen en gemeentelijk niveau inzichtelijk te maken. Persona’s zijn fictieve personen die gebaseerd zijn op feitelijke informatie en kennis over een bepaalde doelgroep en helpend om gevolgen – waaronder financiële gevolgen - van bepaalde beleidskeuzes en/of aanbod te doordenken. Op basis van kenmerken van de doelgroep en de huidige populatie van deelnemers zijn een drietal fictieve persona’s gecreëerd.

Deze persona’s zijn daarna vergeleken met de (oud-)deelnemers van het Huis van Herstel (start pilot 2019 tot juni 2024) waarbij een inschatting is gemaakt van het jaarlijkse aantal (percentage) deelnemers per type persona. Per persona is gekeken naar de kosten die na detentie voor deze inwoner worden gemaakt, ongeacht of de uitstroom vanuit de PI plaatsvindt of het Huis van Herstel. Per persona is ook gekeken naar de baten die het gevolg zijn van de aanpak van het Huis van Herstel. Deze baten zijn opgesplitst in baten gerelateerd aan recidive en baten gerelateerd aan de aanpak van het Huis van Herstel. Tot slot zijn de persona's gebruikt om een prognose voor de toekomst te geven. Om te bepalen hoeveel procent van de deelnemers past bij welk persona, is gekeken naar de delicten en de overige specifieke kenmerken van de persona’s. Met deze percentages zijn drie scenario's uitgewerkt met ieder een verschillend aantal deelnemers (zie bijlagen 6 t/m 8). Per scenario is de totale besparing en die voor gemeenten berekend, gerelateerd aan verschillende percentages recidive. De baten uit de drie scenario’s zijn vergeleken met de verwachte investering vanaf 2026.

Financiële impact

- *Verzamelde kosten en baten op algemeen niveau: zoals maatschappelijk kosten, zorgkosten, kosten voor justitie en veiligheid.*
- *Specifieke kosten en baten op niveau van de gemeenten: hier worden de kostenposten onderverdeeld in Wmo, Wlz, ZVW en Participatiewet zodat inzichtelijk wordt welke kosten en baten voor de gemeenten zijn.*
- *Prognose voor de toekomst: de (oud)deelnemers van het Huis van Herstel zijn onderverdeeld bij de persona die het beste bij hun casuïstiek past. Op basis van de drie uitgeschreven persona's wordt inzichtelijk gemaakt welke kosten en baten er grofweg in de toekomst verwacht kunnen worden met de inzet van het Huis van Herstel. Deze kosten en baten worden vergeleken met wat het de gemeenten minimaal kost om het Huis van Herstel te behouden.*

Figuur 3: Financiële Impact

[7] Het overzicht met de totale kostenplaatsen is te vinden in Bijlage 4

2.3 Dataverzameling

Binnen dit onderzoek is op verschillende manieren data verzameld. Hierdoor is niet alleen de validiteit – de geldigheid van het onderzoek – vergroot, maar zijn ook rijkere inzichten ontstaan, hetgeen meer kansen biedt tot leren en verbeteren. Onderstaand worden de verschillende manieren nader toegelicht.

- Documentanalyse

Om zicht te krijgen in de context van de pilot, de werkwijze en de gemaakte keuzes gedurende de pilotperiode zijn verschillende documenten bestudeerd. Onderstaande tabel geeft het overzicht van de geanalyseerde documenten en het doel in het onderzoek weer:

TYPE DOCUMENTEN	DOCUMENTEN	DOEL IN ONDERZOEK
Landelijke documentatie	Landelijke overzichten van cijfers en kosten.	- Input voor kosten- batenanalyse. - Verdiepend inzicht in mogelijke maatschappelijke effecten van kleinschalige detentievoorzieningen.
Documenten met betrekking tot start van de pilot	- Plan van aanpak Huis van Herstel. - Convenant Huis van Herstel. - Onderzoek en leertraject Huis van Herstel.	Inzicht in beoogde doelen en maatschappelijke effecten van de pilot.
Documenten met betrekking tot de voortgang van- en lobby voor de pilot	- Diverse voortgangsrapportages. - Kamerbrief Huis van Herstel. - Whitepaper Huis van Herstel.	Inzicht in belangrijke voortgang en belangrijke momenten gedurende de pilot.
Specifieke documenten op deelnemersniveau	- Overzichten deelnemers en doelen Huis van Herstel. - Casusbeschrijvingen Huis van Herstel. - Ervaringsverhalen en evaluaties van deelnemers Huis van Herstel.	- Verdiepend inzicht in doelgroep Huis van Herstel. - Destilleren van kenmerken om drietal persona’s te creëren. - Verrijken perspectief van gedetineerden en naasten.

- Semigestructureerde interviews en focusgroepen

Naast de documentanalyse zijn acht semigestructureerde interviews (waarvan vier duo-interviews) en vijf focusgroepen gehouden. De interviews hadden tot doel om vanuit verschillende perspectieven de ervaren maatschappelijke impact verder te belichten en te verdiepen. Onderstaande tabel geeft het overzicht van de beoogde interviews weer.

INTERVIEWS	GEÏNTERVIEWDEN	AANTAL GEÏNTERVIEWDEN	DUUR	DOEL IN ONDERZOEK
PERSPECTIEF PROFESSIONALS				
1 (Duo-interview)	Programmamanager en operationeel manager Huis van Herstel	2 geïnterviewden	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief direct betrokken professionals
PERSPECTIEF PROFESSIONALS				
2 (Duo-interview)	Gemeente: Bestuurlijke ambassadeur(s) Huis van Herstel	2 geïnterviewden	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit betrokken gemeenten.
3	DJI: Bestuurder	1 geïnterviewde	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het bestuurlijke perspectief van DJI.
4	DJI: Tactisch medewerker	1 geïnterviewde	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit tactisch betrokkene van DJI.
5 (Duo-interview)	Ministerie van Justitie en Veiligheid: Afdelingshoofd en beleidsmedewerker	2 geïnterviewden	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit betrokkenen vanuit het Rijk.

INTERVIEWS	GEÏNTERVIEWDEN	AANTAL GEÏNTERVIEWDEN	DUUR	DOEL IN ONDERZOEK
PERSPECTIEF GEDETINEERDEN EN NAASTEN				
6 (Duo-interview)	Deelnemers Huis van Herstel	2 geïnterviewden	1 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief van de gedetineerde.
7	Naaste van deelnemer Huis van Herstel	1 geïnterviewde	0,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief van de naaste.
8	Naaste van deelnemer Huis van Herstel	1 geïnterviewde	0,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief van de naaste.

Naast de interviews zijn vijf focusgroepen gehouden. Deze focusgroepen hadden tot doel om het perspectief van de professional en het perspectief van de partners nader te verdiepen.

FOCUSGROEP	GEÏNTERVIEWDEN	AANTAL GEÏNTERVIEWDEN	DUUR	DOEL IN ONDERZOEK
PERSPECTIEF PROFESSIONALS				
1	ZIBW (2x); Gz psycholoog; casemanager; reclasseringswerker Tactus	4 geïnterviewden	1,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief direct betrokken professionals. Speciale aandacht voor effecten van aanpak/ behandeling op deelnemer en relationeel niveau
2	ZIBW (2x); Gz psycholoog; casemanager; verpleegkundige	5 geïnterviewden	1,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit het perspectief direct betrokken professionals. Speciale aandacht voor effecten van aanpak/ behandeling op deelnemer en relationeel niveau.
PERSPECTIEF PARTNERS				
3	Gemeente: nazorg coördinatoren en betrokken beleidsmedewerkers	8 geïnterviewden	1,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit betrokken gemeenten. Speciale aandacht voor impact op leefgebieden + perspectief samenleving.
4	SVG, Tactus, DJI (2)	4 geïnterviewden	1,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit partners uit strafrechtelijke domein. Speciale aandacht voor beoogde doelgroep & recidiverisico's + perspectief samenleving.
5	Tactus, Transfore (2); Zorgaanbieder	4 geïnterviewden	1,5 uur	Verdieping op de beoogde en ervaren maatschappelijke impact vanuit partners uit zorgdomein. Speciale aandacht voor impact op leefgebieden + perspectief samenleving.

3. BEVINDINGEN

In dit hoofdstuk worden de bevindingen beschreven. Allereerst wordt kort stil gestaan bij het verloop van de pilot en de aantallen deelnemers. In 3.2 wordt daarna stilgestaan bij de ervaren toegevoegde waarde en vervolgens ingezoomd op de ervaren maatschappelijke impact. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen effecten gerelateerd aan de deelnemers zelf, effecten gerelateerd aan de bestaanszekerheid van deelnemers en effecten gerelateerd aan het professionele- en sociale netwerk rondom deelnemers. Daarna volgt in 3.3 een overzicht van de uitdagingen en wensen en behoeften voor de toekomst. Het hoofdstuk sluit af met een uiteenzetting van de mogelijke financiële impact (3.4). Hierbij wordt aan de hand van drie persona's stil gestaan bij de mogelijke kosten en baten op algemeen niveau en op het niveau van de gemeenten. Ook wordt er een prognose gegeven voor de toekomst.

3.1 *Het verloop van de pilot*

De pilot van het Huis van Herstel begon in 2019 als onderdeel van het programma Koers en Kansen van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Dit landelijke programma financierde diverse pilots binnen het gevangeniswezen buiten de reguliere bekostiging en aansturing van de DJI om met als doel het aanjagen van innovatie in het domein van justitie en veiligheid. Het Huis van Herstel zou anders zijn dan de Beperkt Beveiligde Afdeling (BBA) omdat het ruimte bood aan een groep gedetineerden die meestal niet in aanmerking kwam voor speciale programma's. De groep met problemen op meerdere leefgebieden en hen die, deels vanwege deze problematiek, niet altijd voorbeeldig gedrag in detentie lieten zien. De pilot was ook anders vanwege de connectie met de partners, zoals gemeenten en woningcorporaties. De ambitie was om deze partners vroegtijdig in een netwerkvorm te betrekken, zodat er geen gaten vielen in de hulpverlening en een brede, gezamenlijke verantwoordelijkheid ontstond voor een doelgroep die doorgaans moeilijk re-integreert en makkelijk recidiveert. Het uiteindelijke doel van de pilot was dan ook het verminderen van recidive en het voorkomen van allerlei maatschappelijke-, zorg- en veiligheidskosten door succesvolle re-integratie van deze doelgroep.

Al kort na de start kwam het Huis van Herstel voor een aantal uitdagingen te staan. Zo zorgden de lockdowns ten tijde van de coronacrisis ervoor dat geen nieuwe deelnemers konden instromen. Ook de invoering van de Wet straffen en beschermen maakte de keuze voor het Huis van Herstel voor gedetineerden in de laatste fase van hun detentie minder toegankelijk. Mede hierdoor had het Huis van Herstel te kampen met een lager aantal deelnemers dan verwacht en werden de plekken opgevuld met deelnemers aan het reguliere BBA (Beperkt Beveiligde Afdeling) programma. Deze deelnemers staan apart van het Huis van Herstelprogramma en blijven vaak langer dan de specifieke Huis van Herstel doelgroep. Hierdoor waren er uiteindelijk ook minder plaatsen voor het Huis van Herstel beschikbaar dan beoogd. Naast het achterblijven van het deelnemersaantal kende de pilot ook andere uitdagingen. Zo gaven verschillende geïnterviewden aan dat de uitzonderlijke financieringsconstructie een scheiding aanbracht in het opdrachtgeverschap vanuit het ministerie en de reguliere aansturing vanuit de DJI. Waar het projectmanagement veel energie stak in de samenwerking met gemeenten, werd DJI op een zijspoor gezet, hetgeen – volgens diverse geïnterviewden – de relatie geregeld onder druk zette.

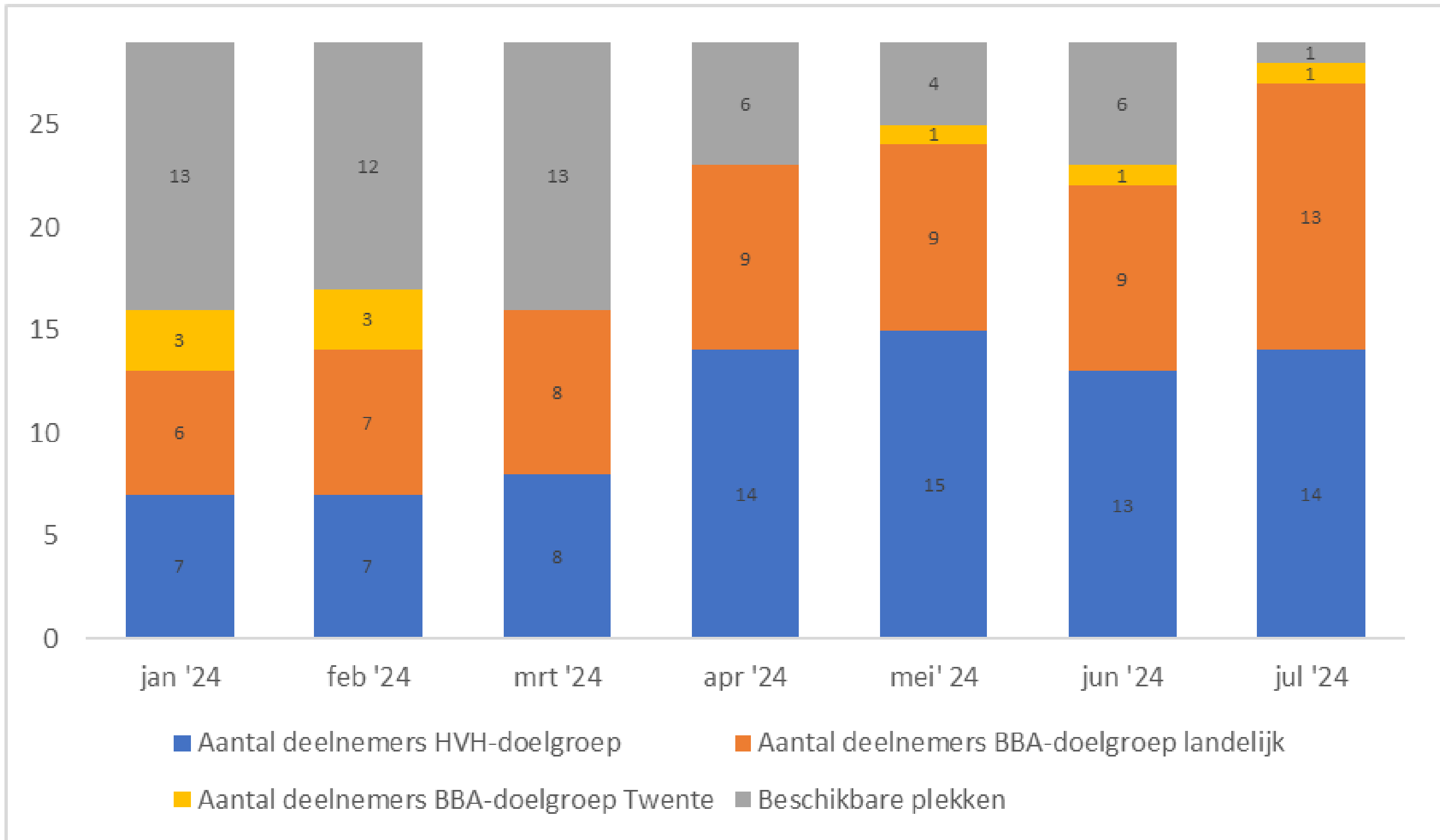
Mede doordat de instroom van deelnemers binnen het Huis van Herstel een lange tijd achterbleef én doordat er steeds meer sprake was van een tekort aan plekken, besloot het ministerie van JenV de oorspronkelijke looptijd van de pilot aan te houden en in de zomer van 2023 met de pilot te stoppen. Als reactie op dit nieuws besloten de gemeenten Enschede en Almelo een lobby te starten voor behoud van het Huis van Herstel. Dit resulteerde in een eenmalige verlenging van de pilot door het ministerie van JenV met een aantal voorwaarden. Zo werd de financiële bijdrage van het ministerie voor de specifieke aanpak van het Huis van Herstel vanaf 2024 teruggebracht naar een maximum van €600.000 per jaar en moeten de Twentse gemeenten uiterlijk medio 2025 beslissen of zij de financiering van het Huis van Herstel vanaf 2026 over zouden nemen. Na akkoord over de verlenging werd samen met de gemeenten Almelo en Enschede een plan van aanpak en begroting voor de periode 2024-2026 geschreven. Ook werden KPI's opgesteld onder andere met betrekking tot de instroom en werd er nog actiever ingezet op de communicatie over het Huis van Herstel naar potentiële deelnemers en het opbouwen of versterken van relaties met partners binnen het netwerk.

Onderstaande tabel laat de in- en uitstroom van deelnemers in het tweede kwartaal van 2024 binnen het Huis van Herstel zien.

Aantal ingestroomde deelnemers:	4
Aantal uitgestroomde deelnemers:	4
Aantal potentiële deelnemers in selectieprocedure:	2
Aantal teruggeplaatste deelnemers:	1

Tabel 1: In- en uitstroom kwartaal 2 2024 [8]

Zoals te zien in tabel 1 zijn verschillende deelnemers uitgestroomd vanuit het Huis van Herstel. Deze plekken zijn ook weer direct gevuld met nieuwe deelnemers voor het Huis van Herstel. Waardoor de bezetting van deelnemers van het Huis van Herstel de laatste maanden stabiel lijkt te blijven. Dit komt ook terug in de algemene bezettingscijfers (zie figuur 4).

Figuur 4: Bezettingscijfers eerste helft 2024

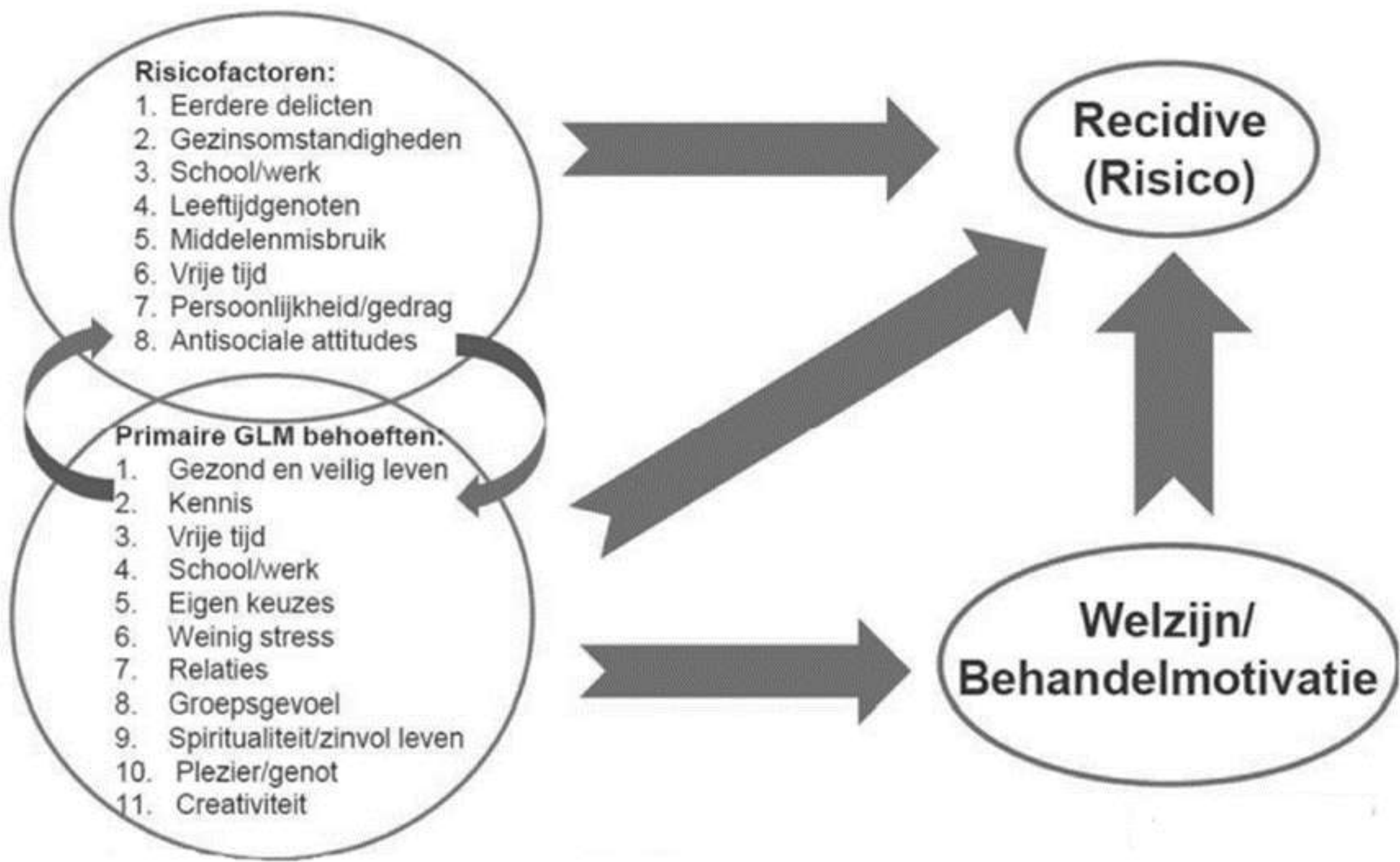
Zoals te zien in bovenstaande grafiek zijn de plekken zo goed als volledig bezet met zowel BBA als Huis van Herstel deelnemers. Aan het eind van het tweede kwartaal 2024 waren 28 van de 29 plekken in het huis bezet, waarvan 14 door Huis van Herstel deelnemers.

3.2 De ervaren toegevoegde waarde en maatschappelijke impact

Bijna 70% van de criminele feiten wordt gepleegd door mensen die recidiveren. In Nederland recidiveert 47% binnen twee jaar na vrijlating en 27,1% belandt binnen twee jaar weer in de cel. Binnen zes jaar na vrijlating is ruim 70% van de ex-gedetineerden opnieuw veroordeeld en bijna 50% opnieuw opgesloten (Valenkamp et al., 2023). Bij de meeste (ex-)gedetineerden spelen meerdere problemen (zoals: psychiatrische problematiek, LVB, verslaving) naast elkaar. Als er sprake is van meer risico's dan stijgt ook de kans op recidive. De periode in detentie biedt aanknopingspunten om gedetineerden te ondersteunen bij het verminderen van hun risicofactoren voor recidive en bij het vergroten van beschermende factoren en hiermee dus aan het vergroten van hun kansen op succesvolle terugkeer naar de maatschappij.

[8] Vanaf het tweede kwartaal 2024 worden de in- en uitstroomcijfers op deze manier gespecificeerd.

Binnen het Huis van Herstel worden dan ook activiteiten ingezet die zich enerzijds richten op het verkleinen van de risico's en anderzijds richten op het vergroten van krachten en beschermende factoren. Het Hybride RNR-M^[9] model ligt ten grondslag onder de aanpak van het Huis van Herstel (zie ook voortgangsrapportage actieonderzoek Huis van Herstel april 2023).

Figuur 5: Hybride RNR-M model (De Grubbe, 2022)

Bij het onderzoeken van de ervaren maatschappelijke impact is het daarom niet alleen relevant om puur te kijken naar de recidivecijfers. Deze cijfers zijn ook – mede vanwege de looptijd van de pilot – niet beschikbaar. Hiertoe is meer longitudinaal onderzoek nodig. Daarnaast vertellen recidivecijfers slechts een deel van het verhaal. Bij het beoordelen van de maatschappelijke impact gaat het immers niet alleen over de vraag of iemand wel/niet recidiveert, maar kan ook gaan over de vraag – indien iemand toch recidiveert – of de frequentie(duur) en de zwaarte van het delict wijzigt. Ook dit is lastig in cijfers uit te drukken.

Binnen dit impactonderzoek is daarom een kwalitatieve, interactieve onderzoeksstrategie gehanteerd (zie ook Hoofdstuk 2), waarbij het expliciteren van professionele praktijkkennis en professionele ervaringen op de voorgrond staat om zo uitspraken te kunnen doen over de werkzame elementen en de impact van het Huis van Herstel. Vanuit verschillende perspectieven (o.a. deelnemers, professionals, partners) is gekeken of deelnemers toegevoegde waarde ervaren en of het aannemelijk is dat middels het Huis van Herstel een positieve beweging wordt ingezet. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen de ervaren effecten gerelateerd aan de deelnemers zelf, de ervaren effecten gerelateerd aan bestaanszekerheid van deelnemers en de ervaren effecten gerelateerd aan het professionele- en het sociale netwerk van deelnemers.

[9] RNR staat voor Risk-Need-Responsivity en de M verwijst naar het motivationele component die vanuit het Good Lives Model (GLM) wordt ingebracht.

3.2.1 De ervaren toegevoegde waarde

Uit de focusgroepen en interviews komt naar voren dat inhoudelijk men zeer positief is over de aanpak binnen het Huis van Herstel en hier ook toegevoegde waarde in ziet. De ervaren toegevoegde waarde van het Huis van Herstel zit volgens geïnterviewden voornamelijk in de werkwijze en de fasering.

Door meerdere geïnterviewden wordt aangegeven dat de werkwijze “meer menselijk” is dan in de reguliere PI, doordat er meer rust en meer aandacht voor de deelnemers is wat leidt tot een grotere vertrouwensband tussen deelnemers en professionals en meer motivatie bij deelnemers om aan hun doelen te werken. Dit wordt geïllustreerd door een quote van een van de professionals werkzaam bij het Huis van Herstel:

“Ik merk echt dat als wij de mannen in detentie spreken, zeg maar voor de intake [voor het Huis van Herstel], dat er een soort van sluier over deze mannen heen hangt. En dan zie je na verloop van tijd bij het Huis van Herstel dat er weer mens in hun gezicht komt, doordat er een andere manier van contact mogelijk is. Dat zie ik heel erg en dat hoor ik ook van hen terug.”

Naast de menselijke aanpak wordt ook door meerdere geïnterviewden aangegeven dat de fasering van terugkeer in de samenleving die door het Huis van Herstel ontstaat van cruciaal belang is. Een groot deel van de geïnterviewden benadrukt dat het Huis van Herstel een belangrijke tussenstap is wat bijdraagt aan een soepelere uitstroom:

“Ik zie het Huis van Herstel als een noodzakelijke tussenstap voor een duurzame terugkeer naar de maatschappij. Wij bouwen hier stapsgewijs dingen op en leren ze weer om met vrijheden om te gaan, en dan nog is zelfs vanuit hier de stap vaak nog groot”, aldus een van de professionals werkzaam bij het Huis van Herstel.

3.2.2 De ervaren effecten gerelateerd aan de deelnemers zelf

Binnen het Huis van Herstel wordt onder andere gewerkt met inzichten vanuit de methode Krachtwerk en de Critical Time Intervention (CTI-aanpak). Krachtwerk is een basismethodiek om mensen die tijdelijk of langdurig de greep op hun bestaan kwijt zijn, te ondersteunen in hun herstel, zodat ze weer meedoen, erbij horen, ertoe doen en kunnen zijn wie ze willen zijn. De methodiek gaat uit van het versterken van de eigen kracht van mensen, zodat mensen meer regie krijgen en met kleine stapjes werken aan wat voor hen belangrijk is. Ook de CTI-aanpak gaat uit van de eigen kracht van de deelnemer en zijn of haar omgeving.

De methode 'Krachtwerk' is opgenomen in de databank "Effectieve Sociale Interventies" van Movisie en beoordeeld als 'goed onderbouwd'. Dat wil zeggen: de interventie is 1) goed beschreven: de aanleiding, doelgroep, doelen, aanpak, randvoorwaarden, overdraagbaarheid en onderzoek naar praktijkervaringen zijn beschreven én het verband tussen aanleiding, doelen, doelgroep en aanpak is duidelijk beschreven; 2) de interventie is goed onderbouwd: de werkzaamheid van de interventie is onderbouwd met modellen, theorie en/of literatuur.

Met de gecombineerde aanpak binnen het Huis van Herstel worden verschillende effecten op het niveau van de deelnemers beoogd. Denk aan het beter bepalen van doelen en beter kunnen aangeven van behoeften en wensen, zodat deelnemers uiteindelijk beter voorbereid zijn op de terugkeer in de samenleving en hier meer vertrouwen in hebben. Uit de interviews en de focusgroepen blijkt dat de (oud-)deelnemers, de naasten, de professionals en partners zeer positief zijn over deze effecten op deelnemersniveau en hier ook al eerste resultaten van zien. Het grootste effect zien zij terug in de motivatie van deelnemers. Om toegelaten te worden binnen het Huis van Herstel moet er al sprake zijn van een bepaalde mate van motivatie bij de deelnemers om te werken aan voor hen belangrijke doelen, zoals het herstellen van het contact met naasten.

Volgens de geïnterviewden is het hebben van een doel van cruciaal belang: *“Ik vind het goed dat potentiële deelnemers moeten motiveren en beargumenteren waarom ze willen meedoen. (...) Motivatie is de sleutel voor succes”,* aldus een van de partners.

Deelnemers geven dan ook aan dat **de motivatie tijdens het verblijf steeds meer wordt vergroot**: door het behalen van eerste eigen successen: *“In vier maanden tijd ben ik door alle hulp helemaal opgebloeid. Ik kom vanuit de rolstoel en nu wandelen we weer samen”,* door het zien en horen van successen van andere (oud-)deelnemers, en door de integrale aanpak vanuit de betrokken professionals: *“die kijken echt naar wat je nodig hebt.”* Daarbij wordt door naasten en deelnemers aangegeven dat zij bij aanvang van het Huis van Herstel niet hadden kunnen overzien wat het Huis van Herstel voor hen zou betekenen: *“Ik had niet verwacht dat mijn zoon zoveel hulp aangeboden kreeg”* en: *“Ik kwam hier om dicht bij mijn familie te zijn en het contact met hen te herstellen. Inmiddels heb ik een huis, heb ik financiële hulp en is mijn gezondheid verbeterd. Dat had ik nooit verwacht.”*

Ook het **zelfvertrouwen van deelnemers neemt toe**. Meerdere geïnterviewden geven aan dat deelnemers door hun verblijf bij het Huis van Herstel meer zelfvertrouwen krijgen en inzien wat zij (in positieve zin) kunnen betekenen voor hun naasten en de maatschappij. Zo geeft een naaste aan: *“Hij heeft weer het gevoel dat hij ertoe doet en iets kan betekenen voor ons en zijn gezin”*. De ondersteuning en begeleiding, oftewel *“het wegwijs maken in de maatschappij”* is van cruciaal belang volgens deelnemers en professionals. Denk hierbij aan hulp bij (het zoeken naar) passende woonruimte en werk, maar ook aan ogenschijnlijk ‘simpele’ dingen, zoals gebruik van de OV-chipkaart, boodschappen doen, sporten en gezond koken. Door hieraan gezamenlijk te werken en waar nodig te ondersteunen neemt ook de stress gerelateerd aan de overgang naar buiten bij de deelnemers af en het vertrouwen in zichzelf en **het vertrouwen in de terugkeer in de samenleving** toe. Zo geeft een moeder van een oud-deelnemer (die vaker in detentie heeft gezeten) aan: *“De overgang van binnen naar buiten gaat gepaard met heel veel stress. Eerder was het lopen naar buiten vanuit het idee zie maar hoe je het redt en kijk maar hoe je het doet. Dat was bij het Huis van Herstel niet zo.”*

Deelnemers durven daarbij ook steeds meer **te vertrouwen op instanties** en **hulp te vragen**. Zo geeft een van de nazorgcoördinatoren van een Twentse gemeente aan: *“Het gaat niet alleen om het zelfvertrouwen, maar ook het vertrouwen in anderen groeit. Dat anderen van betekenis kunnen zijn. De positieve ervaringen die deelnemers op doen in het Huis van Herstel, met de gemeente, een hulpverleningsinstantie en de mentor helpen daarbij.”* Dit wordt beaamd door een andere nazorg coördinator: *“Veel deelnemers hebben een geschaad vertrouwen of hebben een niet correct beeld van wat een hulpverleningsinstantie voor hen zou kunnen doen. Ik heb wel het idee dat het Huis van Herstel helpt om dat vertrouwen weer te krijgen richting elkaar. Daardoor wordt het vragen om hulp ook weer makkelijker.”* Door de direct betrokken professionals wordt beaamd dat dit een proces is en dat deelnemers moeten leren om hun **behoeften en wensen te uiten** en ook de deelnemers onderstrepen deze positieve effecten: *“Ik wou altijd onafhankelijk blijven. Hier hebben ze geleerd dat praten belangrijk is en dat je wel hulp nodig hebt”* en een andere deelnemer vult aan: *“Nu durf ik beter mijn behoeften te uiten en hulp te vragen, maar in het begin durfde ik niks. Ik had veel argwaan.”*

Het merendeel van de geïnterviewden benadrukt daarnaast dat de deelnemers **beter leren te reflecteren op hun gedrag en gevolgen**. Zo werd door een van de professionals een voorbeeld aangehaald van een deelnemer met LVB-problematiek die in het verleden voor veel overlast had gezorgd in de buurt. Zijn starre gedrag zorgde ook tijdens het traject binnen het Huis van Herstel voor spanningen wat op een gegeven moment escaleerde tijdens een training. *“Maar hij is vervolgens wel teruggekomen en heeft zijn excuses aangeboden. Dit was een hele grote stap in de manier van denken. Dat iemand die zo star en vastgeroest was, heeft geleerd om te reflecteren.”*

Niet alleen het reflectievermogen van de deelnemers neemt toe, maar ook **het realiteitsbesef** van deelnemers **wordt vergroot**. Zo geeft een moeder aan over haar zoon: *“Hij ziet nu in hoe het leven in werkelijkheid hoort te zijn en wat daarvoor nodig is.”* Een groot deel van de geïnterviewden geeft dan ook aan dat deelnemers **beter weten hoe zij op het rechte pad kunnen blijven**. Een verklaring hiervoor zit in het samenspel en de gefaseerde aanpak. *“Bij het Huis van Herstel krijgen gedetineerden een gezonde kans. Het is een heel onnatuurlijke, niet normale verwachting dat iemand die een paar jaar in de bajes heeft gezeten het normale leven kan oppakken. Ik denk dat heel veel gedetineerde mannen heel graag een normaal leven willen leiden zonder dat zij een delict nodig hebben om overeind te blijven. Maar dan moet je hen wel ondersteunen en een gezonde kans bieden.”*

Bij enkele oud-deelnemers is ook daadwerkelijk sprake van minder overlast en onrust in de omgeving. Zo geeft een van de naasten aan: *“Hij is een stuk rustiger geworden. Hij heeft geleerd om met zijn emoties om te gaan. Er is veel minder agressie.”* En ook een van de betrokkenen vanuit de gemeente ziet dat bij een eerdere zware casus *“nu geen bijzonderheden meer zijn te zien.”* Dat wil niet zeggen dat het bij elke casus lukt. Maar, geeft een van de professionals aan: *“Elke inbraak minder, elk slachtoffer minder, heeft een impact op de maatschappij. Elk delict dat minder plaatsvindt – daar wordt vaak niet naar gekeken. Dat zou zwaarder moeten mogen wegen.”*

ERVAREN EFFECTEN GERELATEERD AAN DE DEELNEMERS ZELF

Door alle geïnterviewden die direct betrokken zijn bij (oud-)deelnemers van het Huis van Herstel wordt aangegeven dat er sprake is van positieve impact op het niveau van de deelnemers. Deze ervaren positieve effecten van het Huis van Herstel zijn:

- **Deelnemers hebben meer motivatie**
- **Deelnemers hebben meer zelfvertrouwen**
- **Deelnemers hebben meer vertrouwen in instanties**
- **Deelnemers kunnen beter hun behoeften en wensen uiten**
- **Deelnemers kunnen en durven meer hulp te vragen**
- **Deelnemers kunnen beter reflecteren op (gevolgen van) hun gedrag**
- **Deelnemers hebben meer realiteitsbesef**
- **Deelnemers hebben meer vertrouwen in hun terugkeer in de samenleving**
- **Deelnemers weten beter hoe zij op het rechte pad kunnen blijven**
- **Oud-deelnemers zorgen voor minder overlast en onrust in de maatschappij**

3.2.3 De ervaren effecten gerelateerd aan bestaanszekerheid van de deelnemers

Naast effecten op het niveau van de deelnemers, ervaren geïnterviewden ook dat de bestaanszekerheid van deelnemers wordt verbeterd. Onder bestaanszekerheid wordt verstaan de zekerheid dat men de beschikking heeft over de middelen om zijn levensonderhoud en levenspatroon te waarborgen volgens de geldende normen van welvaart en welzijn (Oosthoek Encyclopedie). Landelijk is afgesproken dat het hier (bij de nazorg detentie) gaat om vijf cruciale leefgebieden waaronder inkomen, dagbesteding of werk, aandacht voor schulden, aandacht voor hulpvragen en huisvesting. De geïnterviewden ervaren dat er binnen het Huis van Herstel o.a. oog is voor passende zorg en ondersteuning, huisvesting en de financiële situatie van deelnemers.

Volgens de verschillende geïnterviewden wordt het grootste effect gesorteerd in **het opstarten en het kunnen continueren van passende zorg en ondersteuning**. Tijdens de deelname aan het Huis van Herstel wordt de gelegenheid gegeven om al vormen van zorg en ondersteuning op te starten. Niet alleen worden deelnemers hiermee eerder geholpen, maar ook kunnen zij al relaties opbouwen met de desbetreffende professionals die hen na hun deelname aan het Huis van Herstel kunnen begeleiden. Zo gaf een van de betrokken professionals aan: *“In detentie stagneert de zorg in het kader van een behandeling. Dat wordt vaak vergeten. Hier wordt het direct opgepakt op locatie zodat iemand in toezicht klaar is om te starten in de maatschappij en in het gezin. Normaal moet hij naderhand starten en doet dat dan niet. Mensen staan dan in de stand overleven.”* Het leggen van het eerste contact binnen is daarbij cruciaal: *“Je kunt werken aan de relatie en de overgang naar buiten is dan ook soepeler.”*

Het opstarten en kunnen continueren van zorg blijkt daarbij niet alleen om de overgang van binnen naar buiten te gaan, maar ook andersom: *“Het is minder zwart wit. De deelnemers komen ook makkelijker snel terug, omdat er al een vertrouwensband is, bijvoorbeeld voor een gesprek met de psycholoog.”* Ook het opstarten van ambulante begeleiding tijdens het traject wordt als een meerwaarde ervaren: *“Ambulante begeleiding vroegtijdig starten kan een succesfactor zijn”*, aldus een van de betrokkenen uit de gemeente.

Binnen het Huis van Herstel zijn daarnaast ook standaard professionals aanwezig vanuit de ambulante verslavingspolikliniek. Deze medewerkers komen op locatie voor behandeltrajecten en deze trajecten kunnen ook naderhand worden voortgezet.

Volgens hen is het wel belangrijk dat de deelnemers niet meer kampen met een actieve verslaving: *“We kunnen ondersteunen bij het abtinent blijven, maar niet bij het abtinent raken.”* en: *“Als iemand al enige tijd abtinent is en bereid is hier met ondersteuning een behandelingstraject te volgen dan kan dat. Dan houden we er ook rekening mee met werk en dagbesteding. Als iemand een verslaving heeft laten we hem niet werken in een restaurant.”* De begeleiding wordt als zeer waardevol ervaren door (oud-)deelnemers en naasten. Deelnemers ervaren dat zij **meer grip hebben op hun gebruik**: *“Ik heb geleerd om niet de verleiding in drank en drugs te zoeken en heb nu meer grip op mijn gebruik.”* En ook een van de naasten gaf aan dat haar zoon door de behandeling bij het Huis van Herstel meer grip heeft gekregen op zijn verslavingsproblematiek: *“Hij is nu vijf jaar clean. Voor hem was het normaal dat als je dronk je er ook coke bij gebruikte. Nu houdt hij het [drankgebruik] binnen de perken en ziet hij de consequenties. Ze [behandelaren binnen het Huis van Herstel] hebben ontzettend veel gedaan voor hem. En het mooiste is dat hij nog altijd even terug kan komen.”*

Ten aanzien van de effecten op **huisvesting** zijn de geïnterviewden meer verdeeld. Door allen wordt aangegeven dat huisvesting een breder probleem is waar het Huis van Herstel niet direct invloed op heeft. Het Huis van Herstel kan niet direct voorzien in passende huisvesting. Wel ervaren de betrokkenen dat er veel aandacht is voor de randvoorwaarden om te komen tot een passende vorm van huisvesting, onder andere door:

- met deelnemers het gesprek aan te gaan over een passende woonomgeving en onderliggende behoeften en wensen;
- woningcorporaties of woonzorgaanbieders waar nodig al te betrekken gedurende het traject;
- deelnemers de gelegenheid te geven om zich in te schrijven, te reageren én de woning te bezichtigen;
- waar nodig en in samenwerking met de gemeente bijzondere bijstand aan te vragen ter overbrugging.

Uiteindelijk ervaren de meeste geïnterviewden wel dat **de kans op meer passende huisvesting voor deelnemers toeneemt**. Zo geeft een van de professionals aan: *“Vanuit het Huis van Herstel durven de deelnemers beter aan te geven wat ze nodig hebben en hebben ze meer kansen om een woning te krijgen. De relaties met de partners worden hierdoor ook beter. Zoals een woningcorporatie – die heeft de volgende keer meer vertrouwen omdat het goed is gegaan.”*

Ook ervaren de geïnterviewden dat deelnemers de kans krijgen om **meer grip te krijgen op hun financiële situatie**. Hoewel aangegeven wordt dat gedetineerden ook in de reguliere PI de mogelijkheid krijgen om zicht te krijgen op hun financiële situatie, ervaren de betrokkenen dat de deelnemers binnen het Huis van Herstel meer begeleid worden. Zo benoemen zij dat het voor deelnemers mogelijk is om:

- samen met de professionals (o.a. mentor) inzicht en overzicht te krijgen in hun financiële situatie;
- te werken aan vaardigheden: het leren budgetteren, met geld omgaan, sparen. En daarbij ondersteuning vanuit de gemeente, zoals budgethulp, vroegtijdig in te zetten;
- de samenwerking met partners, zoals de gemeenten en – waar nodig – de belastingdienst op te starten;
- schuldsanering – waar nodig - al vroegtijdig te starten;
- al te beginnen met werk om eerder te kunnen beginnen met het aflossen van schulden.

Bij enkele oud-deelnemers zijn daarbij successen waarneembaar. Zo heeft een van de oud-deelnemers tijdens het Huis van Herstel zicht gekregen op zijn financiële situatie en kon hij al starten met het aflossen van schulden tijdens zijn verblijf. Volgens zijn moeder heeft de aanpak binnen het Huis van Herstel bijgedragen aan zijn sterke motivatie om zijn schulden à 17.000 euro af te lossen. Zij is dan ook zeer trots dat haar zoon na het verkrijgen van een baan binnen een jaar schuldenvrij is verklaard.

Een belangrijk onderdeel van het vergroten van de bestaanszekerheid van deelnemers is het krijgen van werk. Ook hierbij geldt – net als bij het vinden van passende huisvesting - dat het Huis van Herstel hier geen garantie op kan geven. Wel worden volgens de betrokkenen **de kansen op passend werk en inkomen van deelnemers vergroot**, onder andere door:

- deelnemers actief te helpen bij het zoeken naar werk: het opstellen van sollicitatiebrieven en een CV, het voorbereiden op- en oefenen van sollicitatiegesprekken;
- deelnemers de mogelijkheid te geven om – tijdens het traject binnen het HvH – een opleiding te starten;
- actief te werken aan vaardigheden van deelnemers: het omgaan met uitdagingen, zoals hiërarchie en regels;

- te focussen op duurzaamheid: kijken wat deelnemers goed kunnen en waar zij plezier uit halen;
- actief het gesprek met uitzendbureaus en werkgevers te voeren en te zoeken naar creatieve mogelijkheden, zoals starten met een werkstage;
- waar nodig actief contact te zoeken met (nieuwe) werkgevers en eerste gesprekken te voeren.

Niet voor elke deelnemer is het krijgen van een betaalde baan een mogelijkheid. Dat wil echter niet zeggen dat er geen aandacht aan wordt besteed. Professionals binnen het Huis van Herstel geven aan dat het belangrijk is om ook bij hen **te focussen op zingeving en het creëren van een zinvolle dagbesteding**. Het gaat er volgens hen om dat deelnemers zich *“weer van waarde voelen in de maatschappij.”* Zo gaat een van de deelnemers straks nadat hij is uitgestroomd vrijwilligerswerk oppakken binnen het Huis van Herstel. Volgens een van de bestuurders zit hierin dan ook de kern: *“Het gaat niet alleen over minder overlast, maar ook dat zij [de deelnemers] weer een mooie bijdrage kunnen leveren aan onze samenleving. Dat men zich gewoon een burger kan voelen die mag meedoen in de samenleving.”*

ERVAREN EFFECTEN GERELATEERD AAN BESTAANSZEKERHEID VAN DE DEELNEMERS

Door alle geïnterviewden die direct betrokken zijn bij (oud-)deelnemers van het Huis van Herstel wordt aangegeven dat er sprake is van positieve effecten op de bestaanszekerheid van deelnemers. Deze ervaren positieve effecten van het Huis van Herstel zijn:

- **Meer continuïteit van hulp en zorg. Soepelere overgang van buiten naar binnen en vice versa.**
- **Meer grip op verslavingsproblematiek**
- **Meer kans op een passende huisvesting**
- **Meer inzicht in financiële situatie**
- **Meer kans op passend werk/zinvolle dagbesteding**
- **Meer zingeving**

3.2.4 De ervaren effecten gerelateerd aan het professionele- en het sociale netwerk

• **Het professionele netwerk**

Het vooropstellen van gelijkwaardigheid en het benaderen van vragen van deelnemers vanuit een positieve grondhouding is een belangrijk element van de aanpak die binnen het Huis van Herstel wordt gehanteerd (Krachtwerk en CTI). Dit lijkt bij te dragen aan een **grotere vertrouwensband tussen deelnemers en professionals**. Zo geeft een van de betrokken professionals aan: *“In de PI is het heel vaak wij en zij, en dat proberen we hier om te zetten. (...) Ze laten [hierdoor] veel meer van zichzelf zien als in een PI en daar zit eigenlijk de grootste winst.”*

En een van de deelnemers benadrukt wat dit voor hem betekent: *“Ik heb ook wel eens momenten dat ik niet goed in mijn vel zit: dan letten ze [personeel] echt op je. Ze zitten met de lunch en koffie ook gewoon aan tafel en eten en praten mee. Echt persoonlijk contact. Hier word je niet alleen als mens gezien. Je wordt weer mens!”* Dit wordt ook onderschreven door naasten. Zo geeft een van de naasten aan: *“Er was sprake van een groot wantrouwen naar professionals. Het Huis van Herstel is erin geslaagd om wel een vertrouwensband te creëren. Hij gaat ook nog steeds terug voor een kopje koffie.”*

Deze vertrouwensband blijft ook aanwezig na uitstroom van de deelnemers. Met veel oud-deelnemers is nog contact en ook komen regelmatig oud-deelnemers nog terug naar het Huis van Herstel. Niet alleen voor een kop koffie, maar soms ook als vangnet. Zo geeft een van de professionals aan: *“Mensen komen ook vaak nog terug, omdat ze zeker willen zijn dat alles goed gaat. Iemand die een half jaar geleden is uitgestroomd, is eigenlijk weer gaan afglijden. Normaal gaat zo iemand naar de huisarts, maar hij zocht contact met de psycholoog op locatie omdat dat vertrouwd is. Na een paar gesprekken staat hij weer op de rails. We zijn dan nog een vangnet.”*

Naast dat de relatie tussen de professionals en deelnemers (en naasten) wordt versterkt, blijkt uit de interviews en focusgroepen ook dat **de relatie tussen de professionals onderling wordt versterkt**. Verklaringen hiervoor zijn:

- De kleinschalige setting en team;
- Het onderlinge enthousiasme over en geloof in de aanpak;
- Veilige cultuur en aanspreekbaarheid;
- Gezamenlijke reflectie: evalueren van casuïstiek en verbeteren van de aanpak.

Niet alleen de relaties tussen de direct betrokken professionals wordt versterkt, maar ook **de relatie met de partners in de uitvoering** is verbeterd. Zo is het mogelijk, mede door de kleinschalige en regionale setting, om partners vroegtijdig en vaker te betrekken. Niet alleen de geëigende partners, zoals de gemeente en de reclassering, maar ook breder, denk aan zorgverleners, werkgevers en woningbouwcorporaties. Door de betrokken professionals bij het Huis van Herstel wordt daarbij aangegeven dat zij elke keer, samen met de deelnemer, bekijken wie nodig is om te betrekken: *“Typerend voor de samenwerking is dat wij relaties aan gaan vanuit de inhoud. Wat heeft deze deelnemer nu nodig om verder te komen? Wij (...) creëren een netwerk van betrokken professionals en partners. Waarbij steeds de vraag is: wordt mijn inzet nu gevraagd?”* Ook de gesproken partners ervaren deze netwerkaanpak als zeer positief, zo geeft een van hen aan: *“De verantwoordelijkheid stopt niet. Bij het Huis van Herstel gaat het om samen optrekken in plaats van overdragen.”*

• **Het sociale netwerk**

Een ander belangrijk aspect in de aanpak van het Huis van Herstel is **het betrekken van naasten bij de begeleiding van deelnemers**, indien dit ook uit het oogpunt van veiligheid verantwoord is. Zo geeft een van de projectleiders aan: *“De krachtwerkmethodiek brengt sterke punten naar boven en ook beschermende factoren, zoals het sociale netwerk. Wij zien dat zodra het sociale netwerk op orde is, de deelnemers ook meer bereid zijn te investeren in hun doelen.”*

Het betrekken van het sociale netwerk is echter niet vanzelfsprekend: *“De meeste [deelnemers] hebben vaker gezeten. Daardoor is de relatie met de familie vaak broos. Binnen de PI wordt die afstand vergroot en is het contact oppervlakkig”,* aldus een van de casemanagers. Dit wordt ook geïllustreerd door naasten: *“Het was wel afwachten. Wij hebben hiervoor vijf jaar geen contact gehad. Het was heel spannend.”* Professionals geven dan ook aan dat zij werken vanuit de wetenschap dat de omgeving ook beschadigd is en dat het belangrijk is om ook daarop te investeren en **oog** te hebben **voor de situatie en behoeften van de betrokken naasten**: *“Vaak vanuit de PI weet je wat de gedetineerden nodig hebben, maar de andere kant ken je niet. Er zit vaak best veel hulp op een gezin, zoals een wijkcoach. Daar gaan we mee in gesprek en maken een gezamenlijk plan”,* aldus een van de professionals.

Wel wordt door professionals aangegeven dat het herstellen van de relatie met familie en naasten tijd kost en fasering essentieel is: *“Dan heb je het over een vader die na drie jaar in een keer weer buiten is. (...) Fasering is [dan] belangrijk voor een gezonde terugkeer. Als er [tijdens verlof] conflicten ontstaan dan komen ze eerst weer hier terug. Dan hebben ze de tijd om na te denken, het uit te spreken en met een gezonde opbouw verder te gaan.”*

Ook de deelnemers geven aan dat het langzaam opbouwen van het contact met familie en naasten belangrijk is: *“Alleen verlof werkt vaak helemaal niet. Je moet het opbouwen. Ik had nooit gedacht dat het een probleem zou zijn. Hier kan je, je verstoppen als het te druk is. En thuis heb je niks. Personeel geeft me ook adviezen om hiermee om te gaan. We hebben het langzaam opgebouwd en nu ben ik thuis weer helemaal gewend.”*

De **systeemgerichte aanpak binnen het Huis van Herstel lijkt in sommige situaties ook nog verder door te werken bij naasten**. Zo geeft een van de deelnemers aan dat niet alleen het contact met zijn dochter is hersteld, maar ook dat zijn dochter minder hulp en ondersteuning nodig heeft: *“Zonder het Huis van Herstel was het niet goed gekomen. Was ik mijn dochter kwijt geweest. In de PI kon ik alleen videobellen en heb je bepaalde bezoeken geregeld. Daar kon mijn kind niet mee overweg en zij kampte met veel stress. Bij het Huis van Herstel mag zij komen wanneer ze wil, heb ik direct contact met haar en ervaart ze veel minder stress.”* Ook een van de naasten geeft aan dat zij – mede door het Huis van Herstel – gemotiveerd werd om haar ervaringen breder in te zetten: *“In de tijd dat mijn zoon bij het Huis van Herstel zat, ben ik ook zelf gaan verdiepen en een opleiding tot ervaringsdeskundige gaan volgen. Nu help ik ouders op weg met kinderen die verslaafd zijn.”*

Het sociale netwerk kan echter ook een risicofactor vormen. Ook daar is oog voor tijdens het traject bij het Huis van Herstel. Zo geven deelnemers aan dat de professionals hierover actief het gesprek aan gaan: “Ik wilde naar een kennis, maar ze houden ook hier je netwerk in de gaten. Hij bleek ook een (ex) gedetineerde te zijn. Dan wordt het gesprek gevoerd: *“Je mag wel even weg, maar niet daarheen. Achteraf gezien is dat ook wel goed.”* Ook een van de naasten geeft aan dat haar zoon – mede door de aanpak binnen het Huis van Herstel – inzag dat zijn oude vriendengroep een risico vormde: *“De verkeerde vrienden zijn nu verleden tijd. Er is nog wel één jongen waar hij contact mee heeft, maar hij [mijn zoon] heeft nu wel het vermogen om niet meegezogen te worden in negatief gedrag.”*

ERVAREN EFFECTEN GERELATEERD AAN HET PROFESSIONELE EN SOCIALE NETWERK

Door alle participanten wordt aangegeven dat er sprake is van positieve effecten op het professionele en sociale netwerk. Deze ervaren positieve effecten van het Huis van Herstel zijn:

- **Professioneel netwerk versterkt:**
 - Groter vertrouwen van deelnemers in professionals
 - Verbetering van onderlinge samenwerking tussen professionals
 - Meer partners, vroegtijdig aan tafel
 - Meer integrale, netwerkaanpak
- **Sociale netwerk versterkt:**
 - Verbetering contact deelnemers - naasten
 - Meer oog voor behoeften naasten
 - Meer betrekken van naasten tijdens behandeling
 - Verbetering bij naasten zelf: minder hulp en begeleiding nodig

3.3. Uitdagingen, wensen en behoeften voor de toekomst

Hoewel de geïnterviewden zeer positief waren over de inhoudelijke effecten van de aanpak binnen het Huis van Herstel, kwamen er ook verschillende punten naar voren die mogelijk voor uitdagingen kunnen zorgen in de toekomst. Dit zijn:

- **De betrokkenheid van alle Twentse gemeenten.** Door verschillende geïnterviewden werd aangegeven dat nog niet alle Twentse gemeenten evenveel kennis over - en ervaring hebben met het Huis van Herstel. Er zijn dan ook zorgen met betrekking tot de voortgang en financiering van de aanpak. Zeker met het oog op het naderende ‘ravijnjaar’ waardoor veel gemeenten zullen moeten gaan snijden in hun budgetten voor het Sociaal Domein. Zo geeft een van de beleidsmedewerkers aan: *“We krijgen straks minder geld als gemeente en dan hou ik wel een beetje mijn hart vast. Ik denk dat alles staat of valt met het financiële plaatje.”* En een andere beleidsmedewerker van een kleinere gemeente voegt daaraan toe: *“We hebben dadelijk te maken met grote bezuinigingen. En als we hier dan geen deelnemers hebben, dan wordt het wel heel moeilijk uitlegbaar. Wil ik hier een nieuw geld voor geregeld krijgen.”* Desondanks is er bij de gesproken betrokkenen wel een grote wens om de aanpak binnen het Huis van Herstel te continueren: *“Ik hoop wel heel erg dat het straks gewoon structureel ingebed wordt en dat het echt een Twentse locatie is waar alle gemeenten zich verbonden mee voelen en waar we met zijn allen de voordelen van zien. Dat het daarmee ook echt bestaansrecht heeft.”*
- **De bredere context en de onderlinge relaties.** Toen de pilot van het Huis van Herstel begon was er nog sprake van leegstand. Inmiddels is er DJI-breed sprake van krapte en capaciteitstekorten. Voor DJI is het belangrijk om de locatie van het Huis van Herstel continu gevuld te hebben: *“Ik accepteer geen leegstand. Dat doe ik ook niet voor andere ‘aajibare’ initiatieven in het land. Als het water ons aan de lippen staat dan moeten we keuzes maken en frictie leegstand accepteer ik niet.”* De tegenvallende aantallen en leegstand gedurende de pilot bij het Huis van Herstel was dan ook een van de redenen vanuit het ministerie van JenV om ondanks de uitdagingen met betrekking tot de start de originele duur van de pilot tot eind 2023 aan te houden. In reactie hierop werkten de gemeenten Enschede en Almelo samen met externe partners en Tweede Kamerleden om deze beslissing terug te draaien en werd besloten de pilot door te zetten met maximaal twee jaar.

- Hoewel deze lobby ervoor heeft gezorgd dat de pilot nog zijn doorgang kon vinden, lijken de onderlinge relaties tussen o.a. het ministerie van JenV, de DJI en de betrokken gemeenten wel op spanning te zijn gezet. De Twentse gemeenten zijn volgens DJI en het ministerie van JenV nu eerst aan zet. Zo benadrukt een van hen: *“Het is afhankelijk van de lokale bestuurders of zij het waarmaken. Alles wat extra kost is voor hen. De basis BBA is al een flink bedrag”* en: *“Het gaat niet alleen om commitment in woorden, maar ook in geld. [...] Met name bij gemeenten is het zo dat zij budget vrij moeten maken voor een organisatie die voor hen gevoelsmatig bij de DJI ligt. De kracht zit juist in de gezamenlijke verantwoordelijkheid, ook financieel.”*
- **Tijd voor besluitvorming versus zicht op daadwerkelijke impact en effectiviteit.** Door meerdere partners en bestuurders is aangegeven dat het moeilijk is om de daadwerkelijke impact van de aanpak van het Huis van Herstel inzichtelijk te maken, mede door de tegenvallende bezettingsgraad. Inmiddels is de bezetting wel toegenomen, maar zijn er nog relatief weinig mensen uitgestroomd. Zicht op de effecten op lange termijn is daardoor moeilijk en vergt longitudinaal onderzoek. Tegelijkertijd wordt hier wel een grote waarde aan gehecht ten behoeve van de besluitvorming. Zo geeft een van de bestuurders aan: *“Als je iets baseert op een vrij kleine doelgroep dan kan de recidive 0 zijn. Stel dat dit is gebaseerd op 3 mensen, terwijl daar plek is voor 29. Wat zegt dat dan werkelijk?”* En een andere bestuurder vult daarop aan: *“Het is heel belangrijk dat we voldoende aantallen hebben om dat [effect] te kunnen valideren en te kunnen staven. Het gaat toch ook om een flink bedrag dat er mee gemoeid is.”* Tegelijkertijd wordt er door alle betrokkenen een groot belang gehecht aan tijdige besluitvorming over de voortgang van het Huis van Herstel. Vanuit gemeenten, zodat zij rekening kunnen houden met hun begroting voor 2026. Vanuit DJI om zicht te krijgen op de capaciteit die beschikbaar is voor de BBA én het kunnen bieden van perspectief aan haar medewerkers. En tot slot vanuit de professionals vanuit het oogpunt van het wel of niet behouden van hun baan en verdere investering in de doorontwikkeling van de aanpak. De communicatie over de al wel behaalde resultaten van het Huis van Herstel lijkt dan ook met oog op de besluitvorming van cruciaal belang. Opvallend is dan ook dat er bij meerdere betrokkenen onduidelijkheid bestaat over de tot nu toe behaalde resultaten en de daadwerkelijke bezettingsgraad. Zo geeft een van de betrokkenen aan: *“Ze [programmamanagers HvH] willen wel plaatsen beschikbaar hebben voor deelnemers, maar niet de resultaten inzichtelijk maken. Daar heb ik moeite mee.”* Ook de betrokken gemeenten ervaren dat zij niet altijd de informatie tot zich krijgen over de daadwerkelijke aantallen: *“Wat ik me af vraag is, is er ook een overzicht van de aantallen? Om hoeveel mensen gaat het nu werkelijk? Hoeveel mensen stromen daadwerkelijk uit? En vanuit welke gemeenten komen deze mensen? Zijn daar kwantitatieve gegevens over?”*

Naast deze uitdagingen zijn er ook expliciete wensen en behoeften benoemd ten aanzien van een mogelijk vervolg voor het Huis van Herstel. Deze zijn:

- **Continue monitoring en evaluatie.** Volgens een groot deel van de betrokkenen is het wenselijk om de resultaten van de pilot inzichtelijk te blijven maken en de effecten te blijven volgen. Zo geeft een van de partners aan: *“Ik hoop echt dat deze aanpak een kans krijgt zijn effect aan te tonen ondanks dat het nu een investering is en niet direct zichtbaar is.”* Het belang van het inzichtelijk maken van de resultaten en effecten wordt ook door anderen onderstreept: *“Als de gemeenten zich laten overtuigen om voor een x aantal jaar verder te gaan, leg er dan ook een dik onderzoek onder en een effectevaluatie. Dat zou ik aanbevelen”,* aldus een van de andere partners.
- **Mogelijke financiële scenario's t.b.v. de bekostiging.** Vanuit verschillende gemeenten is de wens geuit om een nadere uitwerking te krijgen van de mogelijke financiële scenario's. Zo geeft een van de beleidsmedewerkers aan: *“Voor mij is het ook belangrijk om zicht te krijgen op hoe die verdeelsleutel over de 14 gemeentes zal zijn.”*
- **Versterk communicatie over de aanpak.** Door meerdere betrokkenen wordt aangegeven dat de communicatie over de aanpak (en de resultaten) verder versterkt kan worden. Daarbij wordt aangegeven dat het goed is om goed na te denken over de framing en de ontwikkelstrategie en *“de aanpak los te trekken van de fysieke locatie.”* Ook wordt aangegeven dat het belangrijk is om het verhaal vanuit verschillende perspectieven te laten vertellen. Zo geeft een van de bestuurders van de gemeenten aan: *“Het helpt als anderen voor ons het verhaal vertellen, bijvoorbeeld een directeur van de PI of deelnemers of andere partners, zoals de reclassering. Dat zij de meerwaarde die ze zien kunnen benadrukken.”* Ook oud-deelnemers worden gezien als een belangrijke ambassadeur om het verhaal over de ervaren meerwaarde van de aanpak verder te brengen.

- **Benutten regionale functie.** Vanuit de focusgroep met gemeenten kwam de wens naar voren om te zorgen dat het Huis van Herstel standaard een melding krijgt van Twentse inwoners die in detentie raken. Volgens hen is het Huis van Herstel nog te afhankelijk van de casemanagers in de verschillende PI's en de bekendheid bij de nazorg coördinatoren van de Twentse gemeenten. Naast deze wens is er ook een bredere wens waarneembaar, om als gemeente, meer gebruik te maken van de aanwezige expertise, inzichten bij en netwerk van het Huis van Herstel. Aangegeven wordt dat niet alle gemeenten deze expertise in huis hebben t.b.v. nazorg- en doorzorg van ex-gedeteneerden.
- **Inhoudelijke doorontwikkeling van de aanpak.** Direct betrokkenen hebben ook verschillende wensen met betrekking tot de doorontwikkeling van de inhoudelijke aanpak. Zo wordt door meerdere professionals geuit dat zij de relaties met partners verder willen versterken. Daarbij wordt gedacht aan de kleinere gemeenten, woningbouwcorporaties, werkgevers en ook slachtofferorganisaties. Daarnaast is er een expliciete wens om meer, structureel gebruik te gaan maken van ervaringsdeskundigen: tijdens de behandeling van deelnemers, maar ook voor begeleiding van naasten. En tot slot is er een wens om ook de aanpak beschikbaar te maken voor vrouwen.
- **Landelijke uitrol van de aanpak.** Bijna alle direct betrokken professionals, deelnemers en naasten pleiten voor een landelijke uitrol van de aanpak. Zo geeft een van de professionals aan: *“Laten we beginnen met het Huis van Herstel permanent te maken, dan zorgen voor een tweede in het land en dan over een aantal jaar een landelijke uitrol.”* Deze wens wordt ook gedragen door meerdere partners. Zo geeft een van de partners aan: *“Mijn wens is dat in iedere BBA een aantal bedden beschikbaar komt voor persoonlijk brede aanpak, zoals geboden in het Huis van Herstel.”* Daarbij wordt door professionals wel gepleit voor één regime: *“Het zou eigenlijk allemaal Huis van Herstel moeten zijn. Ook voor de BBA. Nu hebben we twee regimes op één locatie en dat maakt het soms uitdagend.”*

3.4. De mogelijke financiële impact

Vanwege de korte doorlooptijd van zowel de pilot als dit onderzoek, alsmede het lang uitblijven van een volledige bezetting, is er onvoldoende data beschikbaar om de werkelijke financiële impact weer te geven. Wel kan aannemelijk worden gemaakt welke kosten mogelijk bespaard worden door de aanpak binnen het Huis van Herstel.

Deze besparingen komen voort uit het kapitaliseren van de ervaren effecten gerelateerd aan de bestaanszekerheid van de deelnemers (opstarten en continueren van zorg, grip op verslaving, kans op passende huisvesting vergroten, kans op passend werk en inkomen vergroten), en de vermoedelijke vermindering van de mate van recidive. Om de besparingen inzichtelijk te maken is gebruik gemaakt van een prijslijst met de relevante kosten, zoals maatschappelijke-, zorgkosten en kosten voor justitie en veiligheid.^[10]

Tijdens de voorbereidingen voor de verlenging van de pilot van het Huis van Herstel (2024-2026) zijn de interne kosten inzichtelijk gemaakt. De begroting van het Huis van Herstel kent twee primaire inkomstenbronnen: de financiering vanuit de DJI die samengaat met de BBA-norm (€ 1.371.690,^[11]-) en de tijdelijke financiering waar het ministerie van JenV nu, in het kader van de verlengde pilot, voor zorgdraagt. De financiering vanuit DJI is gerelateerd aan de locatie waar de pilot van het Huis van Herstel plaatsvindt.

Deze locatie is onderdeel van PI de Karelskamp in Almelo en vanuit DJI wordt voorzien in de financiering voor de huur van de locatie, het onderhoud, de locatiemanager en overige BBA-personeel, beveiliging, etc. Hier bovenop komt de financiering specifiek voor de aanpak Huis van Herstel. Volgens de laatste doorkijk vanuit het programmamanagement Huis van Herstel gaat het om een bedrag tussen de € 389.055,- en € 456.739,^[12] afhankelijk van of de reclasseringswerker op een andere wijze dan nu kan worden gefinancierd.

[10] <https://maatschappelijkeprijslijst.nl/> <https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/toeslagen/toeslagen>
 Maatschappelijke prijslijst - Specifieke uitkering domeinoverstijgend samenwerken | Publicatie | Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen (dus-i.nl)
 [11] Eerste doorkijk financiering HvHT door Twentse gemeenten per 2026
 [12] Eerste doorkijk financiering Huis van Herstel Twente per 2026 door de Twentse gemeenten (Programmamanagement Huis van Herstel, 1 augustus 2024)

Kostenpost aanpak huis van Herstel	Bijdrage Twentse Gemeenten
Meerkosten inzet 10 Zorg- en behandelinrichtingswerker	€ 104.071,-
Meerkosten inzet afdelingshoofd hogere inschaling	€ 43.901,-
GZ-psycholoog	€ 112.642,-
Sociaal Verpleegkundige	€ 48.974,-
Communicatiemedewerker (gedeelde inzet met PI Almelo)	€ 10.035,-
Senior medewerker arbeid	€ 69.432,-
Reclasseringswerker Tactus	€ 67.684,-
Totaal	€ 456.739,-

Tabel 2: Kosten aanpak Huis van Herstel

Binnen dit onderzoek staat de tweede stroom van financiering centraal en is inzicht gegeven in de vraag in hoeverre de kosten (gerelateerd aan deze tweede stroom van financiering) in verhouding staan met de baten (wanneer de aanpak succesvol is en recidive wordt voorkomen). Om de mogelijke financiële impact te illustreren, is gebruik gemaakt van drie persona’s: Soufiane, Patrick en Joris.

- Soufiane is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van weerbaarheid, drugs, sociaal netwerk, financiën en werk of dagbesteding. Ook heeft Soufiane, net als 45% van de Nederlandse gedetineerden, een licht verstandelijke beperking^[13]
- Patrick is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van psychosociale interacties, zelfzorg, weerbaarheid, zelfinzicht, drugs, sociaal netwerk, financiën en dagbesteding. Ook heeft Patrick, net als ongeveer 25% van de gedetineerden in Nederland, een psychische kwetsbaarheid^[14]
- Joris is representatief voor de groep deelnemers die kampt met een combinatie van problemen op het gebied van agressie, gezin, sociaal netwerk, financiën en werk.

In dit hoofdstuk zullen wij nu per persona inzichtelijk maken welke financiële baten ontstaan door een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel; enerzijds door het uitblijven van recidive en anderzijds als gevolg van de aanpak. Zoals genoemd wordt in dit onderzoek uitgegaan van de kosten die gemeenten maken wanneer zij besluiten het Huis van Herstel te financieren. De vraag is of de baten die voortkomen vanuit de aanpak van het Huis van Herstel opwegen tegen deze investering van maximaal € 456.739,-.

[13] Psychosociale criminogene factoren en neurobiologische kenmerken van mannelijke gedetineerden in Nederland, WODC, 2019
[14] <https://ap.lc/okCID>

3.4.1 Kosten en baten bij deelnemers zoals Soufiane^[15]

PERSONA 1: SOUFIANE		
Man van 28 jaar Arabische achtergrond, derde generatie Licht Verstandelijke Beperking Woont voorafgaand aan delict bij ouders thuis		
Risico factoren	Delict	Doelen Huis van Herstel
Geen startkwalificatie	Distributie van drugs	Passende woonplek
Lvb zonder begeleiding	Inbraak	Aflossen schulden en financieel overzicht
Schulden	Mishandeling	Wajong/ werk/ dagbesteding
Afhankelijkheid van harddrugs		Psychische behandeling
Risicovol netwerk		Leefstijltraining i.k.v. verslaving
		Herstel relatie ouders
		Opbouwen positief netwerk

Soufiane is een jongeman van 28 jaar met een licht verstandelijke beperking. De ouders van Soufiane wilden niet dat hij naar speciaal onderwijs ging. Toen hij bij school uitviel was het voor zijn ouders geen optie een beschermde werkplek te regelen. Soufiane kwam in de bouw terecht. Na een ontslag begint Soufiane rond te hangen. Hij wordt verleid methamfetamine te gebruiken en raakt al snel afhankelijk. Om zijn gebruik te bekostigen raakt Soufiane betrokken bij drugshandel en uiteindelijk inbraak. Bij zijn laatste inbraak in een woning slaat hij per ongeluk de bewoner bewusteloos. Soufiane wordt aan verschillende delicten verbonden en krijgt een straf opgelegd van zes jaar en ondertoezichtstelling van reclassering. Met nog achttien maanden te gaan krijgt Soufiane te horen over het Huis van Herstel. Hij is bereid aan zichzelf te werken, al heeft hij nog niet scherp wat dat betekent. Deelname aan het Huis van Herstel vraagt dat er doelen worden opgesteld die aansluiten bij de kwetsbare factoren en hulpvraag van de deelnemer. Voor Soufiane betekent dit dat er gezocht wordt naar een woning, daar hij niet langer bij zijn ouders kan wonen. Hiervoor wordt huurtoeslag aangevraagd en ambulante begeleiding voor volwassenen om de kans op succesvol zelfstandig wonen te vergroten.

Omdat Soufiane niet (volledig) kan werken, wordt er dagbesteding voor hem gezocht. Voor het onderhouden van abstinentie schakelt het Huis van Herstel Tactus verslavingszorg in. Binnen het Huis van Herstel worden zijn financiën in beeld gebracht zodat bewindvoering na uitstroom kan starten. Soufiane is tijdens detentie van zijn verslaving afgekomen, waardoor er geen verblijf in een instelling nodig is. Het programma van het Huis van Herstel draagt eraan bij dat Soufiane leert met zijn verslavingstriggers om te gaan waardoor herhaling van de eerdere situatie voorkomen wordt. Ook wordt binnen het Huis van Herstel al gewerkt aan het aflossen van zijn schulden en wordt vanwege zijn lvb-problematiek tijdig bewindvoering ingezet. Hierdoor wordt voorkomen dat Soufiane grotere schulden maakt en een beroep moet doen op schuldhulpverlening. Daarnaast wordt tijdens de deelname aan het Huis van Herstel ook actief gezocht naar een woning voor Soufiane. Hierdoor wordt voorkomen dat Soufiane na uitstroom een beroep moet doen op maatschappelijke opvang of zelfs (tijdelijk) op straat komt.

[15] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 1

De kosten

Om betekenis te geven aan mogelijke besparingen die een aanpak van het Huis van Herstel kunnen volgen, is eerst inzichtelijk gemaakt wat een mogelijke deelnemer als inwoner kost na uitstroom van detentie, ongeacht of dit vanuit de reguliere PI is of vanuit het Huis van Herstel. Want inwoners met problemen op meerdere leefgebieden kosten de samenleving vaak meer dan inwoners met wie het goed gaat. Na uitstroom van inwoners zoals Soufiane dient hulp en zorg ingezet te worden. In geval van Soufiane is het aannemelijk dat, ook bij een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel, in ieder geval de volgende kosten na uitstroom worden gemaakt.

KOSTEN NA UITSTROOM (GEBASEERD OP 1 JAAR)		
Kostenpost	Toelichting	Kosten na 1 jaar
Wajonguitkering	€ 98,- per dag	€ 35.770,-
Huurtoeslag	€ 42,- per maand op basis van uitkering en maximale huurgrens	€ 500,-
Zorgtoeslag	€ 123,- per maand	€ 1.476,-
Ambulante begeleiding volwassenen	€ 70,- per uur/6 uur per week (ZZP3)	€ 21.840,-
Dagbesteding	€ 66,- per dagdeel/2 dagdelen per week	€ 6.864,-
Verslavingszorg	€ 20.000,- per jaar	€ 20.000,-
Bewindvoering	€ 1.320,- basis per jaar	€ 1.320,-
TOTAAL KOSTEN PER JAAR		€ 87.770,-

Tabel 3: Kosten na uitstroom ‘Soufiane’

Een deel van de kosten bij mensen zoals Soufiane kan verder gespecificeerd worden naar gemeentelijk niveau; welke mogelijke kosten gerelateerd zijn aan gemeentelijke regelgeving. Specifiek in dit scenario gaat het over de Wmo en de Participatiewet. In bijlage 5 staat een compleet overzicht van de gebruikte kostenplaatsen gerangschikt op basis van wetgeving of regeling.

GEMEENTELIJKE KOSTEN BIJ DEELNEMERS ZOALS SOUFIANE OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Kosten
Wmo	Ambulante begeleiding volwassenen	€ 21.840,-
	Dagbesteding volwassenen	€ 6.864,-
Participatiewet	Bewindvoering	€ 1.320,-
TOTAAL KOSTEN		€ 30.024,-

Tabel 4: Gemeentelijke kosten ‘Soufiane’

Van de € 87.770,- aan kosten die samenhangen met de problematiek van inwoners zoals Soufiane, wordt ruim dertigduizend door de gemeente betaald. Deze kosten worden sowieso door de gemeente gemaakt bij een inwoner zoals Soufiane, ongeacht of hij direct vanuit de PI uitstroomt of dit vanuit het Huis van Herstel doet.

De baten

Zoals eerder in dit hoofdstuk te lezen was de maatschappelijke impact van het Huis van Herstel dusdanig dat aannemelijk kan worden gemaakt dat recidive bij haar deelnemers minder is of op zijn minst pas later plaatsvindt. Als inwoners zoals Soufiane niet recidiveren dan vinden ook een aantal kosten niet plaats. In het geval van Soufiane betekent geen recidive: geen inbraken, geen mishandeling, geen bedreiging, geen politie inzet, geen plaats in het huis van bewaring, geen detentie. Daarnaast is het aannemelijk dat de aanpak van het Huis van Herstel, ongeacht recidive, bijdraagt aan een besparing op schuldhulpverlening en maatschappelijke opvang.

BATEN SOUFIANE		
BATEN GERELATEERD AAN GEEN RECIDIVE		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen detentie	€ 187,- per dag	€ 68.255,-
Geen inbraak	€ 1.400,- per delict	€ 1.400,-
Geen mishandeling	€ 5.500,- per delict	€ 5.500,-
Geen bedreiging	€ 2.700,- per delict	€ 2.700,-
Geen politie inzet	€ 1.772,- per delict	€ 1.772,-
Geen plaats in Huis van Bewaring	€ 399,- per dag/max. 14 dagen	€ 5.586,-
BATEN GERELATEERD AAN AANPAK HUIS VAN HERSTEL		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen schuldhulpverlening	€ 1.500,- per jaar	€ 1.500,-
Geen maatschappelijke opvang	€ 100,- per dag, inclusief zorg en begeleiding	€ 36.500,-
TOTAAL PER JAAR		€ 123.213,-

Tabel 5: Baten ‘Soufiane’

Als inwoners zoals Soufiane in het Huis van Herstel verblijven, dan is er volgens geïnterviewden een grotere kans dat zij niet recidiveren. Immers de aanpak van het Huis van Herstel draagt volgens de hen bij aan het verminderen van risicofactoren en het vergroten van beschermende factoren wat de kans op recidive verkleint. Een jaar geen recidive van **deelnemers zoals Soufiane levert een algemene besparing op van € 123.213,-**. Gekeken naar de gemeentelijke baten – hetgeen wat niet ingezet hoeft te worden – bij een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel, **leveren deelnemers zoals Soufiane € 38.000,- op**.

GEMEENTELIJKE BATEN BIJ DEELNEMERS ZOALS SOUFIANE OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Baten
Wmo	Geen maatschappelijke opvang	€ 36.500,-
Participatiewet	Geen schuldhulpverlening	€ 1.500,-
TOTAAL BATEN		€ 38.000,-

Tabel 6: Gemeentelijke baten ‘Soufiane’

Tabel 6 illustreert dat ook de baten, bij een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel, voor het grootste deel ten goede komt van de Wmo. De totale gemeentelijke baten (bij een succesvolle aanpak door het Huis van Herstel bij deelnemers zoals Soufiane) komt uit op een totaal van € 38.000,- per jaar ten gunste van de gemeente.

3.4.2 Kosten en baten bij deelnemers zoals Patrick

PERSONA 2: Patrick		
[16]		
Man van 36 jaar Autisme Woont voorafgaand aan delict zelfstandig Klachten woningbouw i.v.m. versmering		
Risico factoren	Delict	Doelen Huis van Herstel
Moeite met zelfzorg	Bedrijfsmatig telen van cannabis (Damocles)	Indicatie Beschermd Wonen
Licht gebruik alcohol en cannabis		Aflossen schulden en financieel overzicht
Schulden		Wajong tijdig opstarten. Vrijwilligerswerk of dagbesteding.
Geen sociaal netwerk		Psychische behandeling
Familie op afstand		Leren omgaan met spanning. Leren overprikkeling te voorkomen.
Weinig zelfinzicht		Herstel relatie broer en van daaruit herstel relatie ouders.
		Sociale vaardigheidstraining

Patrick is een man van 36 jaar. Patrick heeft net als veel van de gedetineerden in Nederland een psychische kwetsbaarheid of psychische- of ontwikkelingsstoornis. In Patrick zijn geval is dat autisme wat al vroeg in zijn leven werd vastgesteld en waardoor hij in de oude Wajong terechtkwam. Sinds een kleine tien jaar woont Patrick op zichzelf, tot enige frustratie van zijn ouders. Patrick was namelijk aangemeld voor begeleid wonen, iets wat goed zou passen bij zijn ondersteuningsbehoefte. Maar Patrick trok zijn eigen plan en is in een huurflat gaan wonen, ruim 100 kilometer van zijn ouders vandaan waardoor de relatie met zijn ouders verder verslechterde. Alleen zijn jongere broer kwam sporadisch op bezoek. Patrick kan echter niet zo goed voor zichzelf zorgen. Dit levert dan ook problemen op. Hij laat zijn huurflat versmeren en er is al een aantal keer iemand langs geweest vanwege klachten van buurtgenoten. Met zijn gamegedrag en aankopen van onderdelen voor zijn pc heeft hij behoorlijke schulden opgebouwd.

Verder drinkt hij structureel één of twee biertjes en omdat Patrick last heeft van overprikkeling gebruikt hij cannabis welke hij op een gegeven moment zelf is gaan kweken en gaan verkopen. Dit kwam echter aan het licht waardoor hij uit zijn woning werd gezet en werd veroordeeld tot 4 jaar gevangenisstraf met een voorwaardelijke straf van 2 jaar. Dit was een grote schok voor zijn ouders en broer. Patrick zelf heeft het idee dat hem een groot onrecht is aangedaan. Hij vertoont weerstand tegen de verschillende behandelingen en is ongemotiveerd. Nadat hij een jaar in detentie heeft gezeten, wordt hem door een casemanager verteld over het Huis van Herstel. Ook zijn broer is enthousiast. Omdat Patrick vermoed dat zijn broer hem met de schulden zal helpen, stemt hij in. Ook voor Patrick worden bij deelname aan het Huis van Herstel doelen opgesteld. In eerste instantie heeft Patrick hier weerstand tegen, volgens hem is er namelijk niet zoveel aan de hand. Dit is o.a. de reden dat met een psychische behandeling wordt gestart. Ook zal Patrick leren omgaan met spanning en overprikkeling – dit onder meer om zijn gebruik van alcohol en cannabis te begrenzen.

[16] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 2

Omdat Patrick op dit moment niet in staat is zelfstandig te wonen, wordt er een indicatie Beschermd Wonen aangevraagd. Ook wordt ingezet op herstel van de relatie met zijn broer. Hij is bij aanvang de enige in het netwerk van Patrick die hem wil ondersteunen. De volgende stap kan zijn de relatie met zijn ouders herstellen die door het delict is verstoord. Verder wordt de Wajong tijdig opnieuw opgestart en wordt er gezocht naar, in de eerste plaats, vrijwilligerswerk of dagbesteding. Tot slot ontvangt Patrick een sociale vaardigheidstraining, wordt een start gemaakt met het aflossen van zijn schulden en een financieel overzicht gemaakt. Mogelijk zal Patricks broer in de toekomst voor hem bewindvoerder of curator zijn.

De kosten

De kosten van de hulp die na de detentieperiode voor Patrick wordt ingezet zijn niet te voorkomen. Deze kosten worden hoe dan ook gemaakt en hier betaalt de samenleving voor. Ook in het geval van Patrick is het aannemelijk dat de maatschappelijke- en zorgkosten in onderstaand overzicht ook gemaakt worden wanneer hij uit een reguliere PI zou zijn uitgestroomd (zie tabel 7).

KOSTEN NA UITSTROOM (GEBASEERD OP 1 JAAR) ^[17]		
Kostenpost	Toelichting	Kosten na 1 jaar
Wajonguitkering	€ 98,- per dag	€ 35.770,-
Beschermd Wonen	€ 140-€ 255 per dag	€ 51.100,-
Huurtoeslag	€ 42,- per maand op basis van uitkering + wanneer het gebouw is ‘aangewezen’ voor huurtoeslag	€ 500,-
Zorgtoeslag	€ 123,- per maand	€ 1.476,-
Dagbesteding	€ 66,- per dagdeel/2 dagdelen per week	€ 6.864,-
Bewindvoering/Curator uit eigen netwerk	€ 715,- - € 1.290,- per jaar	€ 715,-
TOTAAL KOSTEN PER JAAR		€ 96.425,-

Tabel 7: Kosten na uitstroom ‘Patrick’

Ook bij Patrick is gekeken naar welke mogelijke kosten gerelateerd zijn aan gemeentelijke regelgeving (zie bijlage 5). Specifiek gaat het over de Wmo en de Participatiewet.

GEMEENTELIJKE KOSTEN BIJ DEELNEMERS ZOALS PATRICK OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Kosten
Wmo	Beschermd Wonen	€ 51.100,-
	Dagbesteding volwassenen	€ 6.864,-
Participatiewet	Bewindvoering	€ 715,-
TOTAAL KOSTEN		€ 58.679,-

Tabel 8: Gemeentelijke kosten ‘Patrick’

[17] We hebben bij de kostenplaatsen steeds gekozen voor het laagst mogelijke bedrag.

Van de € 96.425,- aan kosten (zie tabel 7) die bij persona Patrick volgen na detentie komt bijna zestigduizend euro voor de rekening van de gemeente. Daarvan worden de grootste kosten gemaakt onder de Wmo.

De baten

Wanneer de aanpak van het Huis van Herstel succesvol is en deelnemers zoals Patrick niet recidiveren dan vinden ook een aantal andere kosten niet plaats. In het geval van Patrick betekent geen recidive: geen overtreding van de Opiumwet, geen politie inzet, geen betrokkenheid van de burgemeester (in geval van Damocles), geen inzet van overige veiligheidsprofessionals, geen plaats in het huis van bewaring, geen detentie. Maar ook: geen uitzetting van een woning, geen mutatie van een woning, want in Patricks geval had zijn delict direct gevolgen voor zijn verblijfplaats. Met Patrick was voorafgaand aan zijn delict meer aan de hand.

Ondanks het feit dat hij zelfstandig woonde, was hij niet in staat voor zichzelf en zijn huurflat te zorgen. Door het inzetten van Beschermd Wonen in plaats van zelfstandig wonen wordt voorkomen dat de volgende kosten worden gemaakt: klachten bij de woningcorporatie, ontruiming van huis (vanwege versmering), inzet maatschappelijk werk, inzet GGZ. Doordat er binnen het Huis van Herstel al gewerkt wordt aan het aflossen van zijn schulden en zijn broer als curator optreedt, wordt voorkomen dat Patrick grotere schulden maakt en een beroep moet doen op schuldhulpverlening.

BESPARINGEN PATRICK BIJ 1 JAAR GEEN RECIDIVE		
BATEN GERELATEERD AAN GEEN RECIDIVE		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen detentie	€ 187,- per dag	€ 68.255,-
Geen overtreding Opiumwet	€ 670,- per delict	€ 670,-
Geen politie inzet	€ 1.772,- per delict	€ 1.772,-
Geen betrokkenheid BGM	€ 170,- per uur/4 uur	€ 680,-
Geen betrokkenheid veiligheid	€ 100,- per uur/8 uur	€ 800,-
Geen plaats in Huis van Bewaring	€ 399,- per dag/max. 14 dagen	€ 5.586,-
BATEN GERELATEERD AAN AANPAK HUIS VAN HERSTEL		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen uitzetting van huurwoning	€ 6.000,- per keer	€ 6.000,-
Geen mutatie van een woning	€ 1.200,- per keer	€ 1.200,-
Geen klacht bij Woningcorporatie	€ 300,- per keer	€ 300,-
Geen ontruiming van huis	€ 600,- - € 1.500,- per keer	€ 600,-
Geen inzet maatschappelijk werk	€ 65,- per uur/10 uur	€ 650,-
Geen inzet GGZ	€ 80,- per uur/10 uur	€ 800,-
Geen schuldhulpverlening	€ 1.500,- per jaar	€ 1.500,-
TOTAAL BESPARING PER JAAR		€ 88.813,-

Tabel 9: Baten ‘Patrick’

Als deelnemers zoals Patrick een jaar niet recidiveren dan **levert dit de samenleving een algemene besparing op van € 88.813,- per jaar**. De gemeentelijke baten vallen een stuk lager uit. Tabel 10 illustreert dat de baten, bij een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel, voornamelijk uit personele en bestuurlijke inzet vanuit de gemeente komt: **een besparing van € 3.630,-**.

GEMEENTELIJKE BATEN BIJ DEELNEMERS ZOALS PATRICK OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Baten
Wmo	Geen maatschappelijke opvang	€ 650,-
Participatiewet	Geen schuldhulpverlening	€ 1.500,-
Overig	Geen betrokkenheid BGM	€ 680,-
	Geen betrokkenheid Veiligheid	€ 800,-
TOTAAL BATEN		€ 3.630,-

Tabel 10: Gemeentelijke baten ‘Patrick’

3.4.3 Kosten en baten bij deelnemers zoals Joris^[18]

PERSONA 3: Joris		
Man van 54 jaar Getrouwd, 3 kinderen Werkzoekend Problemen met agressie		
Risico factoren	Delict	Doelen Huis van Herstel
Risicovol netwerk	Beroving met geweld	Passende woonplek
Na lichamelijke klachten langdurig werkzoekend	Ernstige mishandeling	Aanvragen bijstand en opnieuw opstarten bewindvoering
Financiële problemen		Hulp bij solliciteren en vinden van een baan
Agressie problematiek		Herstelgesprek gemeente Herstelgesprek slachtoffer
		Coping strategieën aanleren. Sociale vaardigheidstraining.
		Herstel relatie vrouw en kinderen
		Opbouwen positief netwerk

Joris is een getrouwde man van 54 jaar met drie kinderen. Zijn delict is op het nippertje geen doodslag (zie bijlage 3) en daar is Joris dankbaar voor. Hij wil zich inzetten voor de nieuwe kans die begint bij deelname aan het Huis van Herstel. De doelen die worden opgesteld zijn gevarieerd. Er zal gezocht moeten worden naar huisvesting, daar zijn vrouw hem niet meer wil zien. Voor dat huis zal huurtoeslag worden aangevraagd. Ook zal er gericht worden op herstel van de relatie met zijn vrouw en kinderen. Voordat Joris gedetineerd raakte, zat hij in de bijstand. Deze bijstandsuitkering moet tijdig weer worden opgestart, evenals de bewindvoering vanuit de bijzondere bijstand en de zorgtoeslag.

[18] Uitgebreide beschrijving van persona is te vinden in Bijlage 3

Daarnaast zal hij alvast op zoek gaan naar werk en daar binnen het Huis van Herstel ondersteuning in krijgen. Naast de herstelgesprekken met zijn gezin, worden ook gesprekken ingezet met de gemeente (waar hij zich jegens zijn consulent agressief gedroeg) en het slachtoffer, die daar gelukkig voor openstaat. Ook wordt er met de psycholoog gewerkt aan gevoelens van onmacht en worden betere coping strategieën aangeleerd en met paramedici wordt aan zijn lichamelijke klachten gewerkt. Wanneer hij vrij is, zal Joris een nieuw netwerk moeten gaan opbouwen. Hij neemt binnen het Huis van Herstel deel aan de sociale vaardigheidstraining.

De kosten

Na uitstroom van inwoners zoals Joris dient hulp en zorg ingezet te worden. In geval van Joris is het aannemelijk dat de volgende kosten na uitstroom worden gemaakt.

KOSTEN NA UITSTROOM (GEBASEERD OP 1 JAAR)		
Kostenpost	Toelichting	Kosten na 1 jaar
Bijstandsuitkering	€ 1.308,- per maand	€ 15.696,-
Huurtoeslag	€ 2.100,- per huishouden per jaar	€ 2.100,-
Zorgtoeslag	€ 123,- per maand	€ 1.476,-
Bewindvoering	€ 1.320,- basis per jaar	€ 1.320,-
TOTAAL KOSTEN PER JAAR		€ 20.592,-

Tabel 11: Kosten na uitstroom ‘Joris’

Een deel van de kosten bij inwoners zoals Joris kan verder gespecificeerd worden naar gemeentelijk niveau. Daarom wordt inzichtelijk gemaakt welke mogelijke kosten gerelateerd zijn aan gemeentelijke regelgeving. Specifiek gaat het hier over de Wlz en de Participatiewet (zie bijlage 5).

GEMEENTELIJKE KOSTEN BIJ DEELNEMERS ZOALS JORIS OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Kosten
WLZ	Behandeling paramedisch	€ 910,-
Participatiewet	Bewindvoering	€ 1.320,-
	Bijstandsuitkering alleenstaande	€ 15.696,-
TOTAAL		€ 17.926,-

Tabel 12: Gemeentelijke kosten ‘Joris’

Van de € 20.592,- aan kosten (zie tabel 11) die bij persona Joris volgen na detentie (ongeacht waar hij uitstroomt) komt bijna achttienduizend euro voor rekening van de gemeente. Daarvan worden de grootste kosten gemaakt vanuit de Participatiewet.

De baten

Als deelnemers zoals Joris niet recidiveren dan zijn er ook baten. In het geval van Joris betekent geen recidive: geen vernieling, geen mishandeling, geen politie inzet, geen inzet van overige veiligheidsprofessionals, geen plaats in het huis van bewaring, geen detentie. De aanpak van het Huis van Herstel draagt er verder toe bij dat er geen schuldhelpverlening hoeft worden ingezet.

BATEN JORIS		
BATEN GERELATEERD AAN GEEN RECIDIVE		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen detentie	€ 187,- per dag	€ 68.255,-
Geen overtreding Opiumwet	€ 730,- per delict	€ 730,-
Geen mishandeling	€ 5.500,- per delict	€ 5.500,-
Geen politie inzet	€ 1.772,- per delict	€ 1.772,-
Geen betrokkenheid veiligheid	€ 100,- per uur/8 uur	€ 800,-
Geen plaats in Huis van Bewaring	€ 399,- per dag/max. 14 dagen	€ 5.586,-
BATEN GERELATEERD AAN AANPAK HUIS VAN HERSTEL		
	Toelichting	Na 1 jaar
Geen schuldhelpverlening	€ 1.500,- per jaar	€ 1.500,-
TOTAAL BESPARING PER JAAR		€ 84.143,-

Tabel 13: Baten ‘Joris’

Een jaar geen recidive van inwoners zoals Joris levert de samenleving **een algemene besparing op van € 84.143,- op jaarbasis**. Gekeken naar de gemeentelijke baten – hetgeen wat niet ingezet hoeft te worden – bij een succesvolle aanpak van het Huis van Herstel, **leveren deelnemers zoals Joris de gemeenten een besparing van € 17.996,- per jaar op**. Tabel 14 illustreert dat de baten voor het grootste deel ten goede komt van de Participatiewet.

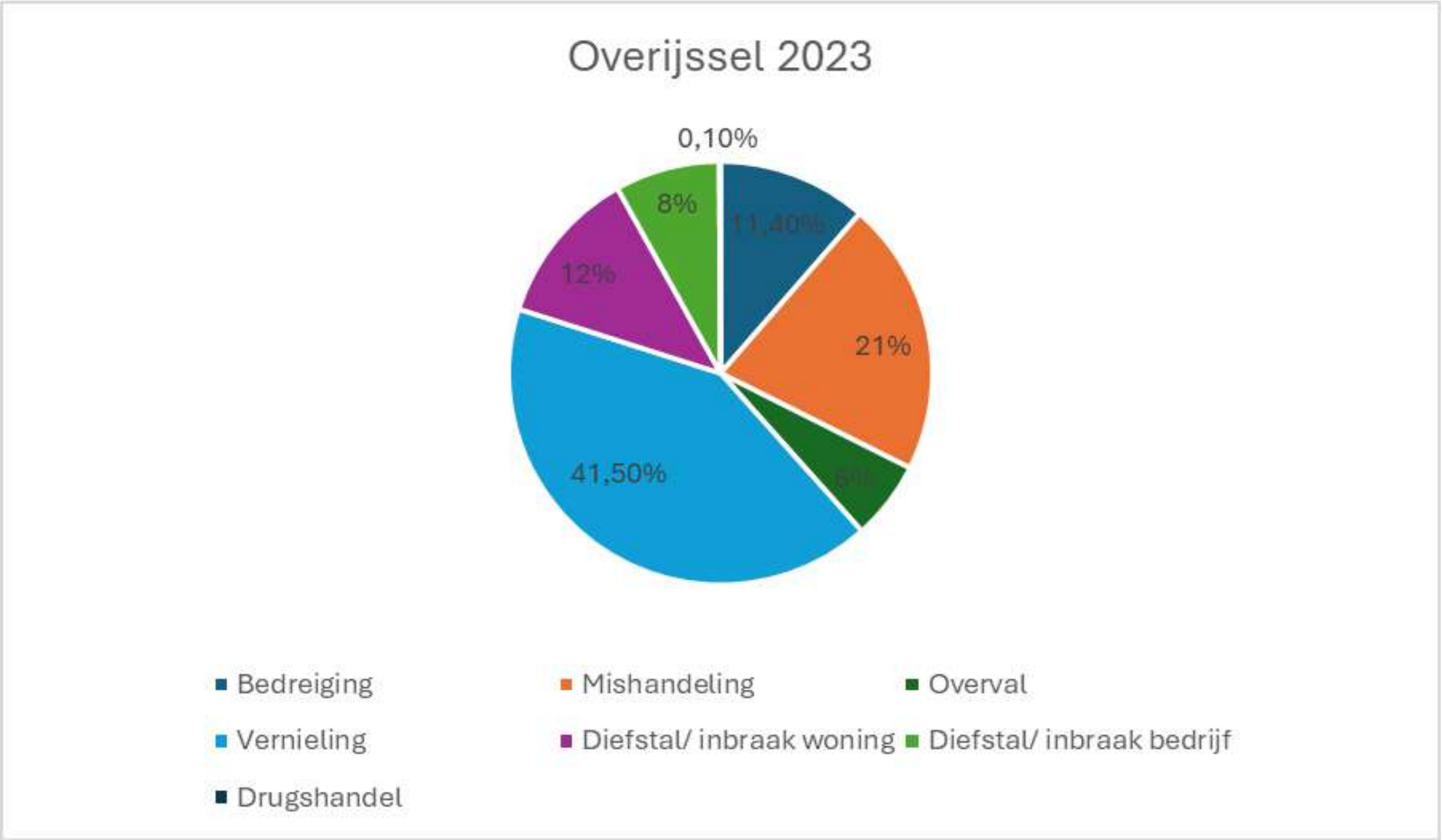
GEMEENTELIJKE BATEN BIJ DEELNEMERS ZOALS JORIS OP JAARBASIS		
Wet	Wat	Baten
Participatiewet	Geen bijstandsuitkering	€ 15.696,-
	Geen schuldhelpverlening	€ 1.500,-
Overig	Geen betrokkenheid Veiligheid	€ 800,-
TOTAAL BATEN		€ 17.996,-

Tabel 14: Gemeentelijke baten ‘Joris’

3.4.4 Prognose voor de toekomst

Tot nu toe hebben we gekeken naar individuele persona's die, hoewel representatief voor de populatie van het Huis van Herstel, geen inzicht bieden in de verhouding tussen de investering in deze aanpak en de besparingen die het oplevert. Om de kosten en baten op jaarbasis te berekenen, hebben we de kosten voor het behoud van het Huis van Herstel vergeleken met de besparingen die dankzij de aanpak van het Huis van Herstel worden gemaakt. Ook dit doen we aan de hand van de persona's.

De drie persona's zijn samengesteld uit een combinatie van kenmerken die voorkomen bij de deelnemers van het Huis van Herstel. Om een prognose te maken voor de toekomst en te bepalen of en zo ja, hoeveel de Twentse gemeenten mogelijk gezamenlijk besparen door te investeren in de aanpak van het Huis van Herstel hebben we allereerst de huidige deelnemers binnen het Huis van Herstel verdeeld over de drie persona's. Om te bepalen hoeveel procent van de deelnemers past bij welk persona, hebben we naar twee type gegevens gekeken. In de eerste plaats naar de delicten die zijn gepleegd. De drie persona's hebben gezamenlijk de volgende delicten gepleegd: bedreiging, mishandeling, overval, vernieling, diefstal/ inbraak van een woning, diefstal/ inbraak van een bedrijf en drugshandel. Van de zeven delicten heeft Joris er vijf gepleegd (55%), Soufiane drie (43%) en Patrick één (14%). In onderstaand diagram is te zien hoe vaak deze delicten in 2023 in Overijssel werden gepleegd. Met uitzondering van het delict 'vernieling' komt deze verdeling overeen met die van de uitgewerkte persona's.

Figuur 6: Delicten in Overijssel 2023[19]

Toch zijn niet alleen de delicten van de persona's van belang. Zo weten we dat 45% van de gedetineerden een licht verstandelijke beperking heeft. Een kwart (25%) van de gedetineerden heeft psychische problemen, al dan niet in de vorm van een gediagnostiseerde stoornis. Als we het type delict samenvakken met deze andere kenmerken komen we op de volgende verdeling per persona: Persona Joris representeert 51% van de populatie van Huis van Herstel, Soufiane representeert 36% van de populatie en 13% van de deelnemers van het Huis van Herstel heeft een vergelijkbaar profiel als Patrick.

De kosten voor de aanpak van het Huis van Herstel vanaf 2026 bedragen volgens de berekeningen van het Huis van Herstel tussen de € 389.055,- en € 456.739,-. We gaan in dit onderzoek uit van het hoogste bedrag. Voor het berekenen van de baten nemen we de totale besparingen per persona en vermenigvuldigen we deze met het percentage van de populatie waar zij representant van zijn. Dit doen we op twee manieren: we brengen de totale besparingen en de gemeentelijke besparingen in beeld bij verschillende aantallen deelnemers én we maken inzichtelijk wat de besparingen zijn in verhouding met verschillende percentages aan recidive.

[19] <https://allecijfers.nl/misdaad> geraadpleegd op 19 augustus 2024

Daarnaast laten we zien welke besparing het Huis van Herstel oplevert wanneer we de baten gerelateerd aan recidive weglaten. Met andere woorden: wat levert de aanpak van het Huis van Herstel de samenleving en de gemeenten sowieso op ongeacht of een deelnemer wel of niet (binnen een jaar) recidiveert.

Omdat de locatie gedurende de pilotperiode tot nu toe niet volledig bezet was met de Huis van Herstel doelgroep, gaan we uit van drie mogelijke scenario's: 1) het aantal deelnemers blijft op 14 staan (het worst-case scenario), 2) het aantal deelnemers gaat omhoog naar 20 (het realistische scenario), 3) de volledige capaciteit (29) wordt benut door deelnemers van het Huis van Herstel (het ideale scenario).

Het worst-case scenario

Aan het eind van het tweede kwartaal van 2024 waren van de 29 plekken er 28 bezet. Van die 28 deelnemers voldeed de helft aan het profiel voor het Huis van Herstel (de rest was BBA). Daarom beginnen we met het worst-case scenario wanneer de aantallen niet omhooggaan.

Bij 14 deelnemers hebben er 5 een profiel vergelijkbaar met Soufiane (36%), 2 een profiel dat lijkt op dat van Patrick (13%) en lijken 7 deelnemers (51%) op Joris. Uitgaande van deze verdeling zal de totale jaarlijkse besparing bij 14 deelnemers die niet recidiveren €1.382.692,- zijn. Voor gemeenten komt dat neer op een besparing van €323.232,- per jaar.

De vraag is of geen recidive realistisch is. Landelijk recidiveert 47% van de ex-gedetineerden binnen twee jaar. In 2023 lag het recidiveaantal van het Huis van Herstel 30% onder dit landelijke gemiddelde. Omdat er (nog) geen goede voorspelling kan worden gedaan van de mate recidive nadat deelnemers uitstromen bij het Huis van Herstel, maken we inzichtelijk wat de financiële consequenties zijn bij de verschillende percentages recidive.^[20]

	Besparing totaal	Besparing gemeenten
Geen recidive	€ 1.382.692,-	€ 323.232,-
20% recidive	€ 1.172.647,-	€ 321.519,-
40% recidive	€ 962.603,-	€ 319.807,-
60% recidive	€ 752.559,-	€ 318.095,-
80% recidive	€ 542.515,-	€ 316.383,-

Tabel 15: Besparingen 'Worst-case scenario'

Dit betekent dat in het scenario dat het deelnemersaantal van het Huis van Herstel niet stijgt ten opzichte van het tweede kwartaal van dit jaar en 80% daarvan wél binnen een jaar recidiveert, **de minimale jaarlijkse besparing in het algemeen € 542.515,- is en voor gemeenten € 316.383,- per jaar.**

Recidivecijfers hebben vooral veel invloed op de algemene baten. De baten die ten gunste van de gemeenten komen zijn echter een direct gevolg van de aanpak van het Huis van Herstel. Wanneer we alleen de baten gerelateerd aan de aanpak van het Huis van Herstel meetellen en de baten gerelateerd aan recidive weglaten zijn **de minimale baten voor gemeenten (bij een bezetting van 14 deelnemers) € 314.672,-**. Bij een volledige bezetting kunnen die baten **oplopen tot € 643.940,-**. De baten komen voor 58% ten goede van de Wmo en voor 42% ten goede van de Participatiewet.

[20] In 3.3 wordt benoemd wat nodig is om een goede voorspelling van de mate van recidive in de toekomst te kunnen maken.

Het realistische scenario

Het programmamanagement van het Huis van Herstel heeft recentelijk in de kwartaalrapportage van het tweede kwartaal van dit jaar laten weten de door de gemeenten opgestelde KPI '20 plaatsen zijn gevuld met HvH deelnemers' realistisch lijkt en dat zij verwacht dit uiterlijk in het laatste kwartaal van 2024 te kunnen behalen. In het volgende overzicht laten we daarom zien hoeveel gemeenten jaarlijks besparen op 20 deelnemers van het Huis van Herstel.

Bij 20 deelnemers hebben er 7 een profiel vergelijkbaar met Soufiane (36%), 3 een profiel dat lijkt op dat van Patrick (13%) en lijken 10 deelnemers (51%) op Joris. Uitgaande van deze verdeling zal **de totale jaarlijkse besparing bij 20 deelnemers die niet recidiveren € 1.970.360,-** zijn en voor gemeenten komt dat op een **besparing van € 467.740,- per jaar**.

Net als in het vorige scenario is het de vraag of nul recidive realistisch is. Hieronder hebben we daarom inzichtelijk gemaakt wat de financiële consequenties zijn bij de verschillende percentages recidive.

	Besparing totaal	Besparing gemeenten
Geen recidive	€ 1.970.360,-	€ 467.740,-
20% recidive	€ 1.670.510,-	€ 463.074,-
40% recidive	€ 1.370.660,-	€ 458.408,-
60% recidive	€ 1.070.810,-	€ 453.742,-
80% recidive	€ 770.960,-	€ 449.076,-

Tabel 16: Besparingen 'Realistisch scenario'

Bovenstaande tabel illustreert dat als het deelnemersaantal van het Huis van Herstel dit jaar nog groeit naar 20 deelnemers waarvan 80% wél binnen een jaar recidiveert, **de minimale jaarlijkse besparing in het algemeen € 770.960,- zal zijn. Voor de gemeenten is dit € 449.076,- per jaar**. Hoewel het als realistisch wordt geacht dat dit deelnemersaantal eind dit jaar behaald wordt, zal (gezien de resultaten tot nu toe) het percentage recidivisten vele malen lager liggen en zal dus de besparing in algemene zin en voor gemeenten specifiek hoger uitvallen.

Recidivecijfers hebben vooral veel invloed op de algemene baten. De baten die ten gunste van de gemeenten komen zijn echter een direct gevolg van de aanpak van het Huis van Herstel. Wanneer we alleen de baten gerelateerd aan de aanpak van het Huis van Herstel meetellen en de baten gerelateerd aan recidive weglaten zijn **de minimale baten voor gemeenten (bij een bezetting van 20 deelnemers) € 444.410,-**. De baten komen voor 58 % ten goede van de Wmo en voor 43% ten goede van de Participatiewet.

Het ideale scenario

In een ideaal toekomstscenario zijn alle 29 plekken opgevuld met Huis van Herstel deelnemers. Van die 29 deelnemers hebben er 10 een profiel vergelijkbaar met Soufiane (36%), 4 een profiel dat lijkt op dat van Patrick (13%) en lijken 15 deelnemers (51%) op Joris. Uitgaande van deze verdeling zal de **totale jaarlijkse besparing bij 29 deelnemers die niet recidiveren € 2.849.527,- zijn**. Voor gemeenten komt dat neer **op een besparing van € 678.980,- per jaar**.

Ook hierbij geldt dat nul recidive niet realistisch is. In tabel 17 hebben we daarom inzichtelijk gemaakt wat de financiële consequenties zullen zijn bij de verschillende recidivepercentages.

	Besparing totaal	Besparing gemeenten
Geen recidive	€ 2.849.527,-	€ 678.980,-
20% recidive	€ 2.416.049,-	€ 672.492,-
40% recidive	€ 1.982.572,-	€ 666.004,-
60% recidive	€ 1.549.094,-	€ 659.516,-
80% recidive	€ 1.115.617,-	€ 653.028,-

Tabel 17: Besparingen 'Ideaal scenario'

Bovenstaande tabel illustreert dat als in het ideale scenario de volledige capaciteit van de locatie door deelnemers van het Huis van Herstel wordt benut en 80% daarvan wél binnen een jaar recidiveert, **de minimale jaarlijkse besparing in het algemeen € 1.115.617,- zal zijn. Voor gemeenten is dit € 653.028,- per jaar.** Zoals bij het eerdere scenario benoemd, zal de mate van recidive in alle waarschijnlijkheid veel lager liggen en zal dus de besparing in algemene zin en voor gemeenten specifiek hoger uitvallen.

Recidivecijfers hebben vooral veel invloed op de algemene baten. De baten die ten gunste van de gemeenten komen zijn echter een direct gevolg van de aanpak van het Huis van Herstel. Wanneer we alleen de baten gerelateerd aan de aanpak van het Huis van Herstel meetellen en de baten gerelateerd aan recidive weglaten zijn **de minimale baten voor gemeenten (bij een bezetting van 29 deelnemers en 80% recidive) € 646.540,-**. De baten komen voor 57 % ten goede van de Wmo en voor 43% ten goede van de Participatiewet.

Gemeentelijke baten ten opzichte van de investering

- De minimale baten voor gemeenten zijn in scenario 1 (bij een bezetting van 14 deelnemers) € 314.672,- per jaar. Dit is lager dan de minimale investering door gemeenten van € 398.055,- en lager dan de maximale investering door gemeenten van € 456.739,-.
- De minimale baten voor gemeenten is in scenario 2 (bij een bezetting van 20 deelnemers) € 444.410,- per jaar. Dit is hoger dan de minimale investering door gemeenten van € 389.055,- en lager dan de maximale investering door gemeenten van € 456.739,-.
- De minimale baten voor gemeenten is in scenario 3 (bij een bezetting van 29 deelnemers) € 646.540,- per jaar. Dit is hoger dan de minimale investering door gemeenten van € 389.055,-. Dit is hoger dan de maximale investering door gemeenten van € 456.739,-.

Hieruit kunnen we concluderen dat, in het geval dat de gemeenten minder dan 4 ton investeren er vanaf 20 deelnemers, uitgaande van een vergelijkbare samenstelling van deelnemers als bij dit onderzoek, een positieve financiële impact voor gemeenten kan worden bereikt. In het geval dat de investering het maximum van € 456.739,- bedraagt, zal bij 20 deelnemers het recidivepercentage op 40% of lager moeten zitten om een positieve financiële impact te behalen, wat gezien de laatste cijfers van het Huis van Herstel een haalbaar scenario lijkt.

4. CONCLUSIE

Binnen dit impactonderzoek stond de volgende vraag centraal:

In hoeverre leveren de extra financiële kosten die gepaard gaan met de voorziening het Huis van Herstel de beoogde, positieve maatschappelijke impact voor de Twentse gemeenten op?

Door de korte operationele looptijd van de pilot van het Huis van Herstel en de, in eerste instantie, beperkte aantallen van deelnemers kunnen er geen harde uitspraken worden gedaan over de daadwerkelijke maatschappelijke en financiële impact. Toch kan er wel inzicht worden gegeven in de ervaren en de beoogde impact, wanneer deelname aan het Huis van Herstel daadwerkelijk leidt tot meer bestaanszekerheid en/of minder of geen recidive. Om de hoofdvraag te beantwoorden is daarom een kwalitatieve, interactieve onderzoeksstrategie gehanteerd. Hierbij lag de nadruk op het expliciteren van professionele praktijkkennis en professionele ervaringen om zo uitspraken te kunnen doen over de werkzame elementen en de impact. Vanuit verschillende perspectieven (o.a. deelnemers, professionals en partners) is daarbij gekeken naar de ervaren maatschappelijke impact van het Huis van Herstel. Daarnaast is inzichtelijk gemaakt, middels het kapitaliseren van de ervaren effecten op gebied van bestaanszekerheid en recidive, wat de mogelijke financiële impact is van het Huis van Herstel op termijn.

Om de ervaren maatschappelijke impact in beeld te brengen zijn verschillende focusgroepen en interviews gehouden met alle betrokken partijen rondom het Huis van Herstel. Alle betrokkenen zijn enthousiast over de aanpak en de eerste effecten. Betrokkenen ervaren daarbij dat (oud-) deelnemers door de aanpak van het Huis van Herstel beschikken over meer motivatie, meer zelfvertrouwen, meer vertrouwen in instanties, meer realiteitsbesef en meer vertrouwen in hun terugkeer in de samenleving. Ook komt uit het onderzoek naar voren dat door de aanpak van het Huis van Herstel (oud-)deelnemers beter hun behoeften en wensen kunnen uiten, beter om hulp kunnen en durven te vragen, beter kunnen reflecteren op (gevolgen van) hun gedrag en beter weten hoe zij op het rechte pad kunnen blijven en zorgen voor minder overlast en onrust in de maatschappij. Naast effecten op het niveau van de deelnemers, wordt ook de bestaanszekerheid van deelnemers verbeterd volgens het merendeel van de betrokkenen o.a. doordat binnen het Huis van Herstel gericht wordt gewerkt aan passende zorg en ondersteuning, huisvesting en de financiële situatie van deelnemers. Volgens de direct betrokken professionals, (oud-)deelnemers en naasten zien zij daar ook eerste positieve effecten van terug.

Zo ervaren zij dat er sprake is van meer continuïteit van hulp en zorg, meer grip op verslavingsproblematiek, een soepelere overgang van buiten naar binnen en vice versa, meer kans op passende huisvesting, meer inzicht bij deelnemers in hun financiële situatie, meer kans op passend werk en een zinvolle dagbesteding en tot slot een groter gevoel van zingeving bij deelnemers. Ook kan geconcludeerd worden dat betrokkenen zeer positief zijn over de effecten gerelateerd aan het professionele netwerk en het sociale netwerk van deelnemers. Professionals en partners direct betrokken bij de aanpak van het Huis van Herstel ervaren dat door de aanpak de onderlinge samenwerking is verbeterd, er meer verschillende partners vroegtijdig worden betrokken en er sprake is van een meer integrale netwerkaanpak. Daarnaast blijkt ook dat het sociale netwerk rondom (oud-)deelnemers wordt versterkt; zo is er bij de meeste (oud-)deelnemers sprake van een grote verbetering van het contact met hun naasten en zijn zij zich meer bewust van de negatieve en positieve invloed van hun sociale netwerk. Tevens worden naasten meer betrokken bij de behandeling en is er ook meer oog voor de behoeften van hen. Dit heeft zelfs in enkele gevallen geleid tot een verbeterde situatie bij de naaste zelf, waardoor minder hulp en begeleiding nodig was.

De eerste resultaten en de ervaringen van betrokkenen maken het aannemelijk dat door de aanpak van het Huis van Herstel risicofactoren voor recidive worden verminderd en beschermende factoren worden vergroot. Hiermee worden de kansen voor deelnemers op een succesvolle terugkeer naar de maatschappij vergroot.

Hoewel geconcludeerd kan worden dat het aannemelijk is dat de aanpak Huis van Herstel op termijn bijdraagt aan positieve maatschappelijke effecten, is het de vraag of er ook sprake is van een positieve financiële impact op (lange) termijn. Voor het berekenen van de financiële impact is gebruik gemaakt van persona's gebaseerd op casuïstiek uit het Huis van Herstel.

Hoewel de berekeningen schattingen zijn, kan uit de berekeningen en de verschillende scenario's opgemaakt worden dat:

- afhankelijk van het aantal deelnemers er een algemene besparing kan worden bereikt tussen de € 542.515,- en de € 1.115.617,- per jaar.
- wanneer er gekeken wordt naar de mate van recidive er op gemeentelijk niveau een besparing kan worden gemaakt tussen de € 316.383,- en de € 678.980,- per jaar.
- wanneer de mate van recidive buiten beschouwing wordt gelaten en alleen gekeken wordt naar de effecten van de aanpak van het Huis van Herstel op bestaanszekerheid, er op gemeentelijk niveau een besparing bereikt wordt van tussen de € 314.672,- en € 646.540,- per jaar.
- bij 14 deelnemers van de Huis van Herstelgroep de minimale baten voor gemeenten € 314.672,- zijn. Dit is 80% van de minimale investering die gemeenten doen en bijna 70% van de maximale investering.
- bij 20 deelnemers de minimale baten voor gemeenten 12% meer opleveren dan de minimale investering en goed zijn voor 97% van de maximale investering.
- bij een volledige bezetting (29 deelnemers) de minimale baten voor gemeenten 66% meer opleveren dan de minimale investering en 41% meer opleveren van het maximaal door gemeenten te betalen bedrag.

Hieruit blijkt - ervan uitgaande dat de doelgroep binnen het Huis van Herstel gemiddeld genomen overeenkomt met de verdeling van de persona's - dat in het meest waarschijnlijke scenario (het realistische scenario) de maatschappelijke baten die voortkomen uit de interventies die binnen het Huis van Herstel zijn ingezet bijna twee keer hoger zijn dan de maximale investering die het Huis van Herstel vraagt. Specifiek voor gemeenten komen de baten iets boven de vermoedelijk gevraagde investering uit, waarvan bijna 58% ten gunste van de Wmo.

De algehele conclusie is daarom dat het aannemelijk is dat het Huis van Herstel een positieve maatschappelijke en een positieve financiële impact heeft, waarbij de financiële impact naar verwachting hoger uitvalt dan de verwachte investering van de Twentse gemeenten.

Aandachtspunten voor het vervolg

Hoewel geconcludeerd kan worden dat het aannemelijk is dat de aanpak van het Huis van Herstel op termijn zal zorgen voor een positieve maatschappelijke en financiële impact, kwamen er ten tijde van dit onderzoek ook punten naar boven die mogelijk de continuering van de aanpak in de weg kunnen staan. Deze punten zitten niet zozeer op de inhoud van de aanpak, maar meer op de context: commitment van alle Twentse gemeenten en het herstellen van onderlinge relaties tussen o.a. het ministerie van JenV, DJI en de betrokken gemeenten.

Uit dit onderzoek blijkt dat een groot deel van de geïnterviewden twijfelt over het commitment van gemeenten die tot nu toe minder betrokken zijn geweest. Dit commitment gaat over de financiering van de voorziening en ook over de gezamenlijk ervaren verantwoordelijkheid voor zorg en veiligheid binnen de regio Twente. Daarnaast gaven verschillende geïnterviewden aan dat de verhoudingen tussen het Huis van Herstel en de DJI en het ministerie van JenV door de pilot zijn verhard. Daar de detentievoorziening onderdeel is van de PI Karelkamp en daarmee de DJI en voor een groot deel door de eigen organisatie gefinancierd wordt, is herstel van de interne relaties essentieel.

De aanbeveling is om een aantal zaken snel op te pakken om te komen tot een gedegen besluit over het continueren van het Huis van Herstel, te weten:

- Zet actief in op communicatie en draagvlak bij alle Twentse gemeenten en zorg voor een continue monitoring en evaluatie om hen te blijven voeden met de resultaten en effecten van de pilot;
- Versterk het programmamanagement vanuit gemeenten en zet in op het versterken van onderlinge relaties tussen het ministerie van JenV, DJI en de betrokken Twentse gemeenten;
- Werk mogelijke scenario's uit voor de bekostiging van het Huis van Herstel. Werk uit wat een mogelijke verdeelsleutel kan zijn om de kosten voor de specifieke aanpak te spreiden onder de Twentse gemeenten. Onderzoek daarbij ook of en zo ja, hoe het Huis van Herstel – los van de aanpak - een bredere functie kan hebben in de regio t.a.v. de door- en nazorg van ex-gedetineerden.

Bijlage 2

**NATUURLIJK
INCLUSIEF**

Stuurgroep Huis van Herstel

Penitentiaire Inrichting

Almelo

Locatie Karelkamp

Bornsestraat 333

7601 PB Almelo

Postbus 489

7600 AL Almelo

www.dji.nl

Contactpersoon

T 088 07 22400

memo

Duurzaam vervolg Huis van Herstel

Datum

17 november 2022

Projectnaam

Huis van Herstel

Geachte heer/mevrouw,

Inleiding

Het Huis van Herstel kent een unieke samenwerking van de veertien Twentse gemeenten, drie reclasseringsorganisaties (3RO) en Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) in de vorm van een regionale netwerkorganisatie ten behoeve van de re-integratie van (ex-) gedetineerden met (meervoudige) problematiek die uitstromen in de regio Twente. Het betreft vooralsnog enkel gedetineerden in detentie.

In een semi-intramurale detentiesetting wordt gezamenlijk gewerkt aan tien leefgebieden: wonen - geld en inkomen - werken en leren - vrije tijd - familie, vrienden en kennissen - partner - kinderen en opvoeding - zingeving - gezondheid en zelfzorg - veiligheid.

Vanuit Krachtwerk, een brede methodiek, richt de begeleiding zich op het versterken van de eigen kracht van de deelnemers (zelfsturing) en de hulpbronnen in hun omgeving, om deze vervolgens optimaal te benutten. Daarbij wordt gewerkt aan het versterken van de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van de deelnemers. Het uitgangspunt is dat de grenzen aan de ontwikkeling van deelnemers (en hun omgeving) vooraf niet bekend zijn of vastliggen. Er wordt vanuit meerdere dimensies gekeken naar het functioneren van de deelnemers (handelen, systeem, ontwikkeling) en hun inbedding in diverse systemen (gezin, familie, vrienden en kennissen, scholing en opleiding enzovoorts). De maatschappij wordt hierbij gezien als rijk aan hulpbronnen en mogelijkheden tot herstel. De focus ligt op het persoonlijke steunsysteem van deelnemers, om deze maximaal te benutten en het professionele systeem minimaal in te schakelen, maar wel zoveel als nodig is. Op deze wijze nemen deelnemers verantwoordelijkheid voor hun handelen, wordt maatschappelijke overlast en recidive verminderd en (het gevoel van) veiligheid vergroot. Tevens worden de maatschappelijke kosten verminderd.

De (programma) financiering vanuit het ministerie voor het Huis van Herstel loopt eind 2025 af. Concreet betekent dit dat het Huis van Herstel vanaf 2026 financieel gedragen dient te worden door de netwerkpartners, hetgeen vraagt om in het hier en nu na te denken over het borgen van regionale netwerkorganisatie in de toekomst. Re-integratie van (ex-) gedetineerden blijft, ook in de toekomst, een complexe maatschappelijke opgave, waarbij de partners in de regionale

netwerkorganisatie Huis van Herstel onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Redenerend vanuit de gezamenlijke maatschappelijke opgaven is de regionale netwerkorganisatie Huis van Herstel een unieke kans, alsmede een logische keuze om in te investeren. De regionale netwerkorganisatie biedt voor alle partijen een meerwaarde met een integrale werkwijze gericht op gezamenlijke maatschappelijke opgaven, die vanuit de samenwerking met ieders expertise en met behulp van actie-onderzoek wordt doorontwikkeld. Ook de doelstellingen van het Huis van Herstel zijn gezamenlijk met onze netwerkpartners opgesteld. Deze regionale netwerkorganisatie is daarmee bij uitstek een voorbeeld van het Bestuurlijk Akkoord Re-integratie (ex-) justitiabelen 'Kansen bieden voor re-integratie' (2019), in uitvoering.

**Penitentiaire Inrichting
Almelo**
Locatie Karelskamp

Datum
17 november 2022

De duurzame regionale netwerkorganisatie Huis van Herstel draagt verder dan de huidige doelgroep, aangezien de regionale netwerkorganisatie zowel breder als efficiënter ingezet kan worden om vorm te geven aan de gezamenlijke maatschappelijke opgaven. Bijvoorbeeld maatwerk binnen de domeinen sociaal en veiligheid voor een grotere effectiviteit. Een inclusieve samenleving waar mensen die het niet alleen af kunnen worden bijgestaan. Regie (en grip) op het totale proces van zorg en ondersteuning, wat om horizontaal en regionaal werken vraagt. Vanuit dit perspectief komen, naast de groep gedetineerden met meervoudige problematiek die begeleiding en/of zorg nodig hebben, ook de groepen ex-gedetineerden en justitiabelen die zorg nodig hebben in beeld, met of zonder justitiële zorgtitel.

Om duurzaamheid te bewerkstelligen zijn meerdere stappen nodig. Als eerste een behoeftepeiling onder de partners; de Twentse gemeenten, de 3RO en de DJI. Enkel wanneer de regionale netwerkorganisatie voor de partners voorziet in hun (prangende) lange termijn behoeften kan draagvlak en commitment voor een duurzame regionale netwerkorganisatie worden geborgd.

In 2022 hebben diverse regionale netwerkbijeenkomsten plaatsgevonden. Eerder was niet haalbaar, gezien de Corona maatregelen die in de eerdere jaren van kracht waren. Tijdens deze bijeenkomsten met bestuurders, burgemeesters, wethouders, beleidsmakers, operationele managers en uitvoerders kwam naar voren dat er al geruime tijd urgentie wordt gevoeld betreffende een integrale regionale samenwerking gericht op de re-integratie van (ex)-gedetineerde burgers. Het Huis van Herstel wordt gezien als een organisatie die met de huidige doelgroep voorziet in een maatschappelijke opgave, specifiek die van re-integratie en resocialisatie van (ex-) gedetineerden. Daarbij wordt het Huis van Herstel gezien als een unieke kans om extra waarde toe te voegen in de aanpak van gezamenlijke maatschappelijke opgaven, door met meerdere doelgroepen te gaan werken. Dit vanuit aanwezige expertise, de integrale werkwijze en het individuele maatwerk. Het draagvlak in de regio hiervoor is groot.

De onderhavige behoeftepeiling is dan ook gezamenlijk opgesteld, passend in de visie van het Huis van Herstel als duurzame regionale netwerkorganisatie.

Behoeftepeiling

Behoeften vanuit de Twentse gemeenten

- Het verminderen van recidive middels een succesvolle re-integratie en resocialisatie van (ex)-gedetineerden.
- Grip op nazorg (veiligheid en sociaal domein).
- Beperken van overlast.
- Beperken van maatschappelijke kosten.
- Beperken van detentieschade.
- Meer perspectief voor de re-integrerende burger met een (forensische) zorgtitel.
- Meer perspectief voor de (niet gedetineerde) justitiabele met een zorgtitel.
- Meer inzicht verwerven in doelgroepen voor preventieve aanpak.
- Meer betrokkenheid bij (justitiële) zorgtrajecten.
- Kwaliteitsverbetering (en continuïteit) van zorg na detentie.
- Het bedienen van meerdere doelgroepen justitiabelen in het Huis van Herstel, vanuit de gezamenlijke maatschappelijke opgaven.
- Krachten en expertise van de netwerkpartners bundelen om tot een sluitende aanpak voor (ex-)gedetineerde burgers te komen, die begeleiding en/of zorg behoeven.
- Een integrale, transparante en adequate werkwijze in samenwerking met de diverse partners in het brede netwerk, zowel tijdens als na de detentie.
- Aandacht voor de totstandkoming en de uitvoering van een adequaat plan van aanpak, een adequate indicatiestelling, plaatsing bij de juiste zorgaanbieder en meer sturing op de uitvoering van trajecten bij de zorgaanbieder.
- Een operationele regionale netwerkorganisatie met een heldere gezamenlijke governance structuur.

**Penitentiaire Inrichting
Almelo**
Locatie Karelskamp

Datum
17 november 2022

Behoeften vanuit de 3RO

- Het verminderen van recidive middels een succesvolle re-integratie en resocialisatie van (ex)-gedetineerden.
- Vanuit de toezichttaak meer grip op trajecten van zorgaanbieders.
- Aanvullende informatie vanuit professionals ten behoeve een adequate indicatiestelling.
- Een (consistent) kwalitatief zorgaanbod.
- Kwaliteitsverbetering (en continuïteit) van zorg na detentie voor ex-gedetineerden in toezicht met een zorgtitel.
- Het bedienen van meerdere doelgroepen justitiabelen in het Huis van Herstel, vanuit de gezamenlijke maatschappelijke opgaven.
- Krachten en expertise van de netwerkpartners bundelen om tot een sluitende aanpak voor (ex-) gedetineerde burgers te komen, die begeleiding en/of zorg behoeven.
- Een integrale, transparante en adequate werkwijze in samenwerking met de diverse partners in het brede netwerk, zowel tijdens als na de detentie.

- Aandacht voor de totstandkoming en de uitvoering van een adequaat plan van aanpak, een adequate indicatiestelling, plaatsing bij de juiste zorgaanbieder en meer sturing op de uitvoering van trajecten bij de zorgaanbieder.
- Een operationele regionale netwerkorganisatie met een heldere gezamenlijke governance structuur.

**Penitentiaire Inrichting
Almelo**
Locatie Karelscamp

Datum
17 november 2022

Behoeften vanuit de DJJ

- Het verminderen van recidive middels een succesvolle re-integratie en resocialisatie van (ex-)gedetineerden.
- Beperken van detentieschade.
- Kostenbesparing door middel van adequate indicatiestelling.
- Kwaliteitsverbetering (en continuïteit) van zorg na detentie voor ex-gedetineerden met een zorgtitel.
- Het bedienen van meerdere doelgroepen justitiabelen in het Huis van Herstel, vanuit de gezamenlijke maatschappelijke opgaven.
- Krachten en expertise van de netwerkpartners bundelen om tot een sluitende aanpak voor (ex-)gedetineerde burgers te komen, die begeleiding en/of zorg behoeven.
- Een integrale, transparante en adequate werkwijze in samenwerking met de diverse partners in het brede netwerk, zowel tijdens als na de detentie. Deze is onder meer gericht op de totstandkoming en de uitvoering van een adequaat plan van aanpak.
- Een operationele regionale netwerkorganisatie met een heldere gezamenlijke governance structuur.

Vanuit bovenstaande behoeftepeiling valt duidelijk af te leiden dat er een behoefte bestaat om te onderzoeken of het aanbod van Huis van Herstel toegepast kan worden op een bredere doelgroep justitiabelen gekoppeld aan de maatschappelijke opgaven, verantwoordelijkheden en expertise van de partners in de regionale netwerkorganisatie. Het bestaande uitgangspunt, dat (ex-) gedetineerden weer terugkeren in de samenleving als burger en het daarom belangrijk is om de re-integratie en resocialisatie zo goed mogelijk te begeleiden, kan breder worden vormgegeven dan nu het geval is. In het opgestelde plan van Aanpak Huis van Herstel (versie 3.0 augustus 2020) is aangegeven dat experimenteerruimte belangrijk is. Ook is het idee benoemd om gemeenten trajecten in te laten kopen. Nu het Huis van Herstel een kleine twee jaar operationeel is, is het moment daar om de toekomstvisie voor een duurzame regionale netwerkorganisatie Huis van Herstel verder uit te werken.

Duurzame voortzetting regionale netwerkorganisatie Huis van Herstel

De bovenstaande behoeftepeiling is breed, maar sluit volledig aan bij de bestaande doelstellingen van het Huis van Herstel.

Hoofddoelstelling:

Een effectieve aanpak voor Twentse (ex-)gedetineerde burgers met complexe problematiek.

**Penitentiaire Inrichting
Almelo**
Locatie Karelskamp

Uitvoeringsdoelen hierbij zijn:

- De Twentse (ex-)gedetineerde burger staat centraal (levensloop centraal).
- Een integrale aanpak van de PI Almelo, de 3RO, de Twentse gemeenten en zorgpartners (vakmanschap centraal).
- Regionale betrokkenheid van netwerkpartners en burgers (veilig dichtbij).

Datum
17 november 2022

Om tot een toekomstvisie voor een duurzame regionale netwerkorganisatie Huis van Herstel te komen, dienen de in de behoeftepeiling benoemde doelgroepen (justitiabelen verder te worden uitgewerkt tot scenario's; dit in de vorm van een overzicht met kansen en risico's (incl. de maatschappelijke baten in relatie tot de kosten, de aantallen en verdeling van kosten) gezien vanuit de regionale netwerkorganisatie Huis van Herstel.

Uitbreiding doelgroepen

De behoeftepeiling heeft concreet betrekking op de volgende doelgroepen¹:

1. *Justitiabelen met reclasseringstoezicht- zonder detentie - met forensische zorgtitel;*
De inwoners die een risico vormen (domeinen sociaal en veiligheid), voor wie passende begeleiding en zorg dient te worden gerealiseerd binnen de regio Twente. Alle partners in de netwerkorganisatie Huis van Herstel hebben verantwoordelijkheden t.a.v. deze doelgroep. Binnen DJI betreft dit niet de divisie Gevangeniswezen en Vreemdelingenbewaring (GW/VB), maar de divisie Forensische Zorg en Justitiële Jeugd Inrichtingen (Forzo/ JJI).
2. *Justitiabelen met reclasseringstoezicht- zonder detentie- zonder forensische zorgtitel;*
De inwoners die een risico vormen (domeinen sociaal en veiligheid), voor wie passende begeleiding en zorg dient te worden gerealiseerd binnen de regio Twente. De verantwoordelijkheden t.a.v. deze doelgroepen liggen bij de 3RO en de Twentse gemeenten.
3. *Justitiabelen met reclasseringstoezicht- met detentie - met forensische zorgtitel;*
De inwoners die een risico vormen (domeinen sociaal en veiligheid), voor wie passende begeleiding en zorg dient te worden gerealiseerd binnen de regio Twente. Alle partners in de netwerkorganisatie Huis van Herstel hebben verantwoordelijkheden t.a.v. deze doelgroep. Binnen DJI betreft dit zowel de divisie GW/VB (gedurende de detentie in voorbereiding op de re-integratie) als ook Forzo/JJI.

¹ De beschreven justitiabelen zijn afkomstig uit of woonachtig in Twente en/of zij stromen na detentie uit in Twente

4. *Justitiabelen met reclasseringstoezicht - met detentie - zonder forensische zorgtitel;*

Alle partners in de netwerkorganisatie Huis van Herstel hebben verantwoordelijkheden t.a.v. deze doelgroep. Binnen DJI betreft dit enkel de divisie GW/VB (gedurende de detentie in voorbereiding op de re-integratie).

**Penitentiaire Inrichting
Almelo**
Locatie Karelskamp

Datum
17 november 2022

5. *Justitiabelen zonder reclasseringstoezicht- met detentie -zonder forensische zorgtitel, onder te verdelen in*

a. *Verblijf in huis van herstel*

b. *Verblijf in reguliere detentiesetting*

De Twentse gemeenten en DJI hebben verantwoordelijkheden t.a.v. deze doelgroep. Binnen DJI betreft dit enkel de divisie GW/VB (gedurende de detentie in voorbereiding op de re-integratie). Indien de justitiabele al in het Huis van Herstel verblijft, betreft het dus een verlengde inzet op de bestaande doelgroep.

De verbreding van de doelgroep dient de gezamenlijke maatschappelijke opgaven te weerspiegelen. Vanuit de duurzame netwerkorganisatie Huis van Herstel heeft het de voorkeur om enkel de gezamenlijke doelgroepen verder uit te werken. Waarbij de mogelijkheden tot handhaving blijven bestaan, zodat ten alle tijden zorg en veiligheid geboden kan worden.

De verder uit te werken doelgroepen in willekeurige volgorde zijn:

- *Justitiabelen met reclasseringstoezicht- zonder detentie - met forensische zorgtitel*
- *Justitiabelen met reclasseringstoezicht- met detentie - met forensische zorgtitel*
- *Justitiabelen met reclasseringstoezicht - met detentie - zonder forensische zorgtitel*

Vraagstelling:

De regionale netwerkorganisatie Huis van Herstel wil verdere invulling te kunnen geven aan de doorontwikkeling naar een duurzame regionale netwerkorganisatie met de Twentse gemeenten, 3RO en DJI. Dit vanuit het perspectief dat deze regionale netwerkorganisatie vanuit haar mogelijkheden optimaal voorziet in maatschappelijke opgaven, verantwoordelijkheden en expertise.

Het verzoek aan de stuurgroep is om akkoord te gaan met de verdere uitwerking in scenario's van de bovengenoemde doelgroepen.

Met vriendelijke groet,

Erwin Derksen (strategisch adviseur gemeente Almelo)

Martine Wissink (unitmanager Tactus verslavingsreclassering GGZ)

Crystal Ziel (beleidsadviseur Zorg & Veiligheid/ Nazorg Detentie gemeente Enschede)

Anousjka Talen (programmamanager Huis van Herstel)

Bijlage 3

**NATUURLIJK
INCLUSIEF**

Persona 2: Patrick

Patrick is een man van 36 jaar. Al vroeg in zijn leven werd de diagnose Autisme gesteld en kwam hij in de oude Wajong terecht. In eerste instantie werd hij voor 80-100% afgekeurd. Omdat hij nooit aan het werk is gegaan, is dit predicaat gebleven. Sinds een kleine tien jaar woont Patrick op zichzelf, tot enige frustratie van zijn ouders. Patrick was namelijk aangemeld voor begeleid wonen, iets wat goed zou passen bij zijn ondersteuningsbehoefte. Maar Patrick trok zijn eigen plan en is in een huurflat gaan wonen, ruim 100 kilometer van zijn ouders vandaan. Hiermee wil hij voorkomen dat zijn ouders te pas en te onpas langskomen. Dit plan is gelukt, want hij ziet zijn ouders inmiddels maar drie keer per jaar op verjaardagen. Kerst en Oud en Nieuw slaat hij over, daar vond hij nooit wat aan. Zijn ouders vinden het jammer dat ze hun zoon weinig zien en maken zich ook wel zorgen, maar ze respecteren zijn beslissing. Patrick heeft ook een oudere broer: William. William was al een tijdje het huis uit toen Patrick daar nog woonde en kreeg daardoor de omstandigheden waardoor Patrick alleen ging wonen niet mee. William gaat af en toe langs bij zijn jongere broer en neemt dan altijd wat lekkers mee omdat hij weet dat Patrick niet heel veel geld heeft.

In de loop van de jaren is Patrick steeds slechter voor zichzelf gaan zorgen. Hij laat zijn huurflat versmeren en er is al een aantal keer iemand langs geweest vanwege klachten van buurtgenoten. Patrick wordt dan doorverwezen naar instanties als Mediant en dat gaat een tijdje goed totdat hij de behandeling eigenhandig beëindigt. Hij slijt zijn dagen met gamen en contact maken met mensen over de hele wereld via internet. Contacten met mensen in zijn werkelijke omgeving heeft hij niet. Patrick vindt het lastig sociale cues te lezen en vindt neuro typische mensen lastig om mee om te gaan. Het lukt hem daarom niet goed de contacten in zijn woonplaats te onderhouden. Het gamen levert hem voldoende contacten op om tevreden te zijn en is ook tegelijk een hobby. Patrick geeft veel geld uit aan onderdelen voor zijn pc, nieuwe games en andere apparatuur. Op een gegeven moment kocht hij zelf een telescoop terwijl hij vanuit zijn overbelichte huurflat geen ster aan de hemel kan ontwaren. Toch geven de spullen die hij verzamelt hem een goed gevoel. Dat hij hierdoor schulden opbouwt, vindt hij niet belangrijk. Zelfs niet wanneer hij een huurachterstand heeft én een achterstand bij de zorgverzekeraar. Aan die laatste heeft hij toch niks, vindt Patrick, hij regelt wel zijn eigen medicijn – zonder eigen bijdrage!

Om tot rust te komen na een zware dag, drinkt Patrick één of twee biertjes en omdat Patrick last heeft van overprikkeling gebruikt hij cannabis. In eerste instantie haalde hij dit altijd bij de lokale coffeeshop, ook al voelde hij zich daar niet zo thuis. Omdat de prijzen daar steeds hoger werden, besloot hij zelf te gaan kweken. Hij startte met drie planten op het balkon en gaandeweg werden het er steeds meer. Na een paar natte zomers besloot Patrick binnen te gaan kweken omdat hij steeds schimmel in de toppen kreeg en de planten kon weggooien. Met ledlampen en afgeplakte ramen kon hij voorkomen dat hij werd ontdekt. Zijn familie wist van niks. Broer William was zelfs onder de indruk dat het beter met Patrick ging omdat het huis steeds zo opgeruimd was. Dat Patrick dit deed om een nieuw bezoekje van een instantie te voorkomen, wist hij natuurlijk niet. Op een dag zit Patrick op zijn balkon een jointje te roken en een mannelijke voorbijganger spreekt hem aan. Of Patrick kweekt, hoeveel zijn planten opbrengen en of hij geïnteresseerd is in het verkopen van zijn kweek. Patrick laat de man binnen die, na het testen van het product, Patrick een voorstel doet. Het enige wat Patrick hoeft te doen is doorgaan met het kweken van cannabis, misschien iets meer planten toevoegen, de geknipte toppen in zakjes doen en dan zorgt deze buurtbewoner voor de 'distributie'. Patrick zal bij afgeven van de zakjes meteen betaald krijgen. Patrick is blij met de extra inkomsten en de deal gaat ook een hele tijd goed. Hij kweekt de planten, knipt na het drogen de blaadjes weg, weegt de toppen en stopt ze per vijf gram in zakjes en wordt betaald wanneer de zakjes worden opgehaald.

Helaas denkt Patrick er niet aan zijn extra inkomsten te gebruiken om zijn schulden af te lossen en al snel staat er een ambtenaar en een vrijwilliger op de stoep in het kader van vroegsignalering n.a.v. meldingen van de woningcorporatie en zorgverzekeraar. Patrick ziet zich genoodzaakt de mensen binnen te laten. Zij willen helpen inzicht te krijgen in de schulden en Patrick helpen hier iets aan te doen voordat het uit de hand loopt. Tijdens het gesprek valt het de oplettende ambtenaar op dat er zakjes, groene kruimels en een weegschaal op de eettafel liggen. Wat Patrick niet weet is dat sinds 2019 burgemeesters vanuit de Wet Damocles maatregelen kunnen opleggen aan particulieren bij wie voorwerpen of stoffen in de woning aanwezig zijn waarvan de betrokkene weet of behoort te weten dat zij worden gebruikt voor onder meer de verkoop van drugs. Wat hij wel had kunnen weten is dat in zijn huurcontract expliciet vermeld staat dat hij geen cannabis mag kweken. In elk geval wordt Patrick uit zijn huis gezet en komt hij op de zwarte lijst te staan van de woningcorporatie.

Omdat aangetoond wordt dat Patrick bedrijfsmatig met de vervaardiging van softdrugs bezig was en er een grote hoeveelheid cannabis in zijn woning wordt aangetroffen, wordt hij veroordeeld tot 4 jaar gevangenisstraf met een voorwaardelijke straf van 2 jaar. Een grote schok, niet alleen voor Patrick, maar ook voor zijn ouders en broer William. Vooral zijn ouders hebben moeite met de situatie om te gaan. Zijn broer komt regelmatig op bezoek wanneer Patrick na een poos in detentie zit. Patrick zelf heeft het idee dat hem een groot onrecht is aangedaan. Hij vertoont weerstand tegen de verschillende behandelingen en is ongemotiveerd.

Nadat hij een jaar in detentie heeft gezeten, wordt hem door een casemanager verteld over het Huis van Herstel. Wanneer Patrick zijn broer hier over vertelt, is die meteen enthousiast. Hij weet Patrick te overtuigen hier de kansen in te zien en geeft aan dat hij Patrick wil helpen mits hij bereid is om te veranderen. Omdat Patrick vermoed dat zijn broer hem met de schulden zal helpen, stemt hij in. Eenmaal in het Huis van Herstel merkt hij dat het niet alleen maar meer vrijheid is, hij zal ook echt aan zijn problemen moeten werken. Ook geeft zijn broer aan hem te willen ondersteunen, maar niet op financieel vlak, zoals Patrick had gehoopt.

Doelen:

- Huisvesting: Met wijkteam onderzoeken of indicatie voor Beschermd Wonen mogelijk is.
- Financiën: In beeld brengen van zijn schulden en wat hij nodig heeft om zijn financiën in de toekomst op orde te houden.
- Opleiding/werk: Wajonguitkering weer tijdig opstarten. In gesprek met casemanager over dagbesteding of vrijwilligerswerk om Patrick te helpen een gezond ritme vast te houden.
- Psychosociaal: Begeleiding van de psycholoog in leren omgaan met autisme. Oefenen met sociale situaties. Aan de slag met mindset en externe locus of control.
- Middelengebruik en verslaving: Leren omgaan met spanning. Leren overprikkeling te voorkomen en wat te doen wanneer het toch gebeurt.
- Sociaal netwerk/familiebanden: Herstel relatie met broer. Van daaruit werken aan herstel relatie met ouders. Sociale vaardigheidstraining.